

Слово ВЧИТЕЛЮ

www.slovovchitelyu.org

2/2021

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЧАСОПИС

А ЩО ТАМ НА НЕБЕСАХ?

Християнський
духовно-просвітницький часопис

«СЛОВО ВЧИТЕЛЮ» № 2(56)/2021

Наше кредо:

«Нести Слово Боже — ось наша мета,
щоб кожний учитель був учнем Христа!»

Головний редактор	Тарас Приступа
Науковий редактор	Василь Жуковський
Літературний редактор	Світлана Филипчук
Коректор	Галина Венгліньська
Дизайн і верстка	Андрій Тригуба
Менеджер з розповсюдження	Аркадій Сльоза
Відповідальна за випуск	Надія Доля

Редакційна колегія: Тетяна Артерчук, Олена Бесараб, Олег Блощук, Адріан Буковинський, Василь Вепрук, Світлана Власова, Олександр Вознюк, Сергій Головін, Валерій Громов, Сергій Гула, Наталія Жигайло, Руслана Ковальчук, Оксана Матласевич, Василь Махлюк, Людмила Москальова, Дар'я Новікова, Олег Огірко, Оксана Ревінкель, Оксана Рудь, Ганна Самолюк, Тетяна Саннікова, Ірина Сіданіч, Андрій Смирнов, Любомир Турчак, Галина Шевченко.

Засновник і видавець —

**Міжнародна громадська організація
«Надія — людям»**

Адреса: вул. С. Крушельницької, 71,
м. Рівне, 33023, Україна.
Телефон/факс: (0362) 63-79-76
e-mail: slovo@hopetopeople.org

Видається за сприяння:

- Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія»;
- Науково-дослідницької лабораторії християнської етики, християнської психології та християнської педагогіки НаУ «Острозька академія».

Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідectво про державну реєстрацію: серія KB
№ 12846-1730P від 27 червня 2007 р.

Передплатний індекс — 99864.

Пожертви на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: РОХМ «Надія — людям», р/р UA963333910000026009054740378, АТ КБ «Приватбанк», МФО 333391, ЄДРПОУ 43075744 з позначкою: «Благодійні пожертвування».

За умови переддруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.

Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями.
Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад:
Ів. 19:6–11, 13–20, 25–28; 1 Кор. 1:18–24.
Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;).
Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.

Фото на обкладинці Світлани Филипчук

Надруковано: ПП «Естеро»,
вул. Данила Галицького, 25А, м. Рівне, 33000, Україна
тел. 068 22 62 444
Наклад 1500 прим.

© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»

Шановні читачі, дорогі друзі! Мир вам!

Безперечно, ви звернули увагу на запитання, розміщене на обкладинці цього журналу: «А що там на Небесах?» Ай справді, що відбувається в тому далекому й таємничому для нас, але такому ж реальному, як і наш матеріальний світ, духовному вимірі? У той час, коли ми зайняті буденними справами чи святковими приготуваннями, гортаємо стрічку новин із зони розмежування чи стежимо за статистикою ВООЗ, готуємося до відкритого уроку чи проводимо онлайн-семінар, чекаємо народження дитини чи повернення рідної людини з війни, — що відбувається там? Що чекає нас там? Як там?..

У попередньому випуску «Слово вчителю» ми багато говорили про те, що таке «Небеса», адже це слово вживають у трьох значеннях: атмосфера, усесвіт і місце перебування Бога, Божих ангелів і Божих праведників. А також про те, що Небеса — це наша вічна домівка, куди ми маємо повернутися після земної мандрівки, що це реальність, із якою ми вже зараз маємо зв'язок через Ісуса Христа. Віддаючи грішним людям Свого Сина, Бог прихилив до нас Небо. Вознісшись на Небеса після Свого воскресіння, Ісус Христос підніс туди й нас у лоні Свого Тіла — Церкви.

Усі автори матеріалів цього номера на підставі Святого Письма одностайно стверджують, що Небеса — це прекрасне місце, де панує мир, справедливість, радість, яких так бракує на землі.

Який стосунок усе це має до роботи вчителя?

Учительська нива вимагає постійної копіткої праці. Ваша робота іноді піднесена й натхненна, а іншим разом здається безперспективною і невдячною. Як самим не опустити рук і заохочувати дітей до навчання? Як попри все міцно триматися своїх християнських переконань і формувати надійний стрижень віри у своїх учнях? Як відстоювати предмети духовно-морального спрямування в навчальних закладах і не на словах, а на ділі дбати про гармонійний інтелектуальний і духовний розвиток дітей? Біблія дає пораду: «Думайте про те, що вгорі...» (Кол. 3:2). Думайте про Бога, про Ісуса Христа, про Небеса, живіть Небесами! Вони мають дивовижну здатність поселятися в наших серцях, і, сходячи до нас, водночас підносити нас до незвіданих висот.

Думки про Небо освячують нашу земну працю, а земна праця готує нас до життя на Небесах! Навчіть цього своїх учнів, і вони з Божою допомогою зроблять наш світ кращим.

З повагою — редакційна колегія

Зміст

АКТУАЛЬНА ТЕМА

- 4 Інтелектуальний та духовний розвиток дитини має бути гармонійним
- 5 Небеса
Тімоті Келлер

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

- 8 Вибрати правильний шлях і не збочити на манівці
Надія Доля

СТУДІЇ БІБЛІЇ

- 10 На що подібні Небеса і хто туди потрапить?
Гарольд Ролінгс
- 12 Небеса прекрасні
Любомир Турчак
- 14 Про свято Вознесіння Господнього
Блаженніший Святослав Шевчук

ЗНАЙОМСТВО

- 16 Цілюще слово з Господнього колодязя
Надія Доля

НАУКА І ХРИСТИЯНСТВО

- 19 Що таке НЛО і чи є життя на інших планетах?
- 20 Чи правда, що на правому плечі людини сидить ангел-охоронець, а на лівому — демон?
- 22 Адаптація наукових даних та життєвих фактів до викладання предметів духовно-морального спрямування
Олександр Вознюк, Віктор Шатило
- 25 Марсіанські хроніки
Деббі та Ричард Лоренси

МЕТОДИКА І ДОСВІД

- 28 Від акції — до проекту, від проекту — до співпраці
Інна Симончук
- 30 Слідами Христа до веселки
Зінаїда Скворцова
- 32 Біблійні хвилинки
Наталія Богута

- 36 Ми — не безліч стандартних «Я», а безліч Всесвітів різних...
Ліана Лозовська
- 39 Іван Франко «Страшний суд»
Оксана Петришина, Ілона Свиридчук
- 41 Небеса обітовані
Ольга Прокопович
- 45 Характеристика жителів Царства Небесного і роль освіти в їх розвитку
Реймонд Ле Клер

ХРИСТИЯНСТВО І МИСТЕЦТВО

- 46 Царство Небесне
Олег Блощук

МОЛОДЬ У ПОШУКУ

- 48 Навчати, щоб навчатися
Соломія Одемчук

СПРАВИ СІМЕЙНІ

- 50 Небо краще за мрію
Наталія Педченко

АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я

- 52 Життєве ходіння по муках
Оксана Косік

3 ПОШТОВОЇ СКРИНЬКИ

- 54 Про старість із вірою, надією та любов'ю
Антоніна Мельничук

РОЗДУМИ ДУШІ

- 56 У сонця й тіні на межі
Інна Майданська

ВАРТО ПРОЧИТАТИ

- 58 Ренді Елкорн «Небеса»
Ірина Степанова

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ТА ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ МАЄ БУТИ ГАРМОНІЙНИМ

4 березня 2021 року відбулося засідання Громадської Ради з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями при Міністерстві освіти і науки України, у якому взяв участь Міністр освіти і науки України Сергій Шкарлет.

Члени Ради обговорили ключові питання взаємодії:

- продовження співпраці Міністерства освіти і науки України та Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій;
- викладання предметів морального спрямування в державних і комунальних закладах освіти;
- співпраця із засобами масової інформації щодо розвитку морально-духовної освіти.

«Діалог між державою і релігійною спільнотою для подальшого вдосконалення державно-конфесійних відносин, зокрема у сфері освіти, дуже важливий. Ми маємо сприяти збалансованому освітньому процесу з урахуванням пропозицій усіх сторін, а також відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого у вересні 2020 року, та типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, ухваленої 19 лютого 2021 року. Інтелектуальний та духовний розвиток дитини має бути гармонійним», — зауважив Міністр освіти і науки України Сергій Шкарлет.

Він відзначив важливу роль Громадської ради з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями при Міністерстві освіти і науки України в забезпеченні діалогу між МОН та Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій щодо проблем морального виховання учнівської молоді.

За результатами засідання Громадська рада з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями ухвалила План діяльності на 2021 рік та звернення до Міністерства освіти і науки України з пропозицією створити Робочу групу з опрацювання питань моральної освіти.

Після того як новим очільником освітянського відомства став Сергій Шкарлет, ситуація з викладанням у закладах освіти предметів духовно-морального спрямування суттєво покращилася. Результатом конструктивного діалогу представників МОН України та Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій утворено експертну комісію з етики та предметів морально-духовного спрямування (Наказ № 95 від 21.01.2021 року).

Наказом № 235 від 19 лютого 2021 року Міністерство освіти і науки України затвердило типову освітню програму для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, відповідно до якого передбачається вивчення у 5–6 класах інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» (1 година на тиждень), а також можливість вивчення Етики / Культури добросусідства / Інших курсів морального спрямування (0,5 години на тиждень). Щодо останніх, то типові навчальні плани містять примітку, що до навчального плану освітньої програми за вибором закладу освіти включається один із цих предметів або вони можуть вивчатися в рамках інте-

грованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут». У випадку, якщо предмети Етика / Культура добросусідства / Інші курси морального спрямування вивчатимуться в рамках інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут», обсяг вивчення останнього відповідно становитиме 1,5 години на тиждень.

Таким чином типова освітня програма передбачила можливість вивчення у всіх школах України на рівні 5–6 класів за рахунок годин інваріантної (обов'язкової) складової Етики / Інших курсів морального спрямування. До сьогодні вивчення вказаних предметів за рахунок годин інваріантної (обов'язкової) складової могло бути можливим лише для шкіл, що обирали для здійснення своєї освітньої діяльності таблицю 13 до типової освітньої програми 2018 року. В усіх же інших закладах загальної середньої освіти такі курси могли вивчатися лише як факультативні.

Готуються зміни до Стратегії національно-патріотичного виховання, аби цей документ слугував інструментом для викладання предметів духовно-морального спрямування

Водночас Сергій Шкарлет зазначив: «Хочу підкреслити, що МОН не пропонує зробити обов'язковою «християнську етику». У проєкті Типової освітньої програми запропоновано дисципліну «Етика». Кожна школа на основі Типової освітньої програми зможе формувати різні варіанти викладання цього предмету. На моє переконання, як батька школярки, наші діти мають виховуватися в повазі одне до одного та володіти певними етичними нормами поведінки».

*За матеріалами пресслужби
Міністерства освіти і науки України*

«А дванадцять брам — то дванадцять перлин, і кожна брама зокрема була з однієї перлини. А вулиці міста — щире золото, прозорі, як скло. А храму не бачив я в ньому, бо Господь, Бог Вседержитель — то йому храм і Агнець. І місто не має потреби ні в сонці, ні в місяці, щоб у ньому світили, — слава-бо Божа його освітила, а світильник для нього Агнець. І народи ходитимуть у світлі його, а земські царі принесуть свою славу до нього. А брами його зачиняться не будуть удень, бо там ночі не буде. І принесуть до нього славу й честь народів. І не ввійде до нього ніщо нечисте, ані той, хто чинить гидоту й неправду, але тільки ті, хто записаний у книзі життя Агнця.

І показав він мені чисту ріку живої води, ясну, мов кристаль, що випливала з престолу Бога й Агнця. Посеред його вулиці, і по цей і по той бік ріки — дерево життя, що родить дванадцять раз плоди, кожного місяця приносячи плід свій. А листя дерев — на вздоровлення народів. І жодного прокляття більше не буде. І буде в ньому престол Бога та Агнця, а раби його будуть служити йому, і побачать лице його, а ймення його — на їхніх чолах. А ночі вже більше не буде, і не буде потреби в світлі світильника, ані в світлі сонця, бо освітлює їх Господь, Бог, а вони царюватимуть вічні віки» (Об. 21:21–22:5).

Коли я думаю про Небеса, то завжди відчуваю себе дуже смиренным. Чому? Тому що, як сказав Клайв Льюїс, «Небеса — це віддалена музика, зі спогадом про яку ми народжуємося». Я вірю, що коли Небеса описані правильно, тобто з максимально можливими для людини достатністю, яскравістю й точністю згідно з Біблією, то це торкається чогось всередині нас. Навіть якщо нам не хочеться цього, навіть якщо ми говоримо, що не віримо в Небеса, це все одно торкається чогось усередині нас. Ми знаємо це. Ми відчуваємо це. І це причина того, чому я завжди з трепетом підходжу до цієї теми.

ДОКТРИНА ПРО НЕБЕСА І ЖИТТЯ НА ЗЕМЛІ

Найважливіше, що нам треба усвідомити і чим найлегше знехтувати, це те, що Книга Об'явлення, фрагментом із якої ми розпочали свої роздуми, була написана з конкретною метою, для конкретної групи людей, які мали конкретну потребу. Так, уся ця книга про Небеса і про кінець віку, і про всі ті великі прикінцеві події, однак не забуваймо, для чого її було написано. Об'явлення було написано людям, які переживали страшні лихоліття й готувалися зустріти ще більші страждання, болі й нещастя.

Коли я навчався в семінарії, там було кілька викладачів, які називали богослов'я Нового Завіту богослов'ям завдання. Вони були переконані, що в Біблії нічого не написано просто так, аби щось написати, що кожна істина в Писанні дана для виконання певного завдання. І причина, чому Іван Богослов дає нам цю неймовірну картину останнього часу, майбутнього світу, Небес, полягає в тому, що він хоче підготувати читачів до того, щоб вони жили певним чином зараз. Інакше кажучи, доктрина про Небеса приносить велику користь для земного життя.

Я розумію, що, на перший погляд, це суперечить життєвій мудрості. Наприклад, у відомій пісні Джона Леннона «Уявіть» («Imagine») автор пропонує нам уявити, що Небес немає. Чому він вирішив, що це хороша ідея? Чому, наприклад, Карл Маркс уважав, що Небеса — це погана ідея? Коли Карл Маркс говорив, що релігія — це опіум для народу, сумніваюся, що він думав про кожен аспект релігії. Навряд чи він думав про слова: «Люби ближнього свого». Імовірно, цю думку він схвалив би. Не думаю, що він заперечував би слова: «Носіть тягарі один одного». Але говорячи, що «релігія — опіум для народу» він мав на увазі, що якщо ви вірите в майбутній світ, у життя після смерті, тоді багатії можуть уникати наслідків. І він мав рацію, багатії справді зловживали цією ідеєю, тому що представники панівного класу могли сказати: «О, ви пригноблені, розтоптані й принижені на землі, але якщо ви проживете праведне життя тут, у вас буде прекрасне життя в майбутньому світі, тому не надто журіться через несправедливість тут». Нещодавно я дивився телепередачу про захист довкілля, про важливість збереження нашої планети. І однією з тем, яка засмучувала оповідача, була ідея Небес. Він сказав: «Небеса — це одна з причин, чому ми неправильно використовуємо нашу планету. Доки ми не усвідомимо, що це наш єдиний дім, ми не будемо про нього піклуватися».

У певному розумінні, Карл Маркс говорив те ж саме: «Доки ми не зрозуміємо, що це єдиний світ, який у нас є, ми не будемо боротися з несправедливістю йгнобленням». Та й Джон Леннон, фактично, мав на увазі те саме: «Уявіть, що над нами немає Небес. Уявіть, що люди живуть сьогоднішнім днем, тоді вони будуть жити мирно, берегти природу, піклуватимуться одне про одного. Тоді ми зробимо Землю хорошим місцем, хорошою планетою, хорошим світом, хорошим сьогодні». Усі подібні висловлювання принижують християнство. Про християн зневажливо говорять так: «Вони так багато думають про Небеса, що не приносять ніякої користі на землі», тобто, що роздуми про Небеса не приносять добра на землі. Але Біблія це заперечує: «Ні. Усе з точністю до навпаки. Люди, які сфокусовані на Небесах, які правильно розуміють і думають про Небеса, житимуть у цьому світі так, що принеситимуть дуже багато добра».

Поставимо собі запитання: як Небеса допомагають нам прожити життя найвищої якості тут на землі? Дозвольте вказати вам на три шляхи, які, на мою думку, пропонує Писання.

НЕБЕСА МОТИВУЮТЬ ТВОРИТИ ДОБРО НА ЗЕМЛІ

Причина полягає в тому, що Небеса сходять до нас. Повернемося до нашого біблійного уривка. У перших віршах 22-го розділу сказано: «І показав він мені чисту ріку живої води, ясну, мов кристаль, що випливала з престолу Бога й Агнця. Посеред його вулиці, і по цей і по той бік ріки — дерево життя, що родить дванадцять раз плоди, кожного місяця приносячи плід свій. А листя дерев — на вздоровлення народів». Зупинимось на слові «вздоровлення». Його можна краше зрозуміти, якщо повернутися до початку 21-го розділу: «І бачив я небо нове й нову землю, перше-бо небо та перша земля проминули, і моря вже не було. І я,

Іван, бачив місто святе, Новий Єрусалим, що сходить із неба від Бога, що був приготований, як невіста, прикрашена для чоловіка свого». Дехто сприймає Небеса як альтернативу земного життя, але біблійний погляд на Небеса полягає в тому, що Небеса — це «вздоровлення», зцілення цього світу, тому що ми бачимо, що в кінці часів Небеса спускаються вниз. Що ж таке Небеса? Небеса — це атмосфера Божої слави, яка зціляє все, до чого не доторкнулася б. Те, що ми тут читаємо про дерева, дерево життя й ріку, про те, що вже немає прокляття, повертає нас до Книги Буття.

Книга Буття розповідає, що коли людство, тобто ми з вами, вирішили бути самі собі панами, усе зруйнувалося. На нас упало прокляття. Через гріх ми відчужені від Бога, відокремлені від Нього. І, як наслідок, ми психологічно зруйновані: ми не знаємо, хто ми. Це призвело до соціальної руйнації, протистояння між людьми: стать проти статі, клас проти класу, раса проти раси. І до фізичного руйнування: ми хворіємо, старіємо й вмираємо. Це прокляття. А Небеса, як ми вже сказали, — це слава Божа. Це не просто якесь місце. Це сила зцілення, яка походить від Бога, яка чекає на нас. І зрештою, вона сходить, сходять до нас і створює нове небо й нову землю (Об. 21:1–2). Небеса — це не альтернатива цьому світові, це відновлення цього світу! Тому той, хто розуміє Небеса правильно, ніколи не скаже: «Ну, цей світ зовсім не важливий».

Наведу приклад, який я прочитав у книзі Родні Старка «Світанок християнства». Історичним фактом є те, що на початку нашої ери християнство швидко поширювалося і за століття зросло з 6–8 % населення Римської імперії майже до 50 %. І однією з причин цього було те, як поводитися християни в період двох дуже сильних епідемій. Перша почалася 165 року й тривала близько 15 років. Друга почалася 251 року й тривала теж близько 15 років. Ми не знаємо точно, що це були за хвороби. Дехто з істориків стверджує, що першою була віспа, а другою — кір, чи щось подібне. Але ось що ми знаємо достеменно. Вони були вкрай спустошливі, особливо в містах. Під час піку другої епідемії за один день у Римі вмирало до 5 тисяч осіб, це 35 тисяч за тиждень, тоді як населення Рима на той час не могло перевищувати мільйона людей. 25–30 % населення Римської імперії загинуло під час цих епідемій. У ті часи люди не знали, як лікувати такі хвороби, не знали їхньої причини, але добре знали, що поширюються вони через контакти. Їм було відомо, що людина заражається після контакту з хворим. Тому спочатку багаті люди, а потім всі, хто міг, на жаль, і багато ліка-

рів, залишали міста. Вони покидали не лише свої домівки, але й своїх хворих родичів, просто кидали напризволяще без жодної допомоги. Однак християни поводитися інакше. Вони залишалися в містах і доглядали не лише своїх хворих, але й організували догляд за хворими язичниками, які потребували опіки.

У чому причина такої очевидної різниці? У світогляді язичників було два моменти, які сильно відрізняли його від християнського. По-перше, у язичників не було впевненості в тому, що є життя після смерті, а якщо є, чи буде там щось хороше. У них не було жодної впевненості у спасінні. А християни знали, що цей світ, яким би прекрасним він не був, — це лише передмова до чогось більшого, вони знали, що смерть може лише привести їх до слави. З іншого боку, язичники вважали це життя чимось брудним і скороминущим, а в християн було розуміння, що земне життя — це світ, у який прийшов Господь Ісус Христос. Це життя треба відновити, виправити. Це спонукало християн залишатися з хворими. Родні Старк загалом пише дуже об'єктивно і робить такий висновок: «Для язичників було раціонально втекти, для християн було раціонально залишитися». У християн була Євангелія, і вона давала людям причину, щоб залишатися вірними. Під час епідемії, коли б про людей просто піклувалися, просто доглядали, просто годували й поїли, забезпечували їм тепло, 50 % хворих одужали б, а оскільки їх кидали, то рівень смертності був набагато вищим. І оскільки християни не кидали одне одного, оскільки вони не боялися, оскільки вони вірили в славу, то рівень смертності серед християн складав лише 1/3 від рівня смертності язичників. І так за час цих 15-річних періодів рівень зростання християн сягав у 3–4 рази більше, ніж язичників поряд із ними. Але, крім того, тисячі й тисячі язичників були вдячні християнам за порятунок їхнього життя. Я використовую слово «язичники» не в зневажливому сенсі, а вказуючи на їхній світогляд. І в результаті відбувся цей неймовірний стрибок у зростанні християнства: біологічний і через навернення язичників. Іронія полягає в тому, що найраціональнішою дією, яку тільки могли вчинити християни, стала найбільш нераціональна дія — те, що вони залишилися на місці.

Не думаю, що вони ризикували життям, говорячи: «О, якщо ми ризикнемо своїм життям, наш природний приріст складе 300%, наша кількість зросте в 3 рази, а також багато людей побачать, що в Євангелії і в нашому розумінні Небес і слави є щось, що допомагає нам вистояти, і тоді вони навернуться, і вся Римська імперія навернеться». Звичай-

но, ні, вони робили так просто тому, що так було правильно, а не тому, що це було раціонально. Як сказав Клайв Льюїс, «якщо ваша мета — Небеса, то разом із нею ви отримаєте і землю, але якщо ваша мета — земля, ви не отримаєте нічого». Вони дивилися на славу, вони робили це заради Бога, а не заради успіху, і в результаті, хоча багато з них померло, успіх був величезним. Так Небеса допомогли їм принести багато користі в земному житті. Знання про Небеса зробило їх цілителями, знання про Небеса зробило їх героями. Отже, Небеса дають нам причину.

Джон Леннон говорить: «Уявіть, що Небес немає. Уявіть, що люди живуть сьогоdnішнім днем». Гаразд, Джоне, зробімо так. Якщо «сьогодні» — це все, що в мене є, якщо ця земля — це все, що в мене є, то навіщо мені віддавати все, що в мене є і жертвувати цим для когось іншого. Якщо ви не вірите в Небеса, якщо ви думаєте, що крім цього світу у вас нічого немає, ви можете бути чудовою, благородною людиною, ви можете бути дуже жертвоним, ви можете віддати своє життя так, як зробили ті християни, але це суперечило б вашим переконанням. Чому я маю так чинити? Невже правда, що якщо «сьогодні» — це все, що в мене є, це спонукає мене жертвувати заради інших. Ні, і ще раз ні. Джон Леннон сказав: «Спробуймо!» Але це вже пробували, навіть у масштабі всієї імперії. Це було перевірено на цілому суспільстві. Чи зробило це людей добрішими одне до одного? Почитайте про греко-римську культуру, відшукайте відповідь.

НЕБЕСА ДАЮТЬ СИЛУ ТВОРИТИ ДОБРО НА ЗЕМЛІ

Другий момент полягає в тому, що Небеса дають нам силу. Люди, яким було написано Книгу Об'явлення, не переживали епідемію, принаймні, ми достеменно цього не знаємо. Але вони точно переживали гоніння, проходили через біль, страждання й переслідування. Думаю, що одна з цілей цього тексту — спонукати нас уявити Небеса. Якщо подивитися уважно, то все, що Біблія говорить нам про Небеса, завжди характеризується терміном «подібні»: Небеса подібні до золота, Небеса подібні до Царства, Небеса подібні до бенкету, Небеса подібні до весілля, Небеса подібні до потоку задоволення. А потім Біблія говорить, що небеса не подібні на все це. Навіщо вона так робить? Для того щоб, уявивши красу Небес, ми зрозуміли, що Небеса нескінченно вищі від усього, що ви могли уявити! Апостол Павло говорить у Посланні до римлян: «Бо я думаю, що страждання теперішнього часу нічого не варті супроти тієї слави, що має

з'явитися в нас» (8:18). Як Павло переживав ті обставини, з якими зустрічався? Точно так само, як Книга Об'явлення закликає переживати своїх читачів. Павло говорить: «Я подумав, і я порівняв».

Як ви думаєте, що таке хвилювання, тривога? Це коли ви уявляєте, описуєте собі те, що може трапитися, коли воно оживає у вашій уяві. Тобто ви в думках вимальовуєте картини того, що може відбутися. Павло говорить, що якщо ви хочете проживати життя без страху, жити в мирі й спокої, треба робити те саме зі славою. І це не порожні слова.

Якщо ви боїтеся, якщо ви поглинуті стражданнями, це через те, що ви не думаєте, не розмірковуєте про небесне. З одного боку, християнство говорить мовою інженерної точності: «Візьміть істину і роздумуйте про неї, доки ця істина не захопить вас». Якщо це правда (а це так і є!), то чого я боюся? Якщо це правда, то чому я хвилююся? З іншого боку, християнство наповнене внутрішньою поезією. Ви ніколи не зможете впоратися зі стражданнями, тривогами й життєвими труднощами, якщо не навчитеся описувати, думати, уявляти, створювати образи у своєму розумі — образи вічності, краси, сйави, слави. «...Супроти тієї слави...» Вам треба порівнювати, давати волю своїй уяві, уявляти Небеса все більше і більше, — це духовна дисципліна.

НЕБЕСА ВКАЗУЮТЬ МЕТУ, ЯКА ВИЩА ВІД УСЬЯКОГО ДОБРА НА ЗЕМЛІ

Небеса дають нам не лише причину й силу, щоб творити добро на землі, але й указують на мету, яка вища від будь-якого добра на землі. Повернімося до метафор нашого біблійного тексту. На Небесах є світло, ясніше від будь-якого земного світла, тут є лице, прекрасніше від обличчя будь-якої коханої людини, тут є музика, краща від будь-якої іншої музики, тут є ім'я, вище від будь-якого іншого імені. Небеса знімають із нас тягар. Зараз поясню. Якщо ви дивитесь на свого подружнього партнера, на свою роботу, сім'ю, своє заняття й уважаєте, що це те, що має дарувати вам повне задоволення, то ви покладаєте на них неймовірний тягар. Є чимало мостів, на яких ви побачите знак: не більше такої-то кількості тонн. Дозвольте сказати вам, що чоловік/дружина, кохана людина, дитина, кар'єра, політичний принцип, будь-що, з чим ви пов'язали своє життя, — це мости, і не можна навантажувати їх настільки, щоб вони тріснули. І найголовніше — не можна покладати на них тягар своєї душі. Кожен із нас має дуже-дуже глибокі надії, дуже-дуже глибокі бажання. Ви не усвідомите розмірів своєї душі, доки не зрозумієте, скільки вам насправді треба

любви.

У вас може бути ідеальний чоловік, але ви все ще потребуватимете любові. Ідеальна кар'єра — але це не принесе вам повного щастя. Ви навіть не можете собі уявити, наскільки нескінченно велика ваша душа, доки не отримаєте найкраще, що може запропонувати світ і не виявите: «Я хочу ще, мені треба ще». Якщо ви не уявляєте Небес, якщо Небеса не є для вас реальністю, ви будете здійснювати тиск на ці речі, і ви не зможете насолоджуватися ними, анітрохи. Тому що ви будете дивитися на них і думати: «Ти не задовольняєш моїх потреб». О, якби ви знали, що є дещо набагато краще!

Наведу аналогію з парками. Наші парки — просто незрівнянні. Але коли ви зустрічаєте людей, які живуть у парках, тому що в них немає іншого дому (йдеться про безхатченків), то розумієте, що той, хто живе в парку, а не відвідує його, руйнує ту красу, яка від початку привабила вас. Парк не може винести тягара всього вашого життя. Це не те місце, де можна готувати, їсти, спати, задовольняти всі свої потреби. Коли люди починають це робити, те, що привабило їх туди, руйнується. Нам треба дивитися на свої кар'єри, дітей, батьків, коханих, шлюби, як на парки, які не можуть втримати тягара всього мого життя. І коли ви зробите так, ви вперше почнете насолоджуватися ними. Ви можете насолоджуватися парком, коли говорите: «Цей парк не є моїм домом. Тоді я можу піти туди й насолоджуватися ним. Як домівка — він зруйнується, як місце для відвідування — він прекрасний».

Так само, коли ви говорите: «Я пам'ятаю свою небесну країну. Моя кар'єра, моя сім'я та інші речі лише нагадують мені про те, звідкіля насправді моє серце, про істинний дім мого серця», тоді ви зможете насправді насолоджуватися своїм життям, замість того щоб завжди шукати в ньому недоліків. Якщо ви завжди критикуєте, бурчите, жалієтеся, висловлюєте невдоволення, то це через те, що ви створюєте надто великий тиск на ті чи інші речі.

Отже, Небеса дають нам причину, щоб ми могли жертвувати чимось тут на землі. Небеса дають нам силу, щоб пережити найгірше на цій землі. І Небеса дають нам вищу мету, яка дозволяє нам нарешті насолоджуватися земними речами.

Як же бути такі Небеса?

БЕЗ ІСУСА ХРИСТА НЕМАЄ НЕБЕС

Можливо, ви помітили, що в тексті, який ми розглядаємо, про Ісуса не сказано інакше, а тільки як про Агнца. Але чому? Хіба це не в минулому? Він при-

йшов у цей світ як Агнець, тобто Він прийшов, щоб померти. Але чому Він як і раніше Агнець? Тому що навіть на Небесах, те, що дозволяє вам насолоджуватися Небесами, — це Євангелія!

Коли вас захоплює Євангелія, ви усвідомлюєте, що спасенні лише благодаттю, що ви отримали все в Ісусі Христі, тому що Він замінив вас Собою. Він був Агнцем, який мусив померти, щоб ви жили. Пам'ятаєте Вихід? Пам'ятаєте Пасху? Бог сказав: «Іде ангел смерті, ангел правосуддя. Якщо Агнець залишиться живий, ви помрете. Якщо Агнець помре, ви житимете». Ісус — наша замісницька жертва, у Ньому ми отримуємо все.

Тому найголовніше, що ми маємо знати про Небеса, — це те, що там немає нічого, крім Бога. Вінці, ріка, плоди — усе це прообрази. Там є тільки Бог.

Деякі люди завжди говорять мені, що це, мовляв, так вузьколобо вірити, що єдині люди, які потраплять на Небеса, — це люди, які вірять в Євангелію. Але я твердо переконаний, що лише люди, які вірять в Євангелію, захочуть потрапити на Небеса. Тому що лише Євангелія спонукує вас бажати, любити, радіти в Господі просто заради Нього Самого.

Я слухаюся Його через те, Хто Він.

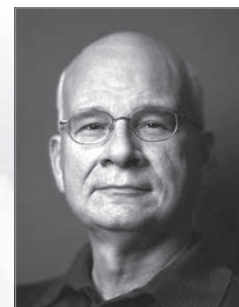
Я слухаюся Його через те, що Він зробив для мене.

Я слухаюся Його через те, Який Він прекрасний.

На Небесах немає нічого, крім Бога, і лише люди, які бажають лише Його, тільки Його краси, хочуть там бути.

Але якщо ви потрапите туди й знайдете Його й будете насолоджуватися Ним, ви набудете все інше, чого хочете й чого потребуєте.

Небеса — це найважливіше, що може бути, що ви повинні привнести у своє життя, якщо ви хочете прожити неймовірно хороше життя тут. Але тільки через Агнца ці Небеса можуть стати реальністю. Отож, «думайте про те, що вгорі, а не про те, що на землі... Коли з'явиться Христос, наше життя, тоді з'явиться з Ним у славі і ви» (Кол. 3:2, 4).

Тімоті Келлер,
проповідник і пастор,
автор багатьох
християнських книг,
Нью-Йорк, США

ВИБРАТИ ПРАВИЛЬНИЙ ШЛЯХ І НЕ ЗБОЧИТИ НА МАНІВЦІ

Зазвичай ми беремо інтерв'ю в людей, які пов'язані з освітою. Проте всі вони є не лише громадянами України, але й мешканцями конкретного населеного пункту, їхні навчальні заклади перебувають здебільшого в комунальній власності, і багато питань їм доводиться розв'язувати за участі місцевих рад, територіальних громад із залученням державних підприємств і бізнес-структур. Тобто всі ми складаємо єдиний соціум. Тому сьогодні гостем рубрики «Погляд фахівця» є **Олександр Мазурчак** — господарник, віцепрезидент ВГО «Клуб мерів», співголова партії «Наш край».

— Олександр Володимировичу, упродовж майже десяти років ви були міським головою Кам'янець-Подільського, скажіть, будь ласка, які повноваження мера в питаннях освітньої сфери?

— Усі повноваження органів місцевого самоврядування описані в законі «Про місцеве самоврядування в Україні» 1997 р., ст. 32, та законі «Про освіту», ст. 66. Якщо коротко, то це управління закладами освіти, забезпечення їх функціонування.

Це піклування про зростаюче покоління, починаючи з обліку дітей, забезпечення їх дошкільними дитячими закладами й обов'язковим навчанням у загальноосвітніх закладах, створення умов для культурного та здорового розвитку дітей.

— У статуті вашої партії прописана підтримка християнських цінностей. Яке ваше особисте ставлення до християнства, Біблії як Божого Слова?

— Так, у програмі партії «Наш край» прописана підтримка християнських та сімейних цінностей. Особисто я вважаю себе християнином.

Для мене віруюча людина — це не приналежність до якоїсь конкретної конфесії, це той, хто вірить, що Бог створив Усесвіт і нас, визнає Біблію як істинне Святе Письмо, яким керується у своєму житті, і вірить, що Ісус Христос є Сином Божим, який жертвою Своєї

смерті забрав усі гріхи, хвороби, прокляття людства, а Своім воскресінням дав нам можливість спасіння.

— Чи порушуються питання духовно-морального виховання молоді на зустрічах мерів міст? Можливо, розглядаєте якісь програми, заходи? Чи погоджуєтеся ви з думкою, що в Україні поглиблюється моральна криза, чи ж, навпаки, вважаєте це надуманою проблемою?

— Вважаю, що в Україні духовно-моральна криза поглиблюється. На жаль, вільний доступ молоді та дітей до інтернету не сприяє духовному розвитку молоді, а навпаки, затягує їх у вир ілюзій, споживацького ставлення до життя, викривлення понять і цінностей.

Питання духовно-морального виховання інколи розглядаються, але, на жаль, не так часто, як би хотілось. Державна політика й засоби масової інформації приділяють цій темі надзвичайно мало уваги.

— Що можуть реально зробити міські та селищні ради для захисту дітей від гендерної ідеології, яка останнім часом чинить шалений тиск на освіту (сексуальна освіта дітей у школі, тренінги для шкільних учителів, антидискримінаційна експертиза шкільних підручників, виділення коштів на придбання для державних бібліотек книг про одностатеві стосунки тощо)?

— Головний наступ гендерної ідеології йде на державному рівні, спершу через лобіювання прийняття Верховною Радою відповідних законів, які будуть обов'язкові для виконання всім суспільством.

Більшість українців не розуміє цієї небезпеки, і тому супротив такій політиці досить в'ялий. У цих питаннях нам треба брати приклад із Польщі та Угорщини.

Але сільські та міські ради теж мають певний інструментарій, зокрема: створення духовних рад, куди входять усі конфесії, заборона проведення гей-

парадів, введення в школах уроків духовно-морального спрямування, підготовка вчителів, проведення акцій на підтримку традиційної сім'ї та інше.

— В останні роки різні очільники МОН проголошують, що батьки є замовниками освітніх послуг дітям і вони мають право та можливість вибирати, який саме напрям етики вивчатимуть їхні діти (християнську — на основі Біблії, чи світську — на основі сучасних тенденцій у суспільстві). А як у такому разі здійснюється фінансування? На вашу думку, чи готові на місцях фінансувати викладання курсів «Основи християнської етики», «Основи сім'ї» тощо?

— У різних місцях по-різному. Багато залежить від морально-духовного стану тих людей, які це вирішують.

Якщо хтось із батьків не хоче, щоб його діти вивчали християнську етику, нехай вивчають світську етику. Тоді батьки беруть відповідальність за майбутнє своїх дітей та онуків.

Якщо ми купуємо мікрохвильову піч, або м'ясорубку, ми обов'язково читаємо інструкцію з її експлуатації.

Біблія — це інструкція для життя людини. На жаль, багато людей починають вивчати цю інструкцію тоді, коли життя добігає кінця.

Не думаю, що головною проблемою є фінансування. Сьогодні велику роль відіграє таке поняття як «тренд». Сучасні ліберальні тренди, підкріплені щедрими грантовими програмами, ратують за інше. І часто МОН стає жертвою таких трендів.

— МОН дало зелене світло для створення приватних навчальних закладів, зокрема християнських. Але все фінансування лягло на плечі батьків або спонсорів, якщо такі є. Що ви думаєте з цього приводу, адже батьки є платниками податків, а отже, змушені двічі платити за навчання своїх дітей?

— Уважаю, що приватні школи є позитивним явищем. Держава повинна забезпечувати їх фінансування в частині загальноосвітніх програм. Оскільки фінансування виділяється на кожного учня, кошти повинні йти за учнем.

Коли я був міським головою, ми виділяли фінансування приватному ліцею, за що отримали протест прокурора. Але ми його відхилили й виграли суд.

— На яких засадах формувався ваш світогляд? Хто або що вплинуло на вибір Вашого життєвого шляху?

— Якщо говорити про духовний світогляд, то його основу заклала мені моя

Робоча зустріч Олександра Мазурчака з професором Університету менеджменту освіти НАПН України Іриною Сіданіч, директором ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія» Дар'єю Новіковою та головою МГО «Всеукраїнська християнська служба» Олександром Костюченком.

бабуся, яка була віруючою людиною. Головний її вплив на нас із братом був не тільки в тому, що вона познайомила нас із Біблією, але своїм прикладом життя, смиренністю, милосердям, добротою являла нам Христа.

— Хто з учителів чи наставників залишив особливий слід у вашому житті?

— Мої дитинство і молодість пройшли в тоталітарні часи. Мати — учителька, батько комуніст. Посіяне бабуся зерно сходило не так швидко. Моя мати прийшла до Бога після 70-ти років життя. Ми з дружиною — після 50-ти років. Мої діти — після 30-ти років. Мої онуки — після 10-ти років.

У кожний період часу є свої наставники й учителі, головне — вибрати правильний шлях і не збочити на манівці.

— Ваше життєве кредо.

— Мінялось життя, мінялось і життєве кредо.

Сьогодні воно для мене виражається таким новозавітним віршем: «Завжди радійте! Безперестанку моліться! Подяку складайте за все, бо така Божа воля про вас у Христі Ісусі!» (1 Сол. 5:16–18).

— Побажання читачам часопису «Слово вчителю».

— Хочу побажати вчителям, як сіячам доброго і вічного, щоб ваші зерна-слова потрапляли на добру землю й давали духовні плоди в тридцять, у шістдесят і во сто крат.

А всім читачам бажаю любові, віри та надії.

Матеріал підготувала
Надія Доля

НА ЩО ПОДІБНІ НЕБЕСА

Різниця між праведниками і грішниками помітна не лише в цьому житті. Їхні долі кардинально різняться й у майбутньому. Згідно з Біблією, праведні — це ті, хто через віру був виправданий Духом Божим в Ім'я Господа Ісуса; грішні ж свідомо відкинули Христа як свого Господа й Спасителя (1 Кор. 6:9–11).

Згідно з Божим Словом, у кінці життя нас чекають лише два шляхи: пекло — для тих, хто відкинув Христа, і небеса — для тих, хто увірував у Господа Ісуса. Сам Ісус говорив про ці два місця як про реальності після смерті (Мт. 7:13–14; Ів. 14:1–3). У Новому Завіті немає згадки про чистилище чи реінкарнацію.

НЕБЕСА — ЦЕ РЕАЛЬНЕ МІСЦЕ

Прагнення потрапити в місце спокою і щастя після закінчення цього життя притаманне майже кожній людині. Сам факт, що люди почали думати про таке місце й прагнути бути там, має велике значення. Ісус озвучив наші найглибші прагнення в Євангелії від Івана 14:2, сказавши Своїм учням, що Він скоро залишить їх і піде приготувати їм місце в домі Свого Отця. Він заспокоїв їх, запевнивши, що одного разу повернеться й забере їх до Себе в це місце. Багато хто відкидає твердження про те, що Небеса — це реальне місце, натомість вважаючи, що це лише стан свідомості. Однак відкидати реальність Небес — означає суперечити однозначній заяві Ісуса в Івана 14:2 та іншим уривкам у Новому Завіті.

Христос прийшов із Небес
(Ів. 6:38)

Майже всі сучасники Ісуса вірили в те, що Він був сином Йосипа, народженим у маленькому містечку Вифлеєм. Але одного разу, перебуваючи в Галілеї, Ісус виголосив заяву, яка глибоко схвилювала Його слухачів. Він заявив, що є живим хлібом, «що з неба зійшов» (Ів. 6:51). Цим Він порівняв Себе з манною, яка дивовижним способом падала з Небес, щоб утамувати голод ізраїльтян у пустелі. На загальне здивування Своїх слухачів, Ісус публічно заявив про те, що Небеса — це Його рідний дім, місце, де Він жив до народження у Вифлеємі. Ця заява не лише доводить той факт, що Він не проста людина; вона також свідчить про те, що Ісус уважав Небеса реальним місцем.

Христос повернувся на небеса

Через сорок днів після Свого воскресіння Ісус зібрав Своїх учнів для останньої настанови. Він заповів їм не залишати Єрусалим, доки вони не отримають обіцяного від Отця, маючи на увазі

зішествя Святого Духа (Дії 1:1–5). Невдовзі після Своїх настанов Він почав підійматися в небо й зник у хмарі (1:9).

Доки учні в сум'ятті дивилися на небо, з'явилися два ангели й докорили їм за те, що вони не змогли зрозуміти значення цієї події. Ангели також запевнили їх у тому, що Ісус пішов від них на Небеса (Дії 1:1–11; див. Євр. 4:14). Він прийшов із Небес, і Він повернувся на Небеса. Колись Він повернеться з Небес на цю землю.

Одного разу — після нашої смерті або під час повернення Христа — християни потраплять на Небеса, де вічно перебуватимуть із Господом. Ісус запевнив віруючого розбійника на хресті, що того ж дня зустріне його в раю (Лк. 23:43). Слова Павла «смерть — надбання» означають, що християнин після смерті потрапляє в краще місце (Флп. 1:21). Павло також стверджує, що бути поза тілом — означає бути вдома з Господом (2 Кор. 5:8). Ісус обіцяв Своїм учням повернутися за ними, щоб, де Він, там були й вони, насолоджуючись благословеннями й радіщами цього чудового й вічного місця (Ів. 1:14).

Це місце названо «третім Небом»

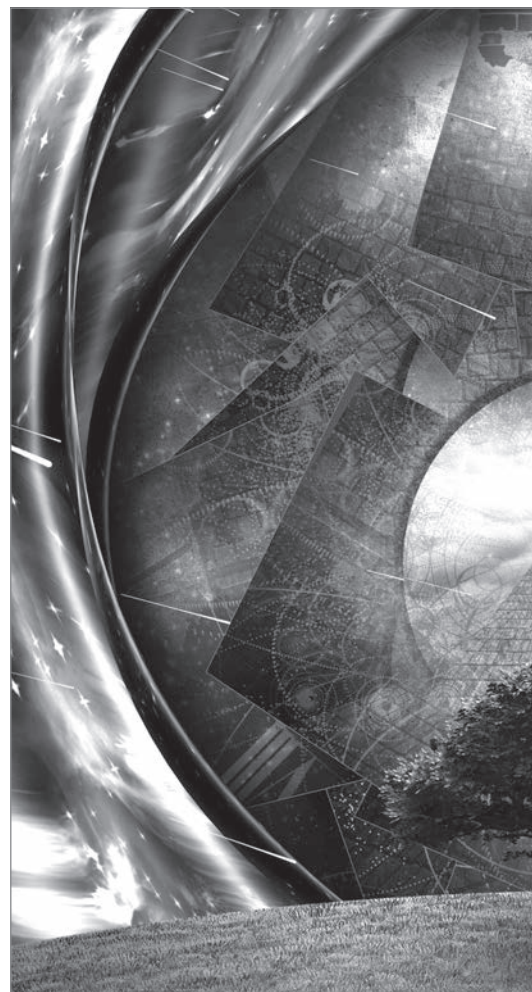
Згідно з біблійним ученням, перше небо — це атмосфера, де літають птахи; друге небо — це стратосфера, а третє Небо — це місце перебування Бога, де знаходиться Його престол (2 Кор. 12:2–4). У цих віршах Павло в третій особі розповідає про те, як він був піднятий до третього Неба, у рай, де чув дивовижні й таємничі слова, які неможливо зрозуміти людям. Можна також припустити, що він бачив речі, які не міг описати звичайними людськими словами.

НЕБЕСА — ЦЕ МІСЦЕ НЕВИМОВНОЇ КРАСИ

Перші два розділи в Біблії розповідають, як Бог створив досконалий світ

як домівку для створених Ним людей. Перший дім перших двох людей називався «Еденський сад», або «рай». Як ми зазначали, третє Небо також називається «рай». Тому, коли люди використовують термін «рай», вони мають на увазі місце незвичайної краси.

Останні два розділи в Біблії розповідають про те, як Бог створить досконалий світ для викупленого людства (Об. 21–22). У цих розділах апостол Іван пропонує нам коротку, але яскраву роз-

повідь про святе місце, Новий Єрусалим. Іван бачив, як він спускався з Неба від Бога, прикрашений, як молода для свого нареченого (Об. 21:2). Його враження від цього міста неможливо описати, воно приголомшувало уяву. Адже на відміну від усіх земних міст воно наповнене «Божою славою». Тому, коли християни думають про Небеса, вони часто думають про славу.

Сяйво цього міста подібне до блиску коштовного каменю, чистого, як кришталю. Мури зроблені з ясписа; саме місто — з чистого золота, подібного до чистого скла; підвалини муру прикра-

І ХТО ТУДИ ПОТРАПИТЬ?

шені різними коштовними каменями. Кожна з дванадцяти брам зроблена з однієї перлини. Вулиці також із чистого золота, прозорого, як скло. Це місто дуже велике. Воно однакове за довжиною, шириною і висотою, що дорівнюють приблизно 2250 кілометрів. Від престолу, на якому сидить Бог і Агнець, витікає ріка життя, чиста, як кришталь. На обох берегах річки росте дерево життя, листя якого призначені для зцілення народів. Місто не має потреби

Єрусалим — це місто, якого очікував Авраам (Євр. 11:10). Саме в цьому величезному місті Христос готує місце для кожного віруючого (Ів. 14:2).

НЕБЕСА — ЦЕ МІСЦЕ РАДІСНОГО ЗІБРАННЯ

Там будуть викуплені люди всіх часів (Об. 21:24). На Небесах ми спілкуватимемося з людьми по-справжньому важливими, які прикрасили землю своєю присутністю. Лишень уявіть, як ви віч-на-віч зустрінетеся з Енохом, Ноем, Авраамом, Саррою, Мойсеєм, Давидом, Петром, Марією, Лідією і Павлом. Скільки часу піде на те, щоб вони розповіли вам свою історію? Дарма, адже попереду у вас буде вічність!

Ми там зустрінемо й упізнаємо людей нам людей. Адже на горі Преображення Мойсея та Іллю можна було впізнати, і вони навіть зберегли свої земні імена. Учні після воскресіння Христа також легко впізнали Його. Марія знала Його голос (Ів. 20:11–16). Хома впізнав Його зовнішній вигляд (Ів. 20:27–28). Тому ми можемо з упевненістю припустити, що на небесах наші стосунки зі знайомими й близькими нам людьми будуть тривати.

Чи будуть на Небесах подружні стосунки? Ісус прямо сказав, що після воскресіння люди не будуть уже одружуватися. Ми будемо на небесах як ангели (Мт. 22:29–30). Виникає запитання: чи будуть викуплені люди позбавлені переваг, пов'язаних із подружніми стосунками? На Небесах викуплені люди не матимуть потреби ні в чому хорошому. Адже квінтесенцією подружжя є любов. А втіленням радості є здатність виявляти свою любов. Тому ми можемо бути впевнені, що на Небесах усім вистачить любові, радості й задоволення. Там ніхто не відчуватиме себе самотнім, порожнім і нелюбимим. Ми можемо довіритися милосердному Творцеві, який придумав подружні стосунки для радості в цьому житті, у тому, що Він зробить щось набагато краще в майбутньому житті.

НЕБЕСА — ЦЕ МІСЦЕ ДІЇ

Попри те, що Небеса будуть місцем відпочинку, це буде відпочинок від перевтоми й розумового напруження, а не від справ і роботи.

Приємно думати, що нам не доведеться жити за розкладом або важко працювати по вісім або десять годин

щодня. На Небесах ми відпочинемо від такої праці. Водночас наше перебування на новій землі дасть нам можливість узяти участь у багатьох інших справах. Можна тільки уявити, що це будуть за справи. Адже Адамові і Єві до гріхопадіння було доручено багато роботи, яку прокляття гріха згодом перетворило на непосильну працю й страждання (Бут. 3:17–19). У новому житті у нас з'явиться безліч можливостей для того, щоб зростати у своєму пізнанні й розумінні не лише Бога, але й усього Всесвіту. Як радісно думати про те, що ми зможемо дослідити цей величезний Усесвіт, що з'явився завдяки одному лише слову нашого Бога-Творця.

НЕБЕСА — ЦЕ МІСЦЕ ЗВІЛЬНЕННЯ

Один із найбільш вражаючих аспектів небесного міста стосується того, чого там нема. У Книзі Об'явлення ми знаходимо кілька прикладів того, чого «не буде»: «Бог кожную сльозу з очей їхніх зітре» (7:17), «...і не буде вже смерті. Ані смутку, ані крику, ані болю вже не буде» (21:4). Смерть, останній і найстрашніший ворог людини, уже не сіятиме жах у серцях, як це було протягом тисяч років людської історії. Вона буде кинена в озеро огняне, а ми залишимося в недосяжному для неї світі (Об. 20:14).

ВИСНОВОК

Лише праведні, ті, чиї імена записані в Книзі життя Агнця, увійдуть у це святе місце (Об. 21:27). Лише імена тих, хто був обмитий кров'ю Агнця, записані в Книзі життя Агнця. Двері буде зачинено для всіх неправедних, які відмовилися увійти через одні-єдині двері — Ісуса Христа.

Однак важливішим, ніж зовнішня краса небесного міста, важливішим, ніж спілкування зі святими всіх часів, важливішим від звільнення від болю, страждань і смерті, буде той факт, що ми перебуватимемо в присутності Самого Бога й відчуємо блаженство, побачивши Його обличчям в обличчя. Свята Трійця — Отець, Син і Дух Святий — будуть нас зустрічати там. Кожний із Них стане предметом нашого захоплення, і ми будемо насолоджуватися неперервним спілкуванням із Ними всю вічність (21:3–4; 22:3–4).

Гарольд Ролінгс

Ролінгс Г. Основы баптистского вероисповедания. Толкование ключевых библейских доктрин. — Ровно: ПП ДМ, 2010. — С. 285–290.

в сонці чи місяці, тому що Божа слава освітлює його. Там не буде ночі. Це буде світ неперевершеної величі. Його мешканці житимуть вічно й насолоджуватимуться найвищим щастям, яке навіть неможливо уявити.

Біблія описує престол Отця і його місцерозташування в Новому Єрусалимі, який спустився на оновлену землю (21:2–3). Новий Єрусалим стане столицею нової землі. На івриті слово «Єрусалим» означає «місто миру». Новий Єрусалим кардинально відрізнятиметься від земного Єрусалима, який рідко відповідав своїй назві. Новий

НЕБЕСА ПРЕКРАСНІ

Багато людей постійно подорожують по світу, щоб побачити його красу, яку створили Бог та людина. Бажання милуватися та пізнавати нове є прекрасним. Але паралельно з пізнанням земного, людина може пізнавати вічне, небесне, яке набагато красивіше за видимий Усесвіт. Ось Небеса, якими їх бачив у видінні апостол Іван: *«І бачив я небо нове й нову землю, перше бо небо та перша земля проминули, і моря вже не було. І я, Іван, бачив місто святе, Новий Єрусалим, що сховався із неба від Бога, що був приготований, як невіста, прикрашена для чоловіка свого. І почув я гучний голос із престолу, який кликав: Оце оселя Бога з людьми, і Він житиме з ними! Вони будуть народом Його, і Сам Бог буде з ними, і Бог кожну сльозу з очей їхніх зітре, і не буде вже смерті. Ані смутку, ані крику, ані болю вже не буде, бо перше минулося! І сказав Той, Хто сидить на престолі: Ось нове все творю! І говорим: Напиши, що слова ці правдиві та вірні!»* (Об. 21:1–5).

«Якщо я знаходжу в собі бажання, яке ніщо у світі не може задовольнити, це можна пояснити тим, що я створений для іншого світу» (Клайв Льюїс).

1. Небеса нові

Усе, що Бог творить попереду, краще за те, що вже було: *«І бачив я небо нове й нову землю, перше бо небо та перша земля проминули, і моря вже не було. І я, Іван, бачив місто святе, Новий Єрусалим, що сховався із неба від Бога, що був приготований, як наречена, прикрашена для чоловіка свого»* (Об. 21:1–2). Тільки людина, творячи нове, може зробити його гіршим за старе. Бог коли творить нове, то тільки з однією метою — зробити його кращим, ніж те, що вже було. Чим буде відрізнятися новий світ від сьогоднішнього?

Нова земля

Нова земля буде значно досконаліша, ніж ця, на якій ми зараз живемо. Наша земля теж була прекрасна до гріхопадіння. Вона додавала людині сил, коли та її обробляла. На землі не було бур'янів, вона родила плоди цілорічно завдяки парниковим умовам: *«І пара з землі підіймалась, і напувала всю землю... І зростив Господь Бог із землі кожне дерево, принальне на вигляд і на їжу смачне, і дерево життя посеред раю, і дерево*

Пізнання добра і зла. І річка з Едену виходить, щоб поїти рай» (Бут. 2:6, 9–10). Гріх, який робить людина, спотворює нашу землю, яку Бог змушений буде знищити: *«День же Господній прибуде, як злодій вночі, коли з гуркотом небо мине, а стихії, розпечені, рунуть, а земля та діла, що на ній, погорять...»* (2 Петр. 3:10). Відчаю немає для тих, хто вірить у Бога й у те, що Він створить нову, набагато прекраснішу землю.

Нове небо

Астрономи не можуть намилюватися Всесвітом, який спостерігають, він насправді прекрасний. Але Творець Усесвіту запевняє нас, що створить нове небо, яке буде набагато прекрасніше за те, яке ми нині спостерігаємо. Перші християни дуже втішалися новим небом, ось що про це пише один історик: *«Малюнки на стінах катакомб зображують небо з прекрасними ландшафтами, дітьми, які граються, і дорослими, які бенкетують»*.

Новий Єрусалим

Кожна свідома людина мріє відвідати місто Єрусалим, побувати в тих місцях, де наш Господь Ісус Христос здійснив спасіння людства. Це місто, яке за рік відвідують мільйони людей, абсолютно незрівнянне з тим Новим Єрусалимом, який створить Господь: *«І я, Іван, бачив місто святе, Новий Єрусалим, що сховався із неба від Бога, що був приготований, як наречена, прикрашена для чоловіка свого»*. Прекрасне порівняння! Молода готується дуже скрупульозно й витрачає на це чимало часу й зусиль. Можна лише уявити, наскільки прекраснішим створив Господь Новий Єрусалим для Своєї нареченої Церкви.

«Хороше залишається з нами, краще чекає попереду» (Ренді Елкорн).

2. Небеса — це оселя Бога

Гріх Адама призвів до втрати стосунків із Богом. Людина була вигнана з Еденського саду, а отже, втратила безпосереднє спілкування з Богом. Протягом 6 тисяч років людство прагне повернути свою спільноту з Богом, тому що Бог створив її для того, щоб вона приносила Йому славу: *«І кожного, хто тільки зветься Іменням Моїм, і кого Я на славу Свою був створив, кого вформував*

та кого Я вчинив» (Іс. 43:7). Лише в Ісусі Христі стало можливим відновлення стосунків із Творцем. Він примирив людей із Богом і пообіцяв забрати їх зі Собою на Небеса: *«А коли відійду й приготую вам місце, Я знову прийду й заберу вас до Себе, щоб де Я були й ви»* (Ів. 14:3).

Відроджену людину очікує в Небесах щось по-особливому прекрасне, вона буде перебувати всю вічність у присутності Бога: *«Оце оселя Бога з людьми, і Він житиме з ними! Вони будуть народом Його, і Сам Бог буде з ними»* (Об. 21:3). Це не просто спілкування з Богом через Біблію чи молитву, як із людиною телефоном. Це спілкування віч-на-віч усю вічність. Це мрія кожної відродженої людини, яку вона плекає протягом усього свого земного життя. Вона набагато більша за мрію маленькою дитини побути в присутності батьків, чи мрію голодної людини насититися.

Оселя Бога з людьми матиме індивідуальне місце для кожного. Творець знає особливості кожної людини, тому Він створив там оселі кожному індивідуально, врахувавши всі особливості нас із вами: *«Господь знає тих, хто Його»* (2 Тим. 2:19). Уже тепер насолоджуймося блаженством Неба, яке очікує нас у вічності в присутності Бога.

«Я радше хотів би бути в пеклі з Христом, аніж на Небі без Нього» (Мар틴 Лютер).

3. У Небесах є вічні блага

У Небесах усе буде зодягнене в Божу славу, навіть сама природа. Там будуть вічні блага, які ніколи не закінчаться. Ми почнемо ними користуватися з першого дня нашої присутності на Небесах і будемо це робити протягом усієї вічності. Бог через апостола Івана відкриває нам трощки цих благ.

Ріка живої води

У Небесах буде ріка живої води (Об. 21:6, 22:1). У нас на землі немає жодного напою, який би повністю й назавжди втамував нашу спрагу. На Небесах буде жива вода. У спеку Ісус сидів біля колодязя й, коли побачив жінку, то попросив напиться, а на заміну пообіцяв їй дати живої води: *«Надходить ось жінка одна з Самарії набрати води. Ісус каже до неї: Дай напиться Мені! Бо учні Його відійшли були в місто, щоб купити поживи. Тоді каже Йому самарянка: Як*

же Ти, юдеянин бувши, та просиш напиться від мене, самарянки? Бо юдеї не сходяться із самарянами. Ісус відповів і промовив до неї: Коли б знала ти Божий дар, і Хто Той, Хто говорить тобі: Дай напиться Мені, ти б у Нього просила, і Він тобі дав би живої води. Каже жінка до Нього: І черпака в Тебе, Пане, нема, а криниця глибока, звідки ж маєш Ти воду живу? Чи Ти більший за нашого отця Якова, що нам дав цю криницю, і він сам із неї пив, і сини його, і худоба його? Ісус відповів і сказав їй: Кожен, хто воду цю п'є, буде прагнути знову. А хто питиме воду, що Я йому дам, прагнути не буде повік, бо вода, що Я йому дам, стане в нім джерелом тієї води, що тече в житті вічне» (Ів. 4:7-14). Ісус залишив для нас рецепт того, як потрапити на Небо. Якщо людина на землі читатиме й виконуватиме Слово Боже, яке є живою водою, то вона відродиться й потрапить на Небо, де буде вічно насолоджуватися живою водою.

Дерево життя

У Небесах буде дерево життя (Об. 22:2), яке було в земному раю. Якби людина їла в раю з дерева життя, а не з дерева пізнання добра і зла, то жила б вічно на землі. Вона втратила цю можливість через гріх. Бог дуже любить людину, тому дав їй другий шанс, але ним можна буде скористатися вже на Небесах. Ці прекрасні дерева даватимуть плоди кожного місяця, і вони будуть оздоровлювати народи.

Відсутність зла

«І жодного прокляття більше не буде» (Об. 22:3). Якби Біблія більше нічого не говорила про життя на вічному небі й новій землі, із цих слів ми могли б почерпнути велику кількість інформації. Життя на Небесах буде прекрасне тим, що там не буде зла: «І моря вже не було... І Бог кожну сльозу з очей їхніх зітре, і не буде вже смерті. Ані смутку, ані крику, ані болю вже не буде, бо перше минулося!» (Об. 21:1, 4). У вічності не буде того, чого людина найбільше боїться на землі: смерті, сліз, смутку, крику, болю, проклять. Усе Боже творіння, яке буде на Небесах, приносить нам тільки радість.

Боже ім'я

Ще одне блаженство (щастя) очікує на відроджених людей у Небесах — це нове Боже ім'я: «І побачать лице Його, а Ймення Його на їхніх чолах» (Об. 22:4). Бог дасть кожному Своє ім'я, яке буде прекрасніше від усіх імен на землі. Мені надзвичайно подобається, коли до мене звертаються «Любчик». Але Боже ім'я, яким мене нарече Ісус, буде набагато прекрасніше!

Вічне світло

«А ночі вже більше не буде, і не буде потреби в світлі світильника, ані в світлі сонця, бо освітлює їх Господь, Бог, а вони царюватимуть вічні віки» (Об. 22:5). Вічне світло, яким буде Сам Бог. Воно не палить, не спопеляє й не ховається за хмари. Воно буде просвітлювати нас наскрізь. Для того щоб перебувати на Небесах у присутності Світла, необхідно вже на землі дозволити Світлу просвітити нас: «І життя було в Нім, а життя було Світлом людей. А Світло у темряві світить, і темрява не обгорнула його... Світлом правдивим був Той, Хто просвічує кожну людину, що приходить на світ» (Ів. 1:4-5, 9). Жити у світлі — це бути повністю відкритими перед Ісусом Христом, визнавати всі свої провини, про які говорить нам наша совість і Святе Писання. Ходити в світлі — це постійно перебувати в Слові Божому: читати, вивчати напам'ять, досліджувати й практикувати.

4. Небеса прекрасно облаштовані

Якщо ми запитуємо людину, якої моделі її автомобіль, і не запитуємо, яка там комплектація, то ми мало знаємося на сучасних автомобілях. Про облаштування Небес можна сказати земним терміном так: там повна комплектація.

Грандіозна архітектура

У Небесах усе створено з найкращого матеріалу: «І заніс мене духом на гору велику й високу, і місто велике мені показав, святий Єрусалим, що сховався від Бога. Славу Богу він має. А світлість його подібна до каменя дорогоцінного, як каменя ясписа, що блищить, як кришталю. Мур воно мало великий і високий, мало дванадцять брам, а на брамах дванадцять Ангелів та ймення написані, а вони імення дванадцятьох племен синів Ізраїля... І міський мур мав дванадцять підвалин, а на них дванадцять імен дванадцяти апостолів Агнця. А той, хто з мною говорив, мав міру, золоту тростину, щоб зміряти місто, і брами його і його мур. А місто чотирикутне, а довжина його така, як і ширина. І він зміряв місто тростиною на дванадцять тисяч стадій; довжина, і ширина, і вишина його рівні. І зміряв він мур його на сто сорок чотири лікті міри людської, яка й міра Ангола. Його мур був збудований з яспису, а місто було щире золото, подібне до чистого скла. Підвалини муру міського прикрашені були всяким дорогоцінним камінням. Перша підвалина яспис, друга сапфір, третя халкидон, четверта смарагда, п'ята сардонікс, шоста сардій, сьома хризоліт, восьма берил, дев'ята

топаз, десята хрисопрас, одинадцята якинт, дванадцята аметист. А дванадцять брам то дванадцять перлин, і кожна брама зокрема була з однієї перлини. А вулиці міста щире золото, прозорі, як скло» (Об. 21:10-21).

Досконалий храм

«А храму не бачив я в ньому, бо Господь, Бог Вседержитель то йому храм і Агнець» (Об. 21:22). Господь Бог Вседержитель є храмом! Усі сучасні села й міста прикрашають храми різних конфесій. Головні пам'ятки, які завжди показують екскурсоводи, — це храми. Біблія говорить, що в раю Бог жив серед людей і їм не потрібний був храм. Вони розмовляли з Ним повсюди й постійно. Потім Соломон побудував перший храм. І для того, щоб поклонитися Богові, людина йшла в Єрусалим. У Новому Завіті Бог говорить, що людина є храмом, у якому живе Дух Святий: «Хіба ви не знаєте, що ваше тіло то храм Духа Святого, що живе в вас, якого від Бога ви маєте, і ви не свої?» (1 Кор. 6:19). Ми можемо поклонятися Богові на кожному місці, якщо живемо в Дусі. А в Небесах храмом буде Сам Бог. Це означає, що ми постійно будемо перебувати в стані поклоніння Господу.

Найкраще освітлення

Зараз надзвичайно модно мати багато освітлення. Його роблять дуже різноманітним. Але на землі нікому не вдасться перевершити освітлення Неба. Там буде найпрекрасніше освітлення, слава Божа буде освітлювати: «І місто не має потреби ні в сонці, ні в місяці, щоб у ньому світили, слава бо Божа його освітила, а світильник для нього Агнець» (Об. 21:23).

Людям залишається отримати приписку в Небесах, тим, хто її ще не отримав: «І не ввійде до нього ніщо нечисте, ані той, хто чинить гідоту й неправду, але тільки ті, хто записаний у книзі життя Агнця» (Об. 21:27). Тим же, хто прописаний, бажано прагнути в Небеса всім своїм серцем, душею і тілом, бо «це оселя Бога з людьми» (Об. 21:3).

Любомир Турчак
сімейний психолог-консультант,
пастор євангельської
церкви «Дім Божий» м. Рівне

Кожне християнське свято дає змогу людині абстрагуватися від буденних проблем і справ, щоб зосередитися на помислах про вічне й духовне. Кожне християнське свято прокладає місток між землею і Небесами.

ПРО СВЯТО ВОЗНЕСІННЯ ГОСПОДНЬОГО

Із проповідей Блаженнішого Святослава Шевчука, глави УГКЦ

Свято Вознесіння Господнього — одне з найбільших свят у літургійному році. Як нам оповідає Свята Євангелія, після Свого Воскресіння ще сорок днів Ісус Христос перебував разом зі Своїми учнями. Сорок днів Він був із ними, показував їм Свої рани на воскреслому прославленому тілі, пояснював їм таїнства Царства Небесного, таїнства потойбічного життя.

Апостоли починали розуміти, що людське життя є чимось набагато більшим, ніж це земне смертне життя, що кожен із нас був сотворений для вічності, для життя в Бозі, для життя в Царстві Небесному.

І ось сьогодні, сорокового дня після Свого Воскресіння, Христос возноситься на небеса. У «Символі віри» ми так кажемо й ісповідуємо цей день: «Вірую в єдинородного Сина Божого, що вознісся на небо і сидить праворуч Отця». А Святий апостол Павло, говорячи про Вознесіння Господнє, говорить про Його прославлення. Він каже так: «Тому й Бог повищив Його, та дав Йому Ім'я, що вище над кожне ім'я, щоб перед Ісусовим Ім'ям вклонялося кожне коліно небесних, і земних, і підземних, і щоб кожен язик визнавав: Ісус Христос — то Господь, на славу Бога Отця!» (Флп. 2:9–11). Святий апостол Іван говорить про Вознесіння як повернення Сина Божого до тієї слави, яку Він посідав ще перед сотворенням світу. Тому що Ісус Христос як Бог посідав ту славу, яка завжди належала Йому, і яку Він сьогодні тільки виявляв Своїм учням. Але, з іншого боку, Він прославляє так само і Людину, тому що сьогодні возноситься не лише Божественна природа нашого Спасителя, але і Його людська природа. Ми віруємо, що Христос є воплощеним Богом, Богом, який став Людиною. І тому сьогодні у славі Отця по Його правиці засідає теж і Людина. Святі отці кажуть, що сьогодні на Небеса разом із Господом возносимося і ми, ті, що віримо у Воскресіння.

Ми сьогодні бачимо, що Господь Бог, наш Отець, запрошує до участі у небесній славі кожного з нас. Ми були сотворені для того, щоб засісти у Христі Ісусі по правиці Бога й Отця, разом із Ним посідати в Його Царстві вічне щастя у Христі Ісусі.

Тому-то сьогодні так радіє людина. Бо ми бачимо, що незважаючи на всі наші впокорення, незважаючи на всі наші страждання, наша остаточна мета є висока, наша слава є поруч Бога й Отця.

*Вознісся Ти у славі, Христе Боже наш,
і радість вчинив учням Своїм обітчуванням Святого Духа.
Во Ім'я Отця і Сина і Святого Духа. Амінь.*

Ще перед Своїми Страстями на Тайній Вечері Христос говорив Своїм учням: «Незабаром, — і Мене вже не будете бачити, і знов незабаром — і Мене ви побачите, бо Я йду до Отця» (Ів. 16:16). Це означає, що Його входження в страсті, смерть і воскресіння є дорогою повернення до Отця, до тієї слави, яку Він мав у Свого Отця ще перед сотворенням світу. Ця дорога Вознесіння є начебто поверненням Сина до лона Отця, поверненням нашого Спасителя туди, звідки Він прийшов до Своїх учнів. І це Вознесіння має дуже важливе значення і для кожної людини сьогодні. Христос, один раз воплотившись, назавжди увібрав у Свою Божественну Особу людську природу. І Він із душою і тілом, із тим прославленим тілом, із тим тілом, що мало на собі знаки розп'яття, мук і страждання, повернувся назад до лона Свого Отця, звідки Він до нас прийшов.

Це Небо, про яке ми чуємо сьогодні («вознісся на небо»), це не є якась стратосферна географічна точка, під Небом ми розуміємо сопричасність, єдність людини з Богом. Возносячись на Небо, Христос наче показує мету, а відтак кінець людського життя, звершення і завершення Своєї земної місії.

Чим же є ця «правиця», про яку ми чуємо («сів по Божій правиці»)? Святий Іван Дамаскін пояснює, що «це не є якесь місце, праворуч чи ліворуч від Отця, бо так говорити небезпечно. Ця правиця Отця — це віковична, предвічна Божа слава, до якої у Своєму вознесенні повертається наш Господь і Спаситель».

Дуже важливо збагнути, що у Своєму Вознесенні Божий Син не покинув нас, не покинув Своїх учнів, не покинув Церкви, не покинув людства. Сьогодні Він і далі є присутній між нами. Возсідуючи у славі праворуч Бога Отця, Він присутній між нами у Своїй Церкві, у її святих таїнствах, зокрема у святому таїнстві Євхаристії, таїнстві Тіла і Крові нашого Спасителя.

З іншого боку, Він кличе нас дбати про те, що є вгорі. Він сьогодні бажає показати нам, що призначення люди-

ни — розділити з Ним в лоні Пресвятої Трійці вічне життя. Святий апостол Павло в Посланні до колосян пише: «Отож, коли ви воскресли з Христом, то шукайте того, що вгорі, де сидить Христос по Божій правиці. Думайте про те, що вгорі, а не про те, що на землі. Бо ж ви вмерли, а життя ваше сховане в Бозі з Христом. Коли з'явиться Христос, наше життя, тоді з'явитеся з Ним у славі і ви» (3:1–4).

Отож у Своему Вознесенні Господь пішов приготувати нам місце, як Він сказав до Своїх апостолів. У Своему Вознесенні на Небеса й у Своему сидінні праворуч Отця Він відкрив Небеса для кожної людини, яка вірить у Його Воскресіння і вірить у Його Вознесення.

Нехай Всемиловичий Господь допоможе нам відкрити наше життя, яке заховане у Христі і сьогодні восідає по правиці Бога Отця, відкрити нам у постаті Сина Божого покликання до тієї небесної вічної слави, яке в Сині приготуване нам перше створення світу.

«І Він [Ісус] вивів за місто їх аж до Віфанії; і, знявши руки Свої, поблагословив їх.

І сталося, як Він благословляв їх, то зачав відступати від них, і на небо вознеситись.

А вони поклонились Йому, і повернулись до Єрусалиму з великою радістю» (Лк. 24:50-52).

«Господь же Ісус, по розмові із ними, вознісся на небо, — і сів по Божій правиці» (Мр. 16:19).

Святом Вознесення закінчується пасхальний час у житті Церкви. Лише вчора ми завершили співати: «Христос Воскрес із мертвих!» А сьогодні розпочинається новий період. З одного боку, це період очікування — очікування зіслання Святого Духа, а з іншого — це період очікування місії апостолів, бо Ісус Христос звершив Свою земну місію, звершив Свій промисел щодо нас. А тепер апостоли очікують сили Духа Святого, щоб розпочати свою місію. Бувши свідками Воскресіння Христового, вони про це Воскресіння мають розповісти цілому світові, вони мають зробити учнями Воскреслого Христа кожну людину, християчи усіх в ім'я Отця і Сина і Святого Духа.

І ми з вами між святом Вознесення і святом Зіслання Святого Духа щороку переживаємо так звану Декаду місійності. Коли, з одного боку, очікуючи приходу Духа Святого, ми відчуваємо, що ми з учнів Христових покликані стати Його апостолами, тобто носіями, благовісниками Його Євангелії. Кожен християнин має обов'язок ділитися своєю вірою. Бувши учнями Ісуса Христа, ми маємо обов'язок робити Його учнями інших людей, вести їх до Тайни хрещення, ділитися з ними тим великим скарбом вічного життя через благодать хрещення Святого Духа в ім'я Отця і Сина і Святого Духа. Отож під час Декади місійності ми особливо кожного

дня молимося, щоб місійний дух, місійне завдання нашої Церкви сьогодні не просто не занепало, але якнайкраще було здійснене. «Та Церква, яка не є місійною, перестає бути Церквою», — каже святий папа Іван Павло II. Отож кожного дня цієї декади ми будемо молитися про поширення Христової Євангелії через проповідь і свідчення нашої Церкви.

Цього року Декада місійності проходить в особливих обставинах карантину. Можливо, кожного дня у наших храмах ми не зможемо збиратися на спільну молитву так, як ми це робили в попередні роки, але ми запрошуємо вас до щоденної молитви за місію Церкви в сучасному світі.

У Декаду місійності ми також виявляємо свою солідарність із тими священниками, монахами і мирянами, які сьогодні діють і проповідують Христову Євангелію на місійних теренах, стукають до тих сердець, які сьогодні ще не пізнали Господа Бога. Будемо не лише про них пам'ятати, про них молитися, молитися про покликання до місійної праці, але повинні їх підтримати, зокрема провівши збірку до місійного фонду нашої Церкви. Не забудьте про цю місійну християнську солідарність і цього року. Бо як ви самі не маєте можливості проповідувати Євангелію й займатися весь час вашого життя місійним ділом Церкви, нехай у вашому імені й за вашої підтримки це зробить хтось, кому ви делегуєте цей обов'язок. І тоді справді ми зможемо до кінця сповнити це завдання місійної проповіді Євангелії нашого Спасителя для усіх тих, які сьогодні є розгублені, перестрашені, які потребують світла Божого в сучасних обставинах.

Джерела

- <https://www.youtube.com/watch?v=fSyU19uZloE>
- <https://zhyve.tv/video/2484-symvol-viry-kudy-same-voznissya-isus-i-shcho-take-pravytsya-ottsya-blazhennishyy-svyatoslav39/>
- <https://zhyve.tv/video/2084-zvernennyya-blazhennishogo-svyatoslavana-pochatok-dekady-misiynosti-2020-roku/>

Оксана Павлова — учитель-методист, учитель російської мови, зарубіжної літератури, етики, християнської етики КЗ «Маріупольська ЗОШ І–ІІІ ст. № 18 Маріупольської міської ради Донецької обл. Закінчила філологічний факультет Луганського педінституту ім. Т. Г. Шевченка. Автор навчально-методичного посібника «Логіка духовності в системі координат формування читацької компетентності на уроках зарубіжної літератури», керівник «Клубу-майстерні вчителів Слова» м. Маріуполь, кавалер ордена святої великомучениці Катерини за впровадження християнської етики в Донецькій обл., член журі XV Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Учитель року предметів духовно-морального спрямування».

— Оксано Вікторівно, будь ласка, розкажіть, звідки ви родом? Звідки ваші корені?

— Моя мама родом із Луганська, тато — з Донецька. Позналилися вони в Маріуполі, і тут вирішили створити свою молоду сім'ю. Їхня любов до Маріуполя живе й у моєму серці. Буваю в інших місцях — а моє місто найкраще. Народила мене мама в Луганську і повернулася в Маріуполь. Тут я вчилася в школі, закінчила її з відзнакою. Завжди любила і люблю вчитися.

Мама — яскрава, непересічна особистість, добра, мудра — працювала в школі завучем із позакласної роботи. Тато був моряком. Батьки були інтелегентними людьми, їх поважали всі навколишні.

У тата був дядько (мій двоюрідний дідусь) — найвідоміша людина нашого роду, заслужений діяч культури, художник Василь Павлович Криворучко. Він зображав на своїх картинах монастирі, собори, церкви Київської Русі, святих

ЦІЛЮЩЕ СЛОВО З ГОСПОДНЬОГО КОЛОДЯЗЯ

людей у ті роки, коли всіх навчали, що Бога немає. Пам'ятаю, одного разу ми з сестрою (ще досить маленькими) і татом приїхали до нього на виставку в Москву. Картини розмістили в маленькій старовинній дерев'яній церкві, яка була напівмузеєм, напіввиставковою залом. Ми розглядали дідусеві карти-

ни, скрипіли мостини під ногами, була напівтемрява — усе як у незвичайному сні, і в мене океаном входила віра.

— На яких засадах формувався ваш світогляд? Хто по-особливому вплинув на ваше розуміння світу?

— Мені було років п'ять, коли я запитала у бабусі Жені (маминої мами), що приїхала до нас у гості: «Бабусю, а Бог є?» Ми були в кімнаті удвох, бабуся щось шила. Бабуся відповіла: «Є». І ми замовкли. Але в цій відповіді для мене була вся повнота.

З раннього дитинства я думала про Бога, шукала Його. Мама як учитель історії виписувала журнал «Наука і релігія». З юних років я перечитувала всю «релігію». Записавшись у дитячу міську бібліотеку, перечитала всі атеїстичні брошури, книжечки: у них, як зараз розумію, теж шукала Бога. У 90-ті роки все наше місто було заповнене екстрасенсами. За іронією долі, саме через них я побачила поруч із собою духовний світ. Відтак уперше прийшла до церкви.

Свій шлях до Бога я шукала сама. Читала книги, багато думала. 1993 року, коли я вибрала для себе шлях віри, відразу почала з дітьми на уроках (за програмою в 90-х роках з'явилися «Біблійні уроки») говорити про Бога. Ми вчили молитву «Отче наш» на оцінку, як вірш. Оскільки я була класним керівником, то всі 30 учнів вивчили її назубок. 1996 року з'явилася можливість викладати в міському ліцеї предмет, який зараз ми називаємо християнською етикою. Але тоді в мене в голові була справжня суміш із різних переконань. Уже будучи воцерковленою людиною, я вірила в перевтілення душ тощо. Тому Господь не допустив мене до викладання дітям. А мої духовні пошуки продовжувалися.

2007 року, остаточно зміцнившись у християнських поглядах, познайомилася зі священником отцем Ігорем Сергієнком, який здійснив духовний переворот у шкільному житті Маріуполя. Невелика група вчителів об'єдналася й звернулася з відкритим листом до начальника департаменту освіти з проханням ввести в маріупольських шко-

Учні, які вивчають християнську етику, презентують тему «Страсті Христові у світовому живописі».

лах предмет духовно-морального спрямування. Міська влада боялася такого нововведення, але тут дуже вчасно наспів указ президента Віктора Ющенка про предмети етики й християнської етики — і нас почули.

— Яка тепер ситуація з викладанням християнської етики у вашому місті?

— З 2007 по 2011 рік християнську етику викладала лише невелика група ентузіастів, і раптом мер підтримує цю ідею для всіх шкіл міста!

Два мариупольські виші погодились провести навчальні курси для вчителів християнської етики (всього підготували 70 педагогів). Знайшли кадри (зокрема й мене як учителя-практика), написали програму курсів, дуже допоміг отець Гавриїл Агабеков, із нами працювала дуже потужний методист Світлана Кулешова. До речі, завдяки їй 2013 року я потрапила на Всеукраїнський конкурс «Учитель року з предметів духовно-морального спрямування» в НаУ «Острозька академія» зі своїм уроком «Роздуми про силу Слова. Гріхи слова», який був дуже високо оцінений.

На жаль, не вистачило подальшого контролю, підтримки з боку департаменту. Поступово адміністрації шкіл скорочували християнську етику нібито через брак годин. Зараз її викладають у десяти школах. Та я переконана, що Бог осміяний бути не може. Завжди кажу колегам, що можна вести заняття безкоштовно, але не всі чуять.

— Коли відбулося ваше знайомство з Біблією і яку роль відіграє ця Книга у вашому житті?

— 1993 року вперше взяла в руки Біблію. Як сіла в крісло, розгорнула Євангелію — так і не могла відірватися. Було реальне відчуття колодязя з живою водою. Відразу побачила відповіді на всі питання, яких не було в художній літературі. Читала і читала — за всі роки духовної праги.

Цього літа померла моя мама. Було важко прийняти цю втрату, але мене врятував Псалтир. Плакала я разом із царем Давидом — і ставало легше.

— Як, на вашу думку, знання біблійних істин може впливати на життя сучасної людини? І як викладання християнської етики впливає на життя і поведінку школярів?

— Моє життя розділилося на два відрізки — до і після приходу до віри. Я пережила друге народження, почала совісніше, уважніше ставитися до свого внутрішнього життя.

Сучасний світ намагається прищепити моду на «крейзі» (безумні) вчинки. Ніхто не вчить людину духовної

безпеки. Але ж у сучасних дітей багато страхів. Їм дістався дуже складний світ. Часто ми бачимо, як на чорне нам кажуть «біле». Іде відкрите розбещення, розтління нації. Щоб витримати натиск божевіль, треба мати стрижень. Його дає віра.

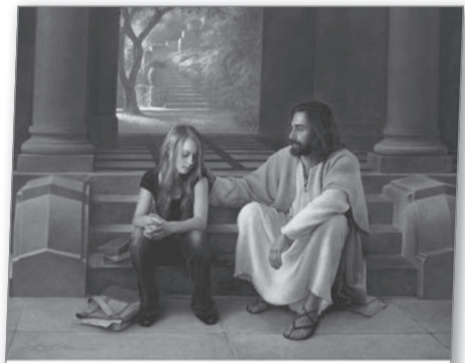
Викладання християнської етики дає стрімкий поштовх у розвитку розуму, ніби Господь відкриває, будить закладені здібності. Змінюється характер. Діти долають етап підліткового віку без будь-яких труднощів. Наші вчительські мрії про глибоку, розвинену особистість збуваються після уроків християнської етики. Господь лікує, напоумляє.

— Хто для Вас Ісус Христос?

— Дуже цікаве запитання. Я завжди шкодую, що не жила за часів Христа, хотіла б бути Його ученицею разом із Марією Магдалиною. Нещодавно прочитала, як дитина говорить Господу, що хоче потрапити не в рай і не в пекло, а потрапити до Нього Самого. Так думаю давно і я. Найбільше хочу ходити по небесних луках (чомусь упевнена, що вони там є) з учнями й ученицями Христа і слухати Його слово. Для мене Господь — Спаситель і найкращий Учитель.

— Як знаходите підхід до різних дітей? Чи маєте якісь особисті педагогічні секрети?

— Мій головний секрет підходу до будь-якої дитини — повага до неї, доброта і любов. Звертаюся лише на ім'я. Розмовляю з учнями як із дорослими людьми. Діти знають, що вони мені не байдужі. Діляться особистими, сімейними проблемами. Іноді вдається допомогти.

О. В. Павлова
Логіка духовності в системі координат формування читацької компетентності на уроках зарубіжної літератури

Mariupol 2021

— Від чого ви відштовхуєтесь, щоб почати розмову про духовні речі: про Бога, вічність, Небеса? Чи є діти, які не сприймають християнства?

— Розповідаючи дітям про Бога, часто спираюся на особистий досвід. За всі роки в скарбничці пам'яті зібралось багато цікавого. Усе корисне, що прочитала, почула від людей, побачила по телебаченню, можу застосувати на уроках. Усі мої учні приймають християнство. З цим не було жодних проблем.

— Чи зацікавлені батьки у викладанні їхнім дітям предметів духовно-морального спрямування? Які стосунки з адміністрацією, колегами?

— Я щаслива людина: адміністрація нашої школи підтримує християнську

Поїздка у Свято-Миколаївський жіночий монастир (м. Запоріжжя).

На регіональному конкурсі з християнської етики «Золотий дзвоник» (м. Маріуполь).

етику; з колективом дружно їздили в подорож святими місцями України, де тільки не були!.. І тому в нас така тепла, доброзичлива атмосфера в школі. Навіть важкі, проблемні діти, які приходять з інших шкіл, стишуються й заспокоюються. Тому, звичайно, батьки зацікавлені.

— Чи загалом учитель несе відповідальність за духовно-моральне виховання своїх учнів?

— Безперечно. Це відповідальність будь-якого вчителя: сказав чи не сказав щось важливе, чи допоміг, чи підтримав дитину. Люблю, коли діти розквітають, починають вірити в Бога і розкривати свої таланти, подаровані Всевишнім.

ня сказала мені, що, коли вона допомагає людям, Бог усе бачить, і коли їй буде важко, Бог обов'язково допоможе — це закон сіяння і жнив. Ось як треба виховувати дітей — у богобоязливості, у любові до Бога. Вірю, що мої учні будуть світлом для інших, зможуть бути хорошими людьми, фахівцями.

— Що ви можете сказати про інтеграцію християнської етики в інші предмети, про вашу особливу методику викладання літератури, створення посібника?

— У зв'язку з мізерною кількістю шкіл в Україні, де викладають християнську етику, думаю, велика відповідальність лягає на вчителів інших шкільних предметів. Найближче до ре-

творі шкільної програми. Не оминати цієї теми. Раджу розпочати з прийому «повільного читання». Увесь твір може мати біблійний дискурс. Звичайно, щоб це побачити, треба мати хоча б базові знання з богослов'я. І тоді відкривається глибина, безодня змісту. Дітям це дуже подобається.

Цього року на уроках зарубіжної літератури у 8-х класах дала завдання кожному учневі прочитати й переповісти одну з притч Ісуса Христа, пояснити її зміст. У Євангелії понад 30 притч. Дітям було дуже цікаво готуватися й слухати. Дехто звертався до мене за консультацією, і ми мали можливість глибше поспілкуватися на духовні теми.

— Ваші найближчі плани.

— Написати книжку, яку давно чекають мої колеги й однодумці — «Біля палаючого куща (Мої зустрічі з Богом)». Давно є назви розділів. Тільки часу постійно обмаль. Вірю, що Господь допоможе. Сподіваюся, що ця книжка багатьох зміцнить у вірі.

— Побажання колегам, читачам журналу.

— Просіть у Бога сильного, дієвого слова, благайте допомоги в праці. Будьте сміливими в проповіді віри. Шукайте шляхи, аби просвітити якомога більшу кількість дітей. Я використовую своєрідне «передвижництво»: готуюмо з учнями певну тему й ходимо по всіх класах школи. Наприклад, «Страсті Христові у світовому живописі» (робимо репродукції відомих картин і їх красиво описуємо), «Сім слів Спасителя на хресті». Можна відвідати з такими презентаціями інші школи. Проводьте уроки християнської етики безкоштовно. Господь щедрий нескінченно, віддасть сторицею. Звичайно ж, усім міцного здоров'я, творчих відкриттів!

Матеріал підготувала
Надія Доля

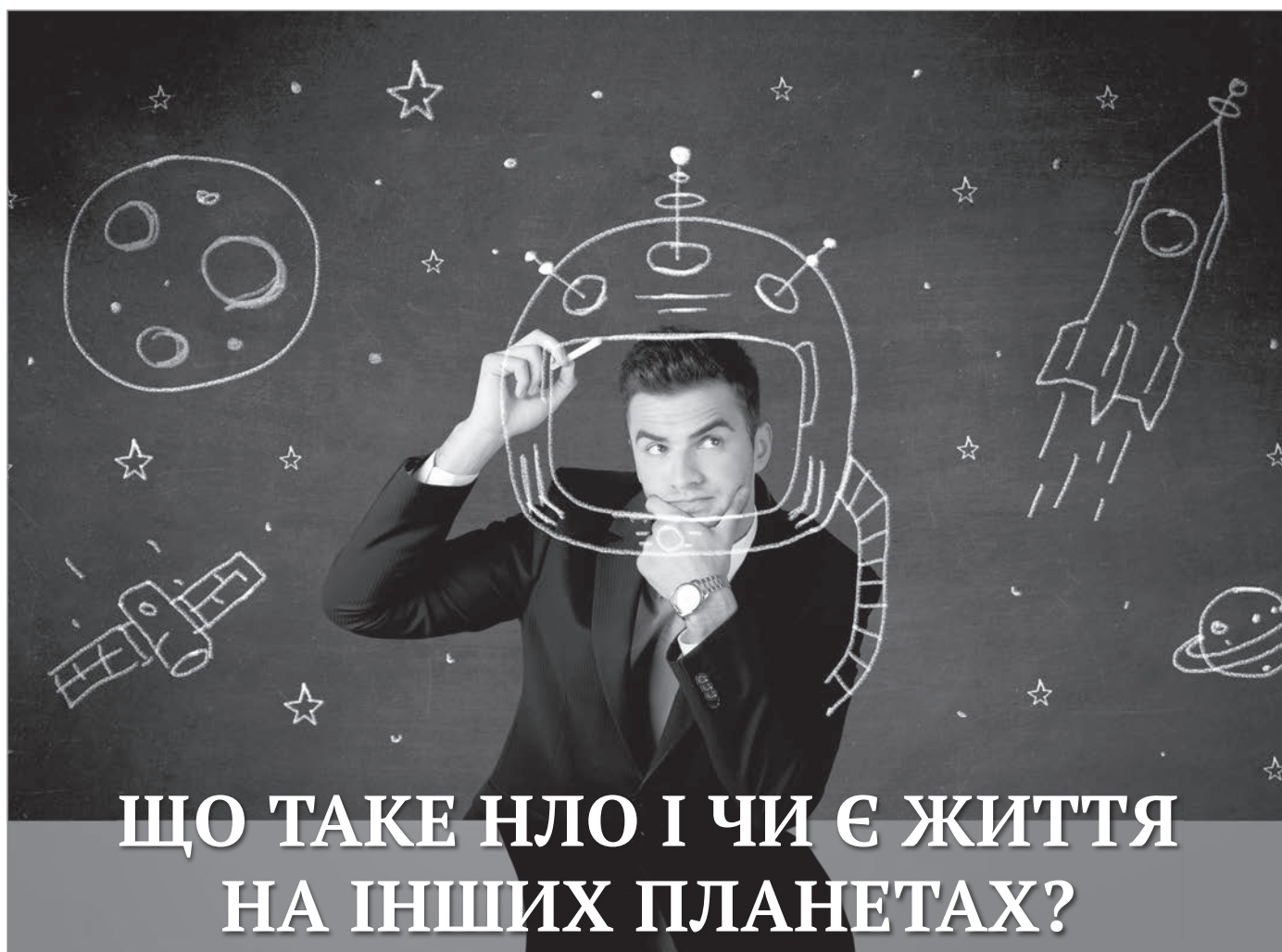

— Яка ваша мета як учителя християнина? До яких висот скеровуєте своїх учнів, якими людьми хочете їх бачити?

— Моя мрія — щоб шкільний день в Україні починався з молитви «Отче наш». Якось мені довелося пів року жити в Греції на Криті. Люди в селі не зачиняють дверей на замки, у школах немає бійок, агресії. Одна літня греки-

лігії література. З перших днів роботи в школі бачила величезний виховний потенціал художніх творів. Цього року завершила посібник «Логіка духовності в системі координат формування читацької компетентності на уроках зарубіжної літератури»¹. Книга народилася дуже легко, на одному подиху. Закликаю всіх філологів шукати золотий пісок духовного знання в кожному

¹ Докладну розповідь про посібник автора та методику створення лоцій, розроблену творчою групою під керівництвом Л. С. Білозерової, читайте в одному з наступних випусків.

ЩО ТАКЕ НЛО І ЧИ Є ЖИТТЯ НА ІНШИХ ПЛАНЕТАХ?

НЛО — це скорочена назва наукового терміну «нерозпізнаний літальний об'єкт». Тобто НЛО — це будь-яке явище в повітрі, яке люди, що його побачили, не змогли пояснити, або будь-який літальний предмет, який не змогли розпізнати. Іноді НЛО вважають шматок поліетиленової плівки, піднятий вихором на велику висоту. Але коли говорять про нерозпізнані літальні об'єкти, то найчастіше мають на увазі так званих «інопланетян», що відвідують Землю на «літальних тарілках». З'явився навіть спеціальний напрям науки — уфологія.

Останнім часом, очевидно, через спалах COVID-19, а з ним нової загрози для людства, про НЛО згадують рідше. Однак час від часу в засобах масової інформації з'являються карикольні історії про відвідування Землі прибульцями, про зустрічі людей з інопланетянами, про польоти до нових світів тощо. Масла у вогонь підливають фантастичні фільми на цю тему, які із завидною постійністю один за одним виходять на світові кіноекрани.

Одне із соціологічних досліджень у Німеччині показало, що 17 % населення країни вірить у відвідання Землі інопланетянами, а 31 % — в існування життя в інших галактиках. Водночас 1995 року в німецькому журналі «Фокус» була опублікована стаття про НЛО, у якій зазначалося, що «90 % свідчень про НЛО — явний обман, але решта 10 % свідчать про якісь загадкові об'єкти». За словами соціолога Джеральда Еберляйна, «дослідження по-

казали, що ідея існування інопланетян особливо імponує тим людям, які заявляють про свою релігійність, але не належать до якоїсь певної церкви. Їхньою релігією стає уфологія». На практиці уфологія тісно пов'язана з магією, східними релігіями й релігіями «Нового віку».

Як християни мають ставитися до повідомлень про НЛО? Що про це говорить Біблія?

Відповідь коротка: нічого.

Біблія розповідає про те, що існує духовний світ, про ангелів, створених Богом. Біблія говорить і про те, що деякі ангели відступили від Бога. Вони теж володіють певними силами й здібностями. Але в Біблії ніде не сказано про якісь інші світи й цивілізації, подібні до земної.

Біблія вчить, що все, що існує, створив Бог. Навіть якщо де-які є інші галактики, а в них — планети, подібні на нашу Землю, життя на них могло ви-

никнути лише тому, що його задумав і створив Творець. Якби Він і справді це зробив, то Бог дав би нам про це знати у Своїм відкровенні — Він не залишив би нас у незнанні.

Бог насправді дуже багато розповів нам про майбутнє — наприклад, про другий прихід Ісуса Христа й кінець віку. Ми знаємо, що небо одного разу «як звій книжковий, буде звинене, і всі його зорі попадають...» (Іс. 34:4; Об. 6:14). А це означає, що якщо де-які у Всесвіті є створені Богом істоти, то це знищить і їхній дім. Гріх Адама навів прокляття на все творіння, але чому в такому разі рід істот не з Адамового (грішного) насіння теж має пожинати наслідки цього прокляття й відроджуватися з приходом Христа, останнього Адама? До того ж смерть Ісуса за інопланетян не має жодного сенсу, адже Ісус узяв на Себе людську природу й навіки залишається Богочоловіком — нашим Спасителем. Якби Він мав ви-

купляти гріхи мешканців інших планет, Йому треба було б стати таким, як вони. Адже мета творіння спрямована на людство, частина якого започаткує вічну Наречену Христа. У Христа не може бути багато «наречених». Усе це звучить, м'яко кажучи, дивно.

НЛО ж може мати чотири джерела походження: або це якісь секретні наукові експерименти; або невідомі науці природні явища; це можуть бути дії Бога чи Його ангелів; або це дії сил, ворожих Богові. Дуже сумнівно, щоб Бог діяв у такий спосіб. Бог відкрився світові через Ісуса Христа й Святе

Письмо. До того ж повідомлення про НЛО практично завжди пропонують із підтекстом відкидання біблійної історії створення світу. Тому залишаються три варіанти.

У Святому Письмі міститься текст, який допомагає подивитися на галас навколо НЛО з біблійної позиції. «Бо вже діється таємниця беззаконня; тільки Той, Хто тримає тепер, буде тримати, аж поки не буде усунений Він із середини. І тоді-то з'явиться той беззаконник, що його Господь Ісус заб'є Духом уст Своїх і знищить з'явленням приходу Свого. Його прихід — за чином са-

тани — буде з усякою силою й знаками та з неправдивими чудами, і з усякою обманою неправди між тими, хто гине, бо любови правди вони не прийняли, щоб їм спастися. І за це Бог пошле їм дію обмани, щоб у неправду повірили, щоб стали засуджені всі, хто не вірив у правду, але полюбив несправедливість» (2 Сол. 2:7–12).

Отож будьмо обережні стосовно усіляких сенсаційних заяв. Цілковито довіряти можна лише Слову Божому. А воно застерігає: «Стережіться, щоб вас хто не звів» (Мр. 13:5).

ЧИ ПРАВДА, ЩО НА ПРАВому ПЛЕЧІ ЛЮДИНИ СИДИТЬ АНГЕЛ-ОХОРОНЕЦЬ, А НА ЛІВому — ДЕМОН?

У Святому Письмі сказано, що є категорія істот, що відрізняються і від Бога, і від людини. Ангели — це одна з їхніх назв.

Розрізняють дві категорії ангелів: безгрішні, святі ангели, що залишилися в тому стані, у якому були спочатку створені, — і занепаді, грішні ангели. До останніх належить диявол і інші злі духи, або демони.

АНГЕЛИ

Ангели — створені істоти. Псалом 148:1–4 закликає ангелів і інших істот: «Хваліте Його, всі Його Ангели, хваліте Його усі війська Його». І в 5-му вірші додано: «Нехай Господа хвалять вони, бо Він наказав, — і створились вони».

Як створені істоти, ангели обмежені в просторі, часі, пізнанні й силі. І хоча їхні пізнання й сила переважають людські, вони не всезнавці й не всемогутні. Вони можуть перебувати лише в одному місці в будь-який конкретний момент часу, і їм не відоме майбутнє. Тому ангелів не можна ставити на один рівень із Богом і поклонятися їм (Об. 19:10; 22:8–9).

Ангели — духовні істоти, «службові духи» (Євр. 1:14). Ангели зазвичай невидимі, але іноді вони можуть набувати зримої людської подоби (Мк. 16:5; Лк. 1:11, 26; 2:8–15; Євр. 13:2); або ж людське око може отримати здатність побачити ангелів у їхньому світі (Чис. 22:31; 2 Цар. 6:14–17). Ангели — це духи, які можуть спілкуватися з Богом (Йов. 1, 2) і людиною (Мк. 16:5–7; Лк. 1:26–38; Об. 22:8–9) як особи.

Нам невідомо, скільки ангелів створив Бог, але знаємо, що це число перевищує наше розуміння. Так «сила велика небесного війська» проголосила народження Ісуса (Лк. 2:13). У Євр. 12:22 сказано, що Церква перебуває в

присутності «десятиків тисяч Ангелів». Іван у видінні бачив небесний престол, навколо якого зібралася безліч ангелів, «і число їх було десятки тисяч і тисячі тисяч» (Об. 5:11; див. Дан. 7:10; Юди 14). З цієї незліченної кількості ангелів Біблія лише двох називає на ім'я. Перший — Гавриїл, що з'являвся Даниїлові (Дан. 8:16; 9:21), Захарії (Лк. 1:11) і Марії (Лк. 1:26). Другий — архангел Михаїл, провідник воїнств Господніх (Дан. 10:13, 21; 12:1; Юди 9; Об. 12:7).

Є різні категорії ангелів:

— *херувими*. Ми звикли, що в церквах і в популярній культурі «херувимів» зображають у вигляді миловидних пухких немовлят із крильцями. Усі ці зображення не мають жодного стосунку до тих могутніх величних істот, якими херувими з'являються в Старому Завіті (єдине, що відповідає популярним уявленням про херувимів, — це крила). Після гріхопадіння людини Бог поста-

вив херувимів охороняти вхід до Еденського саду (Бут. 3:24). Золоті фігури херувимів прикрашали кришку ковчега в старозавітній скинії (Вих. 25:17–22), а згодом — у храмі Соломона (1 Цар. 6:23–28).

— *серафими* («палаючі, вогненні»). Про них згадується в Іс. 6:1–7, де описано видіння Ісаї. Пророк бачив Бога, що сидів на престолі, а навколо Нього стояли шестикрилі серафими й славили Його: «Свят, Свят, Свят Господь Саваот, уся земля повна слави Його!»

Про призначення ангелів читаємо в Пс. 102:20–21: «Благословить Господа, Його Ангели, велетні сильні, що виконуюте Його слово, щоб слухати голосу слів Його!» Інакше кажучи, ангели існують для того, щоб прославляти Бога й виконувати Його накази. Вони

— повідомляють людям Божу волю. Ангели брали участь у переданні Мойсеевого Закону людям (Дії 7:53; Гал. 3:19; Євр. 2:2; див. Повт. Зак. 33:2). Одкровення Іванові було дано через ангела (Об. 1:1). Гавриїл приніс Божу звістку Захарії (Лк. 1:11–20) та Марії (Лк. 1:26–35). Ангел говорив до Пилипа (Дії 8:26), Корнилія (Дії 10:3–7) і Павла (Дії 27:23–24). Архангел проголосить Другий прихід Христа (1 Сол. 4:16).

— служать віруючим. Вони — «духи служебні, що їх посилають на службу для тих, хто має спасіння впадкувати» (Євр. 1:14). Чи означає це, що в кожного є ангел — охоронець? Можливо, оскільки в Пс. 33:8 сказано: «Ангел Господній табором стає кругом тих, хто боїться Його, — і визволяє їх» (див. Мт. 18:10; Дії 12:15). Цілком можливо, що Бог відправляє ангелів у «рятувальні експедиції» або залучає їх, коли комусь особливо потрібен захист (Пс. 90:11–12). У Біблії описані випадки, коли ангели приходять на допомогу — наприклад, у 2 Цар. 6:14–17; Дан. 3:28; 6:22; Дії 5:19–20; 12:7–11. Ангели служили Ісусові після спокушування в пустелі (Мт. 4:11). Вони перебувають у Церкві, служачи віруючим (1 Кор. 4:9; 11:10; 1 Тим. 5:21; Євр. 12:22–23), іноді навіть з'являючись їм видимо (Євр. 13:2). Вони переносять душі віруючих до раю (Лк. 16:22).

— іноді рукою ангелів звершуються покарання, які Бог посилає на землю. Коли Бог вирішив покарати ізраїльтян, ангел навів на них моровицю (2 Сам. 24:15–17). Господь послав ангела, щоб знищити асирійське військо (2 Хр. 32:21; 2 Цар. 19:35). Ангел уразив царя Ірода Агрипу I смертельною хворобою (Дії 12:23). Див. Об. 8:6–7; 16:1.

— у духовному світі ангели воюють із сатаною й демонами. Михайл «сперечався з дияволом і говорив про Мойсееве тіло» (Юди 9). Він допомагав Даниїлові в період важкого духовного проти-

стояння (Дан. 10:13). Михайл провадив також ангельське військо в битві проти сатани та його ангелів (Об. 12:7–9); можливо, ця битва відбувалася під час земного служіння Ісуса (Лк. 10:17–18).

Отже, ангели посідають важливе місце у стосунках Бога з людством. Мабуть, лише у вічності ми зможемо до кінця зрозуміти, скільки небезпек, про які ми навіть не підозрювали, було усунено сильними руками ангелів-хранителів. Однак треба пам'ятати, що хоча Бог іноді посилає людині благословення й допомогу через ангелів, вони — лише виконавці Його волі. Уся вдячність і хвала належать тільки Богові.

Важливо зрозуміти два моменти. Перший: якщо в нашому житті трапляються нещастя, це не свідчить про те, що наш ангел недогледів чи виявився слабким. Є духовні питання, які ми не можемо зрозуміти. Іноді на перешкоді стають наші гріхи чи свавілля. Часто Господь допускає випробування Своїм дітям у виховних цілях. Другий: ми не повинні нехтувати здоровим глуздом і спокушати Бога, чинячи небезпечні речі і сподіваючись, що ангели оберігатимуть нас.

ДЕМОНИ

Щодо злих духів (занепалих ангелів), то вони не лише згрішили самі, але й сприяють поширенню гріха та зла серед людей. Головна їхня мета — у будь-який спосіб зруйнувати Божий задум. Спочатку (Бут. 3:1 і далі) сатана спробував зробити це, зіпсувавши людство в самому його зародку. Проте Бог у Своему вічному передбаченні вже приготував задум викуплення через Христа. Коли Христос прийшов на землю, сатана старався зруйнувати справу Самого Викупителя. Руками Ірода він намагався вбити Ісуса в дитинстві (Мт. 2:1–15; Об. 12:1–5), але його задум не вдавсь. Потім він спокушав Ісуса, умовляючи Його відмовитися від місії спасіння (Мт. 4:1–11), але й це йому не вдалося. Нарешті, діючи через Юду, сатана вирішив убити Ісуса (Ів. 13:2; 1 Кор. 2:8), не розуміючи, що тим самим наблизив свою повну поразку (Євр. 2:14). Сатані не вдалося завадити здійсненню викупного задуму Бога, тому тепер він намагається відвести окремих людей від Божої благодаті, що спасає (1 Петр. 5:8). Сатана не здатний робити це самотійно, оскільки він скінченний і, отже, не всюдисущий. Тому він потребує допомоги нижчих злих духів — демонів, що стали його «ангелами» (посланцями), або представниками. Сатана й демони діють на трьох рівнях, атакуючи розум людей за допомогою лжесвідчень і неправдивих релігій, їхню волю за допо-

могою спокус і навіть тіла людей, коли в них вселяються демони.

Хоча сатана й демони щосили намагаються заволодіти нашими розумом, волею й тілом, треба пам'ятати, що вони — створені істоти, і сила їхня не нескінченна; вони перебувають у владі Бога. Треба також пам'ятати, що Ісус Христос уже вступив із ними у двобій і здобув повну перемогу; оскільки ми на Його боці, ця перемога належить і нам. Одна з цілей приходу Ісуса на землю полягала саме в тому, щоб зустрітися з дияволом і вразити його (1 Ів. 3:8). Смерть і воскресіння Ісуса позбавили сатану сили (Євр. 2:14) і обеззброїли демонів (Кол. 2:15). Христос переміг диявола й зв'язав його, обмеживши його силу (Об. 12:7–9; 20:1–3). Святий Дух, що живе в нас, сильніший від злих духів (1 Ів. 4:4).

Проте ми зможемо розділити перемогу й силу Христа, тільки якщо прислухатимемося до наступних попереджень:

— щоб не дозволити сатані заволодіти нашим розумом, треба знати істину (Еф. 6:14), вірити істині й любити її (2 Сол. 2:10–12);

— щоб протистати спокусам, треба підпорядкувати волю Святому Духові, що мешкає в нас і освячує нас Своєю силою (Еф. 6:14–18) та «зодягнувшись у броню праведності» (Еф. 6:14);

— щоб не дозволити демонам заволодіти нашими тілами, треба уникати таких справ, які давали б їм можливість уселитися в нас (ідолопоклонство, розпуста, окультизм, прагнення до надприродного знання й спілкування з надприродними силами, містицизм або занурення в містичний транс), Еф. 4:27.

Отже, сатана й демони реально існують і невпинно діють, намагаючись утілити свої задуми. Вони сильні й небезпечні. Проте їхня сила не зрівняється з силою Бога й усемогутнього Спасителя — Ісуса Христа.

Джерела

1. Тупчик П. В. Простые ответы на сложные вопросы. Ровно: Живое слово, 2008. С. 81–82.
2. Книга ответов расширенная и обновленная. Ответы на двадцать наиболее часто задаваемых вопросов о Сотворении, эволюции и Книге Бытия / К. Хэм, Дж. Сарфати, К. Виланд, под ред. Д. Бэттена. Симферополь: ХНАЦ, 2007. С. 140–146.
3. Бьюэс, Ричард. 100 важнейших вопросов: пер. с англ. СПб: ХО «Библия для всех», 2005. С. 28–29.
4. Коттрелл Дж. Вера, переданная святым: Библейская доктрина для современных читателей; [редактор перевода А. Мусина]. Симферополь: Teaching Ministries International, 2006. С. 132–138.

АДАПТАЦІЯ НАУКОВИХ ФАКТІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО

У статті наведено деякі наукові дані та життєві факти, що ілюструють окремі аспекти релігійного сприйняття дійсності. Показано, що існує певне узгодження наукового й релігійного способів осягнення світу людиною. За таких умов обґрунтовується новий гносеологічний постулат, який демонструє розроблений новий метод компенсувального пізнання. Аналіз пізнання дозволяє говорити про нього як про процес, що має амбівалентно-компенсувальний характер, оскільки пізнання виявляє дві стратегії — раціональну (науково-теоретичну) та ірраціональну (релігійно-міфологічну), які компенсують (аніглюють, поглинають) одна одну: кожна з поданих стратегій як окремо взятий процес виявляється нездатною до адекватного відображення світу, що передбачає взаємну компенсацію цих двох полярних способів відображення, осягнення й освоєння людиною самої себе та навколишнього світу. Отже, якщо наука й релігія постають дещо однобічними способами пізнання та освоєння світу людиною — відповідно раціонально-лівопівкульовим і ірраціонально-правопівкульовим — то «істина як єдність протилежностей» (С. Б. Церетелі) виявляється у фокусі взаємної компенсації результатів раціонального й ірраціонального пізнання світу.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Виховний процес завжди був тісно пов'язаний із викладанням предметів духовно-морального спрямування. Викладання предметів духовно-морального спрямування («Основи православної культури», «Основи християнської етики», «Християнська етика» тощо) розпочалося в нашій країні на початку 90-х років XX століття за рішенням органів місцевого самоврядування (що набуло масового характеру в низці областей — Львівській, Тернопільській, Івано-Франківській, Рівненській та деяких інших).

З кінця 1990-х років представники громадськості почали розглядати питання щодо доцільності викладання предметів духовно-морального спрямування на національному рівні. З 2010 року МОН України затверджено навчальні програми «Основи християнської етики», «Біблійна історія та християнська етика» для учнів 1–11-х класів закладів загальної освіти, а також навчальну програму «Християнська етика в українській культурі». Останнім часом, на жаль, простежувалося згортан-

ня викладання цих курсів, зменшення кількості годин, що виділяються на предмети духовно-морального спрямування, переведення їх виключно на факультативне вивчення, що мало негативні наслідки для нашого суспільства. Однак завдяки активній позиції свідомих освітян і громадськості предмети духовно-морального спрямування повертаються в українські школи. Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти передбачає обов'язкове викладання етики / курсів морального спрямування у 5–6 класах, а також залишається можливість їх факультативного вивчення в інших класах за вимогою батьків.

Тому вкрай важливо забезпечити вчителів, які викладають ці курси, новими науковими даними, які підтверджують біблійні істини та християнські принципи й доводять безпідставність протиставлення наукового й релігійного світоглядів.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. Останніми роками проблему розвитку духовності особистості вивчали провідні фахівці в галузі педагогіки (О. Бабченко, І. Бужина, М. Євтух, І. Зязюн, Л. Лу-

ганська, О. Канавська, В. Кудрявцева, О. Кундеревиц, Г. Майборода, О. Олексюк, С. Тищенко та інші науковці), провідною ідеєю роботи яких є поєднання кращих традиційних методів виховання та прогресивних сучасних підходів, покликаних застерегти вихованців від впливу негативних факторів на їхній фізичний, морально-психологічний розвиток та сформувати духовний світ на основі гуманістичних цінностей.

Водночас специфіка використання й упровадження у виховну практику сучасних наукових даних висвітлена недостатньо. Тим паче, що глобалізаційно-технократичні тенденції сучасного світу зумовлюють, з одного боку, глобалізаційне спрямування сучасної наукової й громадської думки до релігійно-наукового синтезу (повернення сучасної цивілізації до своїх духовно-ірраціональних, містичних витоків), а з іншого, — прагматично-технократичну орієнтацію сучасної молоді на сприйняття дійсності через призму технічних пристроїв та науково оформлених даних.

Мета статті. Особливої значущості набуває проблема адаптації наукових даних та життєвих фактів до викла-

ДАНИХ ТА ЖИТТЄВИХ ПРЕДМЕТІВ СПРЯМУВАННЯ

данні предметів духовно-морального спрямування. Розгляд проблем такої адаптації й постає метою статті.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Наведемо окремі наукові дані, які можна використовувати під час занять з дисципліни духовно-морального спрямування.

Приклад 1.

Психологи, вивчивши численні психофізіологічні показники організму людини в умовах її комунікації до себе подібних, дійшли висновку: якщо спілкуються дві людські істоти, життєвий (енергетичний) тонус однієї з яких є вищим, ніж тонус іншої, то «життєва» енергія «перетікає» до цієї іншої істоти, оскільки прилади фіксують, що її життєвий тонус підвищується, а іншої людини — еквівалентним способом

знижується. На дещо подібне ми натрапляємо в електротехніці у вигляді «ефекту захоплення»: якщо в одну енергомережу ввімкнути два звукових генератори, що генерують коливання з близькими, але різними частотами, і якщо перший генератор характеризується більшою потужністю, ніж другий, то має місце ефект «захоплення», коли «сильний» генератор «поведе» за собою «слабкого» та примусить його працювати на своїй частоті.

Також помічено, якщо людина позитивно ставиться до свого оточення, то вона значно підвищує тонус своєї життєдіяльності; і навпаки, негативне ставлення до навколишнього світу знижує енергетичний тонус людини. Ці висновки отримані на підставі досліджень Інституту кінесіології в США, директор якого Д. Даймонд показав, що щитоподібна залоза, крім виконання головної функції імунологічного нагля-

ду, постає основним «розподільником» живильної, регенерувальної енергії організму. Названа залоза направляє й регулює потік електромагнітної енергії у всьому організмі, проводячи миттєву корекцію, яка необхідна для подолання певних відхилень у життєдіяльності.

Було показано також, що негативні почуття й думки є джерелом стресу людини й відтоку її енергії. Любов, віра, відвага, подяка, довіра тощо активізують діяльність щитоподібної залози й підвищують нашу життєву енергію. Ненависть, заздрість, підозра, страх, а також неприємні асоціації й спогади гальмують діяльність щитовидки й знижують життєвий тонус організму. Крім того, усе розмаїття поведінкових аспектів людини виявилось безпосередньо пов'язаним з діяльністю щитоподібної залози, тобто з процесами підвищення та зниження життєвого тону людини. Наприклад, стверджувальний кивок підсилює діяльність щитовидки й підвищує життєвий тонус людини, її енергію, а негативний жест призводить до протилежного ефекту.

Так званий жест вираження любові — «жест Мадонни» (розпростерті для обіймів руки) позитивно впливає на людину в стресовій ситуації, навіть якщо цей жест лише уявлюваний (але неодмінно глибоко емоційний). Усмішка також стимулює діяльність щитоподібної залози не тільки людини, котра усміхається, але й людей, що сприймають цю емоцію.

Звертаючи увагу на обмін енергії між людьми, Д. Даймонд дійшов висновку, що різні прояви життєвої енергії взаємозалежні. Енергія «сильної» людини послаблюється при особистому контакті зі «слабкою», одночасно при цьому енергія останньої підсилюється. Під час особистого контакту порушення психічної рівноваги може передаватися від однієї людської істоти до іншої: настрої й думки вкрай заразливі. Отже, позитивний настрій та позитивне ставлення до світу є чинниками підвищення життєвого тону людини з усіма соціальними й медико-біологічними наслідками, що з цього випливають [1, с. 35].

Приклад 2.

Подібні ж висновки можна зробити на основі аналізу води, яка відображає енергетичний стан людини. Японські науковці на чолі з Я. Масарою вивчали, фіксували й фотографували структуру води (спочатку в звичайному, а потім в замерзлому стані), яка знаходилася в безпосередній близькості від людини і деяких артефактів (фотографій і ін.). Фотографували структуру льоду після різних дій на воду та її заморожування. Так, поряд із досліджуваною водою на деякий час була встановлена фотографія Гітлера, потім вода заморожувалася. Фотографія структури одержаного льоду говорить сама за себе — страшні рвані уламки.

Таким способом досліджувався вплив на воду музики й мови. Дуже красивою виявилася структура льоду під дією на воду музики Моцарта. Навпаки, дія рок-музики подібна до дії лайок. Після тривалих експериментів виявилось, що найбільш гармонійними були структури льоду під впливом на воду слів любові й різних молитов. Структури льоду, одержані від емоцій злості й ненависті, були купою крижаних осколків. Учені дійшли висновку: вода, яка нас оточує та міститься в усіх живих організмах, дуже чутливо реагує на інформацію будь-якого характеру, структурується, зберігає в собі одержану інформацію, обмінюється нею з навколишнім світом [3].

Відтак було зафіксовано, що гармонійність структури води збільшується від позитивних аспектів людського буття й падає при зіткненні води з негативними реакціями людини та навколишньої дійсності. Якщо прийняти до уваги той факт, що більше 80 % організму людини складається з води, то стає зрозумілим вплив негативних емоційних реакцій людини і її оточення на енергетичний стан організму.

Приклад 3.

У відомому законі стверджується, що «жертва несе свою частку провини (участі) за те, що з нею відбулося, відбувається або відбудеться» [2, с. 350]. Юристи відзначають, що є люди, які значно частіше інших стають жертвами злочинів або трагічних випадків. Американський психолог Ф. Данбар тривалий час проводила дослідження в травматологічному відділенні однієї нью-йоркської лікарні, у результаті чого підтвердила наявність феномена, на котрий звернули увагу співробітники страхових компаній: люди, з вини яких коли-небудь стався нещасний випадок на дорозі, знову попадали в аварію з набагато більшою ймовірністю, ніж ті, хто ніколи не потрапляв у автомобільну

пригоду. Вона встановила, що більшість «типів, схильних до аварій» необачною їздою вивільняють свою агресивність. Але ще важливіше було її відкриття, що деякі водії підсвідомо прагнули заподіяти собі біль. Причини цього лежать у неусвідомлюваному, придушеному почутті провини й потреби бути покараним [4; 5; 6].

Отже, психологічні дослідження людей, котрі схильні до нещасних випадків, до різних травм, каліцтв, показали, що така схильність виникає з внутрішньої підсвідомої установки завдати собі каліцтва. Зрозуміло, що підсвідомість, інтуїція людини, що керують її автоматизмами, мимовільними процесами, у цьому випадку штовхають людину на завдання собі травми, хоча свідомо найменше цього бажає.

Причина формування підсвідомої установки на нанесення собі шкоди криється в тім, що ця людина схильна агресивно ставитись до зовнішнього світу. Однак підсвідома частина психіки людини, на відміну від її свідомої частини, здатна сполучати внутрішнє й зовнішнє. Саме тому агресивне ставлення людини до зовнішнього світу на рівні її підсвідомості означає, що так людина агресивно ставиться до самої себе, коли грань між внутрішнім та зовнішнім стирається й зовнішня реальність як негативна сутність потрапляє в площину внутрішнього світу людини. Причому, ця агресія формує підсвідому установку на пошук можливості заподіяти собі каліцтва й навіть смерть. Тут ми маємо чинність закону «відплати» чи «справедливості».

Аналіз цих наукових даних дозволяє дійти висновку, що людина сама провокує та визначає безліч поведінкових і причинно-наслідкових відхилень у навколишній дійсності. При цьому позитивне, неагресивне ставлення людини до навколишнього світу відповідно до релігійних принципів постає важливим чинником її соціального й фізичного здоров'я.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Ф. Капра, автор «Дао фізики» (1994), досліджуючи

паралелі між природничим (що вивчає мікросвіт) та езотерико-містичним знаннями, дійшов висновків про принциповий збіг цих двох протилежних видів відображення світу та опанування ним.

Загалом можна говорити про певне узгодження наукового й релігійного способів осягнення світу людиною. За таких умов можна обґрунтувати **новий гносеологічний постулат**, який демонструє розроблений нами новий **метод компенсального пізнання**.

Для його ілюстрації наведемо феномен просторового спотворення інформації півкулями мозку (які постають певним психофізіологічним фокусом людського організму), коли лівій півкулі притаманно розширення простору, а правій — наближення окремих елементів до спостерігача. Однак за умови функціональної узгодженості діяльності півкуль відбувається вирівнювання просторової деформації, досягається адекватність сприйняття об'ємного простору на сітківці очей (В.Л. Деглін), коли об'ємне та площинне гармонізуються та приводяться до загального сенсорного «знаменника». У цьому разі сенсорні помилки взаємно компенсуються, що приводить до адекватного сенсорного відображення дійсності людиною.

Олександр Вознюк,

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри англійської мови з
методиками викладання в дошкільній та
початковій освіті,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

Віктор Шатило,

доктор медичних наук, професор,
ректор КВНЗ «Житомирський медичний
інститут»
Житомирської обласної ради

Вознюк О., Шатило В. Адаптація
наукових даних та життєвих фактів до
викладання предметів духовно-морального
спрямування // Нові технології навчання:
збірник наукових праць. ДНУ «Інститут
модернізації змісту освіти». Київ, 2020.
Вип. 94. 338 с. — С. 60–64.

Джерела

1. Вайнцвайг П. Десять заповідей творческой личности. М.: Прогресс. 1990. 156 с.
2. Вознюк А. В. Постнеклассические рубежи педагогики будущего: учебное пособие. Житомир: Koob publications, 2019. 1149 с.
3. Тихоплав Т. С. Тихоплав В. Ю. Гармония хаоса, или фрактальная реальность. СПб.: ИД «ВЕСЬ». 2003. 348 с.
4. Cousins N. Anatomy of Illness: As Perceived by the Patient. N. Y.: W. W. Norton and Company, 1979.
5. Dunbar H. F. Psychosomatic Diagnosis. N. Y.: Hoeber, 1943.
6. Elander J., West R., French D. Behavioral Correlates of Individual Differences in Road-Traffic Crash Risk: An examination of Methods and Findings. Psychological Bulletin by American Psychological Association, vol. 113 (March, 1993). P. 279–294.

МАРСІАНСЬКІ ХРОНІКИ

ЧЕРВОНА ПЛАНЕТА

Марс — четверта планета від Сонця. Він приблизно у два рази менший за Землю і трохи більший за Меркурій. Марс іноді називають червоною планетою, бо у його ґрунті міститься багато іржі, що й надає планеті червонуватого кольору.

На Марсі є трохи повітря, але складається воно переважно з вуглекислого газу — дихати ним неможливо. Як і на Землі, на Марсі є Північний та Південний полюси. На обох полюсах завжди лежить лід. Але марсіанський лід відрізняється від земного, тому що він складається переважно з вуглекислоти, а не з води. Замерзлий вуглекислий газ називають сухим льодом, бо при нагріванні він перетворюється не в рідину, а відразу повертається в газоподібний стан.

Тривалість марсіанського року становить 687 земних днів. Навколо своєї осі Марс обертається з періодом 24 години 37 хвилин (марсіанську добу називають **сол**), що лише трохи довше за тривалість доби на Землі.

Через кожні 780 днів Земля і Марс опиняються на мінімальній відстані одне від одного, яка може бути від 56 до 101 млн км. Таке зближення планет відбувається під час їхнього протистояння — коли Земля розташовується між Сонцем і Марсом на одній прямій.

Марс досліджували набагато більше за інші планети. До нього було відправлено багато космічних зондів. На його поверхню опускалися станції «Марінер» (1965) та космічні зонди «Вікінг». 2003 року туди були доправлені роботи-марсоходи «Спірит» та «Опортюніті». 5 серпня 2012 року на Марсі почав роботу апарат «К'юріосіті» — марсохід

нового покоління, який оснащено великою хімічною лабораторією. У лютому цього року на поверхню планети успішно приземлився марсохід NASA під назвою Perseverance («Наполегливість»), він продовжить геологічні дослідження своїх попередників. Зібрані марсоходами дані показали, що колись

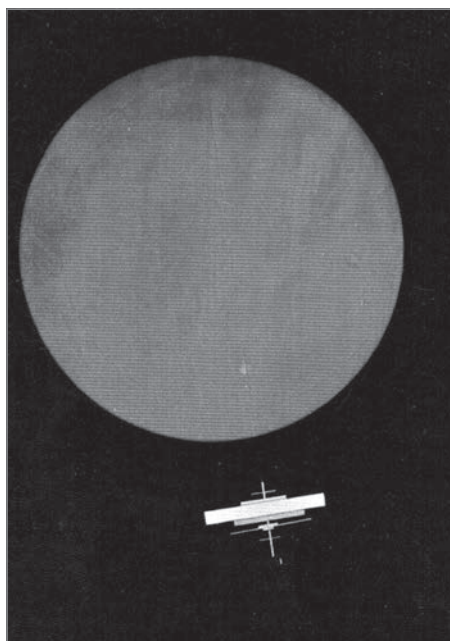
на Марсі, можливо, була вода. Але ніяких слідів життя там виявити не вдалося. Господь створив життя лише на одній-єдиній планеті — на тій, де живемо ми з вами.

Подальше вивчення Марса планується розвивати за двома напрямками: продовжувати дослідження планети автоматичними космічними апаратами, а також здійснити політ на Марс людей (можливо, зі створенням поселення — першої позаземної колонії людства).

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ?

1727 року англійський письменник Джонатан Свіфт у книзі «Мандри Гуллівера» (у третій частині) розповів про два супутники Марса за 150 років до того, як вони були відкриті, і навіть доволі точно вказав відстані їх орбіт та періоди обертання.

А 1925 року художник Ілля Чашник написав абстрактну картину «Червоне коло на чорній поверхні», на якій детально зобразив політ автоматичної станції до Марса — за пів століття до того, як такі польоти почали відбуватися!

ПРОЄКТИ КОЛОНІЗАЦІЇ МАРСА

Через свої характеристики та відносно невелику відстань до нашої планети Марс — найвірогідніший кандидат для заснування колонії у близькому майбутньому. Звісно, без захисного спорядження людина не зможе вижити там і хвилини. Однак, порівняно зі спекотними Меркурієм і Венерою, крижаними зовнішніми планетами, та позбавленим атмосфери Місяцем, умови на Марсі видаються придатнішими для освоєння. Крім того, подорож до Марса потребує найменших витрат енергії.

Організація такої експедиції — вкрай складна справа. Одним із завдань є захист людей від сонячної радіації під час польоту, який триватиме близько 9 місяців. Інша проблема — забезпечення зв'язку з колоністами. Радіосигнал долає відстань від Марса до Землі від 3 до 22 хвилин, залежно від розташування планет. А коли вони знаходяться у протилежних точках орбіт відносно Сонця, без супутника ретрансляції підтримувати зв'язок взагалі неможливо.

Учені та інженери працюють над вирішенням цих завдань. Створюються нові матеріали для космічних кораблів, що здатні надійно затримувати жорстку радіацію. За рахунок розробки та створення принципово нових двигунів планується скоротити час польоту до 4 місяців. Здійснюється підготовка до відправки на марсіанську орбіту супутників для постійного радіозв'язку з Землею.

З 2010 року Дослідницький центр імені Еймса — одна з основних наукових лабораторій NASA — розробляє проєкт під назвою «Столітній Космічний Корабель» («100 Year Starship»). Передбачається, що колоністи вирушать на Марс назавжди та проведуть залишок життя в спорудженому ними поселенні.

Безповоротна відправка значно знизить вартість польоту, збільшить масу вантажу та кількість екіпажу. Відправити на Марс чотирьох осіб і повернути їх назад коштуватиме стільки ж, скільки й відправка 20 космонавтів без повернення.

Звичайно, рішення назавжди покинути Землю людина може прийняти тільки добровільно, дуже серйозно все обдумавши. Але заявки для участі у «Столітньому Космічному Кораблі» подали дуже багато охочих змінити своє місце проживання й відправитися освоювати інший світ.

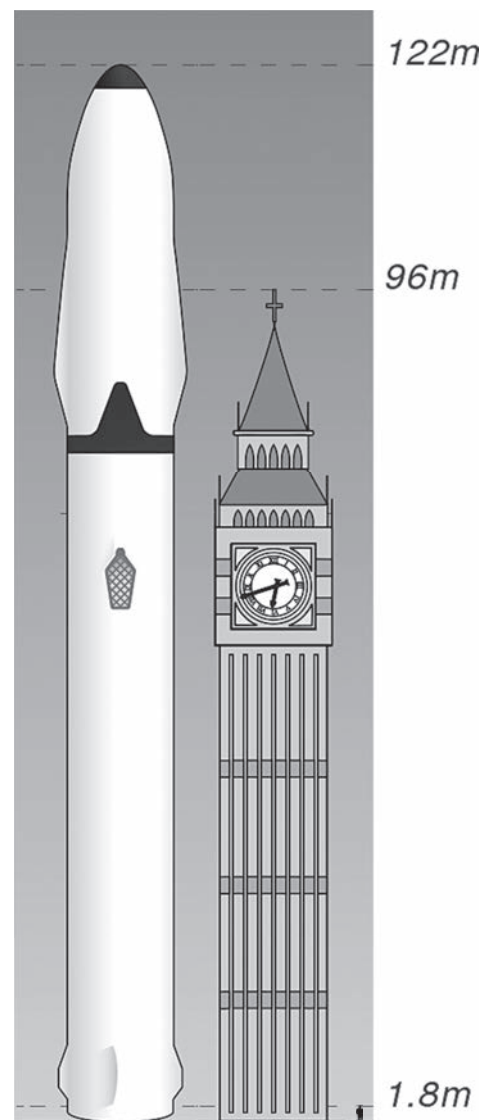
Політ перших «марсіан» до Червоної планети планується 2030 року. Колоністи, користуючись високотехнологічною апаратурою та невеликим ядерним реактором, зможуть виробляти кисень, воду та їжу. Кожні 2 роки, коли Марс перебуватиме на потрібній орбіті, NASA буде поповнювати запаси поселенців і доставляти на планету нових добровольців.

Існують й інші плани заснування на Марсі постійної людської колонії.

«Mars One» — приватний проєкт нідерландського дослідника та підприємця Баса Лансдорпа. Планується спочатку доставити на Марс все необхідне — житлові блоки, сонячні панелі, насіння рослин, різні прилади та пристрої, а також безпілотний марсохід, який почне готувати базу для прибуття людей:

доправить блоки на вибране місце, активує системи енергоживлення та життєзабезпечення, що створюють запаси води та кисню. Потім, 2027 року, на планету висадяться перші чотири поселенці, які почнуть обживати свій новий інопланетний будинок. Зв'язок із ними буде здійснюватися через систему супутників. Життя колоністів транслюватиметься на Землю цілодобово. Кожні два роки прибуватиме нова група з 4-х астронавтів; до 2035 року населення колонії має досягти 20 осіб.

2013 року «Mars One» почав відбір майбутніх колоністів. Бажання стати «неповерненнями» висловили 202 586 осіб із 140 країн. Планується відібрати з них 6 груп по чотири людини, які почнуть готуватися до місії. Їм доведеться освоїти найрізноманітніші знання: стати фахівцями з використання й ремонту всього обладнання; отримати широкую медичну підготовку; підготуватися до дослідження геології Марса; набути досвіду в екзобіології, щоб вивчати вплив позаземного середовища на живі організми; опанувати психологію та інші спеціальності.

Про участь у підготовці освоєння Марса заявив також Ілон Маск, засновник, власник, генеральний директор, головний інженер, інвестор та винахідник компанії «SpaceX», яка виробляє космічну техніку. Ця компанія зараз розробляє надважку двоступеневу багаторазову ракету-носію. На малюнку показано її розмір, якщо порівняти з лондонською вежею «Біг Бен» і з ростом людини. 2014 року представники компанії заявили, що їхній міжпланетний корабель спроможний доставити на Марс 100 т вантажу. Це в багато разів більше, ніж передбачають інші «марсіанські» проекти. У разі успіху цієї програми можна буде не лише відправляти колоністів на іншу планету, а й забезпечувати повернення для охочих.

Проекти колонізації Марса мають своїх прихильників і своїх критиків. Останні, зокрема, застерігають, що Марс не був створений Богом для життя людей, і що на Землі залишаються величезні незаселені території для колонізації, умови на яких є набагато сприятливішими, ніж на Марсі (пустелі, Антарктида та ін.).

МАРС У ЛІТЕРАТУРІ ТА КІНО

Із давніх-давен людство спостерігало за Марсом. Ця планета була оповита таємницями, легендами, що ставало підмурком для думок учених та фантазій митців.

Із появою телескопів довкола Марса з'явилося ще більше припущень. Астрономи пояснювали те, що вони бачили на поверхні Червоної планети, з погляду земних реалій: полярні шапки складаються з льоду і снігу, а темні області — це моря, океани або ліси. Тому тривалий час вважали, що умови на Марсі наближені до земних. Виявлення «каналів» розпалювало фантазію ще більше: у кінці XIX — на початку XX століття поширилася думка про можливість існування на Марсі цивілізації. Це надихало багатьох письменників на творчість.

Англійський фантаст Герберт Веллс у романі «Війна світів» (1897) розповів про марсіан, які вторгаються на Землю, щоб завоювати її. Прибульці у багато разів перевершують людей своєю технічною міццю, але гинуть, інфіковані земними мікробами. У книзі відобразився страх перед наближенням Першої світової війни, а також те, що люди стали помічати наслідки свого руйнівного впливу на природу. Письменник замислився, до чого може призвести односторонній розвиток розуму, і що станеться, якщо з людьми хтось почне чинити саме так, як вони з тваринами.

1917 року вийшла книжка американського письменника Едгара Райса Берроуза «Принцеса Марса» про фантастичний марсіанський світ. У цьому творі цивілізація планети подана як вмираюча, її жителі перебувають у безперервній війні всіх із усіма. Марс у Берроуза — це світ поєдинків на мечох і водночас високих технологій: марсіани вміють виробляти атмосферу, мають повітряний флот, але воюють холодною зброєю та поділяються на племена. Землянин, який чудесним чином опиняється на Марсі, у незвичайних і складних умовах розкриває свої кращі якості, вчиться чинити правильно в будь-яких складних та небезпечних ситуаціях.

Роман «Аеліта» російського письменника Олексія Толстого (1922) розповідає про політ землян на Марс. Однак науково-фантастична тема міжпланетного перельоту не є головною в книзі. Мандрівники знаходять на Марсі таке суспільство, якого їм не вистачає на Землі, але воно страждає від внутрішніх криз і вмирає. У марсіанських подіях відбивається страшна земля дійсність, що знайома автору: більшовицький переворот у Росії, війна та розруха. Як і в Берроуза, у центрі роману Толстого — історія жертвової любові землянина та марсіанки.

1932 року опублікований роман-памфлет китайського автора Лао Ше «Нотатки про котяче місто». Земний міжпланетний корабель прилітає на Марс, і його пілот опиняється в дивовижній державі, де живуть люди-кішки. Котячий світ пишається своєю древньою історією, поезією та культурою. Однак мета життя людей-кішок полягає в насолоді, її отримують навіть споглядаючи горе інших. Звісно, це не наукова фантастика, а сатира, образне трагікомічне зображення життя, яке оточувало письменника.

«Марсіанські хроніки» Рея Бредбері (1950) — це роман про освоєння людьми Марса та їхні контакти з рештками давньої марсіанської цивілізації. Письменник змальовує загадковий і прекрасний світ, але в читача виникає гостре відчуття самотності. Марс у Бредбері — це не лише планета, це надія людства на своє спасіння, на початок нового життя. Люди намагаються втекти зі світу, який опиняється на порозі війни. Але чи зможе людина втекти від самої себе, щоб збудувати омріяний світ?.. Автор пише про те, що хвилювало його сучасників-американців: про прояви расизму, про загрозу ядерної війни, про тугу за простим життям. Він застерігає людей від повторення та поглиблення помилок минулого.

Фантастичний бойовик «Згадати все» режисера Пола Верховена (1990)

розповідає, як люди колонізують безживні марсіанські простори. Але з Землі вони принесли не тільки технології, але й свої вади, інтриги, жагу до багатства та влади. Утім складно зрозуміти: чи справді головний герой побував на Марсі, чи це була лише ілюзія реальності, яку штучним способом записали в його думки. Що, у такому разі, страшні-

ше: жорстокий світ Марса чи небажання жити в реальності, для чого людина і була створена?..

У кінострічці Рідлі Скотта «Марсіанин» (2015) астронавту, якого помилково залишили на поверхні Марса, доводиться багато що подолати, щоб вижити в екстремальних умовах до прибуття рятувальної експедиції. Фільм демонструє: людина має сили справитися навіть із такими труднощами, які здаються непереборними.

Нескладно помітити: хоча всі ці твори присвячені Марсу, їхні автори говорять про речі, які є актуальними та важливими для мешканців нашої планети. Те, що хвилювало митців на Землі, вони переносили на Марс, до вільних від будь-яких перешкод умов, щоб яскравіше донести до читачів та глядачів свої думки та почуття, тривоги й надії.

Лоренс Д., Лоренс Р. Всесвіт / серія «Божий Задум». К.: Книгоноша, 2017. С. 114-121.

Зрадивши Бога й утративши рай, людство впродовж усієї своєї історії намагається повернути його. І те, що не вдається зробити на Землі, переносить на Марс, можливо, підсвідомо розуміючи, що допомога може прийти тільки з Неба.

«Свої очі я зводжу на гори, звідки прийде мені допомога, — мені допомога від Господа, що вчинив небо і землю!» (Пс. 120:1–2).

І ця допомога вже прийшла в Особі Сина Божого Ісуса Христа, але, на жаль, для багатьох залишається непоміченою. Не на Марсі чи іншій планеті, а в Небесному Царстві Ісуса Христа здійснюється найзаповітніші мрії людей. Чи ж не варто подбати про те, щоб стати громадянами цього Царства?..

ВІД АКЦІЇ — ДО ПРОЄКТУ, ВІД ПРОЄКТУ — ДО СПІВПРАЦІ

*З досвіду роботи музичного керівника Інни Симончук та колективу
ЗДО № 5 «Вербиченька» м. Сарни Рівненської обл.*

У нашому місті Сарни є невеликий притулок для людей похилого віку. Ще 2003 року місцева родина Цуманів заснувала благодійну організацію «Будинок милосердя» й відтоді опікується хворими й самотніми старенькими людьми. Зрозуміло, що крім загального догляду й медичного обслуговування

з'явилася ідея разом із дітками відвідати людей похилого віку, які опинились у складних життєвих обставинах і доживають віку далеко від дому і рідних.

Порадившись із вихователями старших груп, керівництвом закладу й заручившись згодою та підтримкою батьків, ми почали готуватися до такої

Програму склали так, щоб загальне перебування не перевищило 1–1,5 год., щоб малеча не перевтомилась. У холі, який об'єднує всі кімнати, виконали різдвяну пісню й розійшлися групами (у супроводі педагогів) по кімнатах.

Мені важко описати враження, із якими і діти, і дорослі повертались у дошкільний заклад. А відгуки від батьків надходили ще протягом кількох місяців. Тож до Пасхальних свят у нас уже була готова нова пісенно-віршована програма, і всі діти з нетерпінням очікували на зустріч із знайомими вже бабусями та дідусями. Привезти гостинці стареньким того разу запропонували

вони потребують душевного спілкування й духовної основи. Близько восьми років тому я вперше побувала там разом із братами й сестрами помісної церкви з різдвяною вітальною програмою й відчувала, як важливо нести знедоленим людям вістку про Ісуса Христа, нашого Господа і Спасителя.

Утім ця звістка так само потрібна й молодим здоровим людям, і нашим діткам, аби вони росли духовно здоровими, добрими, співчутливими, милосердними.

Дітки нашого дошкільного закладу розумні, талановиті, музично обдаровані. Вони засвоюють чимало пісенно-віршованого матеріалу, готуючись до християнських свят, фестивалів, концертів, тематичних вечорниць. От і

екскурсії-концерту. Зауважу, що приміщення і побут «Будинку милосердя» абсолютно відрізняється від лікарняного, а швидше подібний на багатокімнатне житлове помешкання.

Щоб підготувати малечу, провели низку бесід про турботу і байдужість, добро і зло, наводили біблійні історії й приклад Ісуса Христа, який виявив до нас милосердя, прийшовши на грішну землю, щоб спасти нас від гріха, який і є причиною нещастя, хвороб, жорстокості, самотності, які тепер змушені переживати люди.

Звичайно, були сумніви й побоювання, але ми наважилися й на Різдво 2013 року з вихователями й вихованцями старших груп уперше переступили поріг «Будинку милосердя».

самі батьки. Це була пасхальна випічка, листівки, зроблені дитячими руками, та солодоші. Цього разу поїхати разом із нами виявили бажання навіть деякі батьки.

У вересні з початком нового навчального року на батьківських зборах старших груп я знову презентувала «Будинок милосердя» вже з нашими фотографіями й дістала дозвіл батьків на його відвідування дітьми. Переглянувши календар подій, звернули увагу на 1 жовтня, коли відзначається День людей похилого віку та 3 грудня — День людей з інвалідністю. Оскільки в нас майже щороку формується дві групи старших дошкільнят, то вирішили з однією відвідати стареньких 1 жовтня, з іншою — 3 грудня, а на Різдво та Пасху їхати всім разом.

Звичайно, у садочку за річним планом відбувається дуже багато заходів: відкриті покази педагогів, районні та садочкові методичні об'єднання, різного виду тематичні тижні. Але ми всі разом знайшли можливість адаптувати ці заходи так, щоб усе-таки не відмовлятися від поїздки. Тому що навіть персонал «Будинку милосердя» говорив нам, що те, що приносять із собою діти в цей дім, не може принести жоден дорослий. Ті слюзи радості, утіхи, тепла, якими наповнюються змучені старечі очі, неможливо ні забути, ні залишитись байдужим. Подумалось, що відома приказка «старе, як мале» має набагато глибший зміст, ніж ми іноді вкладаємо. Адже вони, так би мовити, на однаковій віддалі від Неба: діти не так давно звідти прийшли, а старенькі — скоро підуть.

Так було створено мініпроект «Від серця до серця», який реалізовуємо під час тижня економічних знань у нашому закладі.

Проект містить п'ять етапів:

1. Тематичні заняття та бесіди про бізнес, економіку, товар, гроші, професії та ін.

2. Виготовлення власноруч круасанів (замішування тіста, вирізання круасанів, оздоблення, випікання).

3. Організація ярмарку-розпродажу, де реалізуються ці вироби.

4. Придбання на місцевому ринку зимових шкарпеток та солодошів для людей похилого віку з місцевого «Будинку милосердя» за виторгувані на ярмарку кошти.

5. Відвідування «Будинку милосердя» з невеликою концертною програмою та вручення підготовлених подарунків.

До пандемії методист нашого закладу, плануючи роботу на рік, почала офіційно вносити наші заходи до річного плану, який затверджується у відділі освіти.

Звичайно, були на цьому шляху й перепони, зокрема, транспорті питання: іноді організовувались батьки, надаючи власний транспорт, іноді працівники дитсадку, а іноді їхали туди й назад міським транспортом, обираючи таку пору, щоб завантаженість людьми була найменша.

Хтось із батьків свою незгоду щодо проведення такого заходу не висловив уголос, але в день відвідування «Будинку милосердя» дитину до садочка не привів. Водночас приємно було дізнатись, що дехто з батьків, які їздили з нами на відвідини, по сьогоднішній день так і навідує стареньких, хоча б у святкові дні.

Під час таких відвідин і дорослі, і діти бачать реальність, що старість є і вона буває такою. Що далеко не все у владі людини й вона не може передбачити й забезпечити собі майбутнє!

Бо зустрічаєш у тих стінах і військового офіцера, і бабусю, яку бив власний внук... Дітей, звичайно, не посвячуємо в ці тонкощі. Вони отримують неоціненний досвід вражень, які дарують їм удячні бабусі й дідусі, які на той час перестають бути і буркотунами, і злоріками, і самолюбивими.

Мета цього матеріалу — донести реальність і доступність такого виду діяльності для дошкільного навчального закладу. Можливо, це стане комусь у пригоді і хтось візьме собі до уваги та використає наш досвід, аби зігріти чийсь серце. А можливо, наш досвід надихне когось у пошуку своїх напрямів роботи, щоб усе, що ми говоримо про добро, людяність, щирість, турботу, переходило від слів до діла, починаючи з дошкілля. Пам'ятаймо слова Ісуса Христа: «...Що тільки вчинили ви одному з найменших братів Моїх цих, — те Мені ви вчинили» (Мт. 25:40).

СЛІДАМИ ХРИСТА ДО ВЕСЕЛКИ

Комбіноване заняття для дітей старшого дошкільного віку та молодшого шкільного віку

Мета: формувати пізнавальну активність дітей через зв'язок старозавітних та новозавітних подій і роль Ісуса Христа в них; показати значення віри в житті людини, використовуючи нетрадиційні техніки малювання; розвивати логічне мислення, творчість, наполегливість при виконанні самостійної роботи; виховувати християнські цінності: терпіння, вірність, бажання долати труднощі.

Матеріал: ілюстрації до біблійної історії «Ной та велика повінь», веселка, з життя Ісуса Христа.

Обладнання для малювання: тарілка, молоко, фарба червона, жовта, синя, піпетка, розчин для миття посуду, ватна паличка, заготовки полотна для граттажу, ескізи малюнків, палички для прошкрябування, кольоровий горошок цукерків Skittles або M&M's.

Ілюстрації використані з інтернет-ресурсу: <http://www.freebibleimages.org/stories/?book=Genesis>

Зінаїда Скворцова,
вихователь ЗДО
«Центр Пагінець»
м. Рівне

ПЕРЕБІГ ЗАНЯТТЯ

I. Вступ

Вже затихнув грім, він далеко,
Дощ вже вщухнув, вода відійшла,
А на небі звелась веселка,
Бог говорить: потопу нема.
Розійшлися хмари сиві,
У вишині сонце ся,
І веселки знак завіту в небі
Нам говорить: потопу нема.
Ось знамення — воно навіки
Нам нагадає Божі слова,
Коли сьогодні дивлюсь на веселку,
Мені це говорить: потопу нема.

II. Повторення

Вихователь. Ви вже здогадались, що сьогодні ми продовжимо розмову про веселку.

На попередньому занятті ми розглядали історію, яка розповідала нам, як Бог благословив Ноя та його синів і сказав: «Ось, Я укладу заповіт Мій з вами і з нащадками вашими по вас... Я покладаю веселку Мою у хмарі, щоб вона була знаменням заповіту між Мною та між землею... Коли Я наведу хмару на землю, то з'явиться веселка з хмари... і згадаю про заповіт навіки між Богом і між усякою душею живою... Ось знамення заповіту, що Я встановив між Мною і між усякою плоттю, що на землі» (Бут. 8:18-22; 9:1-17).

— Що мав зробити Ной, щоб урятуватися від потопу? (Послухатися Бога й

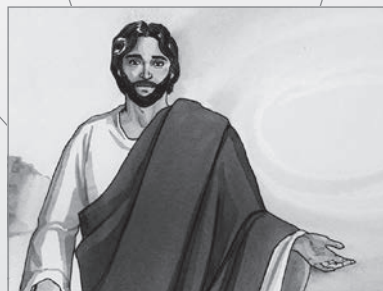
побудувати ковчег.) (На дошку виставити ілюстрацію ковчеза.)

— Хто був урятований у ковчезі? (Сім'я Ноя, тварини.)

Отже, Послухавши Бога, вони знайшли спасіння від всесвітньої небезпеки і врятувались у ковчезі. Після потопу побачили веселку, яку ми можемо споглядати з вами й сьогодні.

III. Мотивація

— А ви знаєте, що Біблія описує ще одне місце, де буде веселка? Її побачив апостол Іван, коли Бог відкрив йому, що відбувається на Небесах: на небесному престолі сидить Бог і веселка навкруги цього престолу: «І ось престол стояв

**Ісус врятував нас
від вічної загибелі.**

Віра в Ісуса є місточком до майбутньої веселки.

на небі, а на престолі Сидячий. А Сидячий подібний був з вигляду до каменя яспіса й сардиса, а веселка навколо престолу видом подібна була до смарагду» (Об. 4:2–3). Ми можемо тільки уявити велич описаного в Біблії.

— Цікаво, а хто зможе побачити ту веселку?

IV. Основна частина

Метод наочного моделювання: (на магнітній дошці моделюємо схематичну картину, або можна це моделювання зробити в програмі PowerPoint, використавши мультимедіа)

Вихователь. Віра Ноя в обітницю Божі відкрила йому, як збудувати ковчег за словом Господа, Який довів Ноя і все його сімейство до веселки на небі, що стала обіцячкою навки. (На дошку з лівого боку виставити постать Ноя з ковчегом, над ковчегом — веселка). Ми її можемо бачити після дощу.

— Хто ж може довести нас до веселки біля престолу? (Виставити веселку у вигляді круга з правого боку дошки навпроти ковчеза.)

Вислухати міркування дітей.

Вихователь. Нашим Ковчезом, який укаже шлях до веселки біля Божого престолу, може бути лише Ісус Христос (виставити постать між веселками).

Він указав нам шлях, проживши ідеальне життя на Землі (над постаттю Ісуса виставити ілюстрацію Ісуса-немовляти).

Щороку, святкуючи Різдво, ми згадуємо подію, коли Сам Бог одягнув тіло людини. Ісус так само, як і ви, був дитиною й слухався в усьому своїх батьків. Ми ж часто буваємо неслухняними.

Ставши дорослим, Ісус служив та допомагав людям так, як ми не можемо служити та допомагати (виставляючи ілюстрації, вихователь коротко коментує кожну подію: Ісус рятує Петра з води — так може зробити тільки Бог; годує людей — сьогодні й ми маємо їжу з милості Бога; Ісус миє ноги учням — Господь служить людям, а нам хочеться, щоб служили нам; ці ілюстрації утворюють ніби місток над постаттю Христа, що веде до веселки).

Ісус Христос віддав Своє життя за нас, прийнявши покарання за наш непослух, наш гріх, щоб ми могли жити (ілюстрація хреста над іншими ілюстраціями).

Коли ми віримо, що Ісус прийшов на землю, щоб спасти нас, ця віра стає для нас ковчезом, завдяки якому ми зможемо потрапити в Небеса, де присутній Сам Бог. Ми отримуємо силу служити, як Ісус, коли добре робимо не лише собі, а й ближньому, який біля нас. Саме віра відкриває нам невідомий, але дуже красивий Божий світ.

Віра в Ісуса Христа — це місток до майбутньої веселки.

Звісно, сьогодні нам важко уявити майбутню веселку на Небесах, але, дивлячись на веселку, яка з'являється на небі після дощу, ми можемо довіряти Богові, бо Його обіцянки вірні й незмінні.

V. Предметно-художня діяльність із використанням нетрадиційних методів малювання.

Вихователь може запропонувати дітям на вибір різні нетрадиційні техніки малювання.

1. Малювання з елементами техніки ебру

Пояснення вихователя: замість білого аркуша паперу маємо тарілочку з білим молоком. Користуватимемося акварельними фарбами лише трьох основних кольорів: червоним, жовтим, синім. Піпеткою набираємо фарбу, поступово крапаємо фарбу на молоко. Ватну паличку вмочуємо в мильний розчин, ставимо у центр тарілочки і спостерігаємо чудернацькі малюнки, як поєднуються між собою кольори.

Самостійна робота дітей.

Вихователь. Такий експеримент із фарбами показує, що кожен із нас, як той один колір, може робити одну справу, доручену Богом. Часом стає навіть сумно, бо здається, що ти один, бачиш лише свій колір. І тільки коли ми об'єднаємося навколо Бога й дружно робитимемо доручену справу, як ті кольори, що поєдналися з мильним розчином і утворили гарний малюнок, матимемо хороший результат.

2. Використання техніки граттаж

Підготувати полотно для граттажу: на аркуш паперу попередньо наносять кольори веселки акварельною або гуашевою фарбою, дати висохнути, натерти папір восковою свічкою без пропусків, розчинити чорну гуаш із милом та зафарбувати щільно папір. Роздати дітям ескізи — на тоншому папері контури майбутнього малюнка.

Пояснення вихователя: той, хто отримав ескіз, накладає його на чорний папір рівно, щоб куточки полотна збігалися. Беремо ручку, яка вже перестала писати, та промалюємо контури ескізу, трохи притискаючи. Виходить відбиток ескізу на чорному папері. По-

трібно перевірити, чи всі контури обвели. Коли все готово, знімаємо ескіз, бачимо, що контури малюнка перебились на папір. Ці контури потрібно прошкрябувати ручкою, яка не пише, або загостреною паличкою.

Самостійна робота дітей.

Вихователь. Отже, прошкрябавши чорне тло, ми змогли побачити яскраву картину кольорів веселки.

Такий спосіб малювання може допомогти зрозуміти, що в житті кожного зустрічаються труднощі, проблеми, вони можуть бути для нас чорніше чорної ночі, як цей аркуш паперу, але той приклад, який залишив нам Ісус Христос, — це ескіз, слідами якого ми можемо йти, довіряючи Йому. Коли ми докладемо зусилля, то досягнемо кінцевої мети — побачимо веселку.

3. Експеримент з кольорами

допоможе нам зрозуміти, що кожен, хто вірить, повинен мати терпіння, щоб побачити результат.

Демонстрація експерименту: кольорові цукерки-горошок розкласти на тарілці по колу, залити водою. Невдовзі кольори починають зафарбовувати воду, утворюючи палітру веселки.

Так і в нашому житті: ми можемо не знати, що нас чекає попереду, але маємо віру, що Бог допоможе здолати випробування.

VI. Підсумок

Сьогодні на небі ми бачимо веселку, яка промовляє до кожного з нас, що потопу більше не буде. На занятті ми дізналися про веселку, яка буде на Небесах, де є Сам Бог.

— Хто ж зможе побачити небесну веселку? Той, хто повірив у Ісуса Христа, як свого Спасителя.

Також завдяки фарбам ми змогли побачити, що в житті може бути чимало перешкод, та віра в Господа допомагає їх здолати, показує нам чудовий Божий світ. І на прикладах життя Ноя та Ісуса Христа ми переконались у цій істині.

Наталія Богута, учителька початкових класів ПЗ «Дубенська гімназія «Премудрість» (Рівненська обл.), представляє свій посібник «Біблійні хвилини». Це збірка матеріалів, які доцільно використовувати вчителю початкових класів, вчителю християнської етики, а також вихователю групи продовженого дня задля формування в дітей таких християнських чеснот, як: віра, доброта, милосердя, послух, любов до Бога й до свого ближнього тощо.

Із десяти тем, розроблених авторкою, пропонуємо дві:
«Будь вірний у малому» і «Ви — друзі Мої».
Довідки за тел. +38068 76 92 385

Біблійні хвилини. Що це?

Це надзвичайно цікавий і корисний час, під час якого дітки вчаться користуватися Біблією, самостійно відшукуючи тексти; навчаються молитися, адже щоденно це роблять у різних формах: у колі всі разом, парами, хлопчики окремо, дівчатка окремо або молитва з другом. І водночас це час для ближчого знайомства з дітками, розуміння їхніх думок та переживань, стану серця. Цей час доцільно проводити у доброзичливій атмосфері, де всі на одному рівні — вчитель разом із дітьми. Адже для того щоб на 100 % зрозуміти дитину, потрібно спуститися на її рівень і мудро та цілеспрямовано зрозуміти її сердечко.

Під час «Біблійних хвилин» ми:

1. Сідаємо в коло на килимку.
2. У цікавій формі відгадуємо тему сьогоднішнього дня чи тижня.
3. Знаходимо й читаємо текст із Біблії.
4. Обговорюємо прочитане.
5. Підбиваємо підсумок.
6. Молимося.

Пропоную посібник, у якому подано різні види роботи з переліку тем, які на нашу думку є найважливішими і які ми хотіли б досліджувати впродовж навчального семестру. Кожна тема розрахована на вивчення впродовж одного тижня. Варто спланувати розгляд тем так, щоб вони збігалися з темами НУШ і були невіддільно поєднані. Саме так можна досягнути найкращого результату.

Наприкінці кожного тижня доцільно проводити вікторини, брейн-ринги, тестування, квести тощо, щоб бачити рівень засвоєння матеріалу учнями й мотивувати їх, вчити працювати згуртовано у команді і, що не менш важливо, вчити і перемагати, і зазнавати поразки. А ще переможець тижня отримуватиме грамоту та маленький подарунок.

Під час проведення «Біблійних хвилин» варто часто застосовувати різні цікавинки, щоб дітки із великим захопленням чекали, а що ж буде наступного

разу. На цей вид діяльності витрачається близько 15–30 хвилин.

Дорогі колеги! Нам подарований прекрасний час і чудовий матеріал для формування — наші дітки. І ми повинні прищеплювати їм духовно-моральні якості, щоб у майбутньому кожен із них був вірним, добрим, старанним, люблячим та довготерпеливим дорослим, який розрізняє добро і зло та чітко знає, як потрібно жити. А це можливо лише тоді, коли наші діти стануть Божими дітьми.

Пам'ятаймо, що саме вчитель може посіяти ті добрі зернятка, з яких згодом можна буде зібрати хороші плоди. Тому намагаймося якнайкраще підготувати кожну ранкову зустріч, продумати кожну хвилину, щоб час не був утрачений надаремно, щоб діти познайомилися з Біблією, почули й зрозуміли Добру Звістку, відчули свою потребу в Спасителі й запросили Ісуса Христа у своє серце.

БУДЬ ВІРНИЙ У МАЛОМУ

Підводимо до теми

Прослухайте оповідання та скажіть, якою була дівчинка?

...Під час богослужіння в одній із африканських країн солдати, які напали на цю державу, увійшли в приміщення молитовного дому. Вони зірвали зі стіни картину із зображенням Ісуса Христа в терновому вінку, кинули її біля дверей і наказали, щоб протягом десяти хвилин усі присутні залишили приміщення, при цьому кожен, виходячи, повинен плюнути на картину й пройти по ній. Хто не підкориться, буде розстріляний на місці.

Солдати розпочали відлік часу: дев'ять хвилин, вісім, сім... Минали хвилини, але ніхто не міг відважитися на такий учинок. Шість, п'ять... Спочатку почулися нерішучі, а потім усе наполегливіші пропозиції й аргументи.

— Це ж тільки картина, а не Сам Христос, — наближаючись до виходу, говорили деякі.

Один чоловік переконував дружину:

— Для чого нам помирати обом? Іди, хоч виростиш і виховаєш дітей.

...Чотири, три... До виходу потяглася черга. Не дивлячись на картину, люди плювали й виходили. Дві хвилини...

Раптом, розштовхуючи чергу, над обпліваною карти-

ною схилилася чотирнадцятилітня дівчинка. Вона витерла рукавом картину й поцілувала її. Автоматна черга прошила її й притиснула до картини. Вона замертво впала перед одновірцями, котрі навіть не встигли збагнути, що сталося. Ніхто більше не плював, нікому більше не загрожувала смерть. Солдати, задовольнившись жертвою, пішли геть.

— Дівчинка виявилася вірною Ісусові до смерті. Її не злякали автомати чи воїни. А чи ми настільки вірні нашому Богові, подумаймо кожен...

План-схема на тиждень

День 1 — Вірний Бог

«Досягла вас проба не інша, тільки людська; але вірний Бог, який не попустить, щоб ви випробовувалися більше, ніж можете, але при спробі й полегшення дасть, щоб знести могли ви її (1 Кор. 10:13).

День 2 — вірність Йосипа

«...І був Господь з Йосипом, а він став чоловіком, що мав щастя» (Бут. 39:2).

День 3 — вірність Богові до кінця

«...Бог, Якому ми служимо, Він сильний вирвати нас з па-

лаючої вогняної печі, тож Він врятує нас із твоїх рук, царю! Якщо ж ні, нехай тобі буде відомо, царю, що ми не будемо служити твоїм богам і золотій статуї, яку ти поставив, не поклонимся» (Дан. 3:16–18).

День 4 — Досконалий зразок вірності

«Отож, святі брати, учасники небесного покликання, ува-

жайте на Апостола й Первосвященника нашого ісповідання, Ісуса, що вірний Тому, Хто настановив Його» (Євр. 3:1–2).

День 5 — Підсумок за темою

«Ти був вірним в малому, над великим поставлю тебе» (Мт. 25:21).

Додаткові матеріали (за вибором учителя)

ВІРНИЙ ЙОСИП

У Якова було дванадцять синів. Його улюбленим сином був Йосип. Одного разу Яків подарував Йосипові барвистий одяг. Коли старші брати побачили, що батько любить Йосипа більше, ніж їх, вони стали йому заздрити.

Згодом брати вирішили позбутися Йосипа. Вони зняли з нього барвистий одяг і вкинули в яму. Саме в той час повз них проходив караван купців. Брати продали Йосипа купцям, а ті відвели його в рабство до Єгипту.

Йосип був рабом у Єгипті. Але Бог був із ним там і в усьому допомагав йому. Однак дружина господаря на-

вела наклеп на нього і його вкинули до в'язниці. Там, з Божою допомогою, Йосип розтлумачив сні двом царським слугам, які також перебували з ним у в'язниці.

Через два роки фараонові наснився сон, і Йосип його розтлумачив. Фараон призначив Йосипа правителем усього Єгипту. Коли настав голод, у сховищах було багато зерна.

Одного разу брати прийшли в Єгипет до Йосипа, щоб купити зерна. Він одразу впізнав братів, пробачив їм і запросив усіх перебратися до Єгипту. Так уся родина Йосипа оселилася в Єгипті.

Віра Маттелмяк

ТРОЄ СМІЛИВИХ ЮНАКІВ

Цар Вавилону Навуходоносор звелів відлити золотого боввана для того, щоб усі йому поклонилися. А той, хто не впаде й не поклониться, тієї хвили буде вкинений до середини палахкотючої огненної печі.

Хтось із халдеїв розповів цареві, що є єврейські мужі — Шадрах, Мешах та Авед-Него, які не вклоняються золотому бовванові. Навуходоносор розсердився, покликав їх і наказав вклонитися, однак ці мужі відповіли: «Якщо наш Бог, Якому ми служимо, може врятувати нас із палахкотючої огненної печі, то Він урятує й із твоєї руки, о, царю!» Почувши це, цар розлютився й наказав воїнам

своїм зв'язати й кинути непокірних євреїв до розпеченої печі.

Ті ж троє, яких вкинули до печі, були зв'язаними. Придивившись до вогню, Навуходоносор дуже здивувався, бо бачив у печі не трох, а чотирьох мужів непов'язаних, що ходять посеред вогню, і шкоди їм немає, а вигляд того четвертого подібний до Божого Сина!

Після того, як ті мужі вийшли з печі неушкодженими, Навуходоносор проголосив: «Благословенний Бог Шадраха, Мешаха та Авед-Него, що послав Свого Ангела і врятував своїх рабів, які надіялись на Нього».

Віра Маттелмяк

БІБЛІЙНА МАТЕМАТИКА

1. Обчисли, запиши результати в таблицю та прочитай імена деяких вірних Богові людей:

С	470-400=	Т	250-40+390=
Н	72:9+340=	В	196+24:6=
Р	780+200=	Л	7·(359-350)=
О	(536-500):4=	Й	(700-660):5=
А	(856-800):8=	У	145+30:6=

70	7	200	63	980	150	600	348	9	8

ГРА З КОЛЬОРАМИ

Розфарбуй слова вірша так, щоб усі літери, які повторюються, були однакового кольору:

Ти був вірним
в малому, над
великим поставлю
тебе.
(Матвія 25:21)

2. Хто прожив довше? Дізнайся, вставивши знаки <, > або =

Авраам 175 ☐ Сарра 127
Яків 147 ☐ Йосип 110
Ной 950 ☐ Адам 930

3. Розв'яжи задачу:

Після потопу з ковчегу вийшли Ной, його дружина, троє його синів — Сим, Хам та Яфет, три дружини Ноевих синів і всі тварини. Скільки всього людей почали населяти землю?

Підсумок за темою

Діти працюють парами.

Склади імена біблійних героїв, які були вірними Богові, поставивши літери в правильній послідовності:

П И О Й С

І Д А И Н Л

С С У І

В О Й

О М Й Е С Й

Й О Н

Т У Р

О П А Л В

Е Е Р С Т

М А В Р А А

(Йосип, Даниїл, Рут, Естер, Ісус, Ной, Йов, Авраам, Мойсей, Павло)

ВИ — ДРУЗИ МОЇ

Підводимо до теми

Принести для кожної дитини по цукерці чи надувній кульці, папірці та ручки.

Сьогодні для вас залишили подарунки ваші друзі. Але я можу їх віддати вам лише тоді, коли ви відгадаєте ім'я того друга, хто це зробив. Тому на папірцях вам потрібно записати ім'я тієї людини, хто, на вашу думку, міг залишити ці подарунки. (Папірці збираємо та зачитуємо варіанти.)

Звісно, ці подарунки принесла я, однак їх попросив передати для вас один мій Друг, ім'я Якого записане на ваших подарунках. (Роздаємо подарунки і діти читають ім'я — Ісус.)

Нашим єдиним вірним, правдивим та незмінним другом є Ісус Христос. Якщо ви ще не подружилися з Ним, у вас є чудова нагода це зробити.

А зараз усі разом заспіваємо пісню «Ісус, Ти — найкращий друг» (<https://youtu.be/scTzn4oaX60>) і вивчимо ще одну пісню про Ісуса — «Jesus is my best friend» (<https://g.co/kgs/QNBs3y>). (Доцільно співати ці пісні з дітками впродовж усього наступного тижня.)

План-схема на тиждень

День 1 — Справжній друг

«Правдивий друг любить за всякого часу, в неволі ж він робиться братом» (Пр. 17:17).

День 2 — Бути другом для Бога

«Ви — друзі Мої, якщо чините все, що Я вам заповідую» (Ів. 15:14).

День 3 — Приклад дружби Давида з Йонатаном

«І Йонатан зняв одежу, що була на ньому, і дав її Давидові та його шати, навіть меча, і лука, і пояса» (1 Сам. 18:4).

День 4 — Остерігайся злих друзів

«Не дружись із чоловіком гнівливим, і не ходи із людиною лютою» (Пр. 22:24).

День 5 — Люби друга так, як Христос полюбив тебе

«Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви!» (Ів. 13:34).

Додаткові матеріали (за вибором учителя)

ТРОЄ ДРУЗІВ

Костя повертався додому зі школи засмучений. Сьогодні він був на заняттях перший день після хвороби. Що робити?

— Не переймайся, сядеш на контрольній до мене, я дам тобі списати, — запропонувала Люба.

— Списувати — це все одно що красти, — насупився Костя.

— Знаєш, Костю, я хоч і не відмінник, та думаю, що зможу тобі допомогти, — сказав Сергій. Приходь увечері до мене, повчимо математику.

Цілий тиждень хлопці готувались.

Перед контрольною Люба підійшла до Кості:

— Ну що, сядеш зі мною?

— Дякую, Любо, але я вважаю, що не треба цього робити, — відповів Костя.

Коли Ганна Василівна оголошувала оцінки за контрольну, клас загудів: і Сергій, і Костя одержали відмінні оцінки.

На перерві хлопці сказали, що вдвох вони б точно не впорались, однак із ними був третій — Ісус, який не дозволив списати в Люби і дав допомогу від Сергія.

Олена Мікула

ДРУЖБА ДАВИДА І ЙОНАТАНА

Після двобою з Голіатом Давид почав жити в палаці царя Саула. Там він познайомився із сином Саула — Йонатаном. Вони відразу сподобалися один одному та стали великими друзями й ніколи не мали один від одного таємниць.

Давид був знаменитим. Усі ізраїльтяни любили його, адже він був таким хоробрим! Та цар Саул заздрив йому й хотів позбутися.

Одного разу Давид грав цареві на арфі, аби розвеселити його. Раптом цар схопив свого списа й кинув його в Давида. Давид ледве встиг ухилитися й, злякавшись гніву царя, утік із палацу.

Йонатан засмутився, що

Давид більше не живе в палаці, і хотів йому допомогти. Він поговорив зі своїм батьком, але це ще більше розпалило ненависть Саула. Не зміг він повернути Давида до палацу, проте дружби з ним не втратив. Йонатан всіляко допомагав Давидові.

Минув час. Одного разу Давид дізнався, що в жорстокій битві з филистимлянами загинули цар Саул та його син Йонатан. Давид дуже побивався за ними. Це були дуже тяжкі дні в його житті.

Згодом народ обирає Давида своїм царем, та пам'ять про Йонатана завжди жила в його серці.

Олена Медведєва

ПАРНІ КАРТИНКИ «ПРАВИЛА СПРАВЖНЬОЇ ДРУЖБИ»

Для двох гравців. Розкладіть картки на парті. Почергово кожен бере по дві картки. Якщо половинки речень на узятих картках становлять ціле речення, гравець залишає їх у себе й бере дві інші картки, якщо ні — бере інший гравець.

Коли тобі важко	друг підтримає тебе.	Друзі говорять не те, що хочеться	почути, а те, що потрібно знати.
Друзів люблять такими,	якими вони є.	Правдивий друг	любить за всякого часу.
Вони наповнюють життя	сміхом, цукерками і сюрпризами.	У них не соромно	щось попросити.

МАТЕМАТИЧНИЙ ЛАБІРИНТ

У Давида лев викрав ягня. Допоможи наздогнати злодія, обчисливши приклади:

$32:8$				
	$\cdot 9$			
		$+90$		-26
	$:100$			$:4$
$\cdot 3$		$+98$		$+99$
			$+78$	
$\cdot 9$				
	$+19$		$:100$	$=$

Підсумок за темою

Діти працюють у парах.

1. Подумайте і запишіть, якими якостями характеру має володіти справжній друг:.
2. Запишіть хоча б один вірш із Біблії про дружбу:
3. Поміркуй, чому дружба Давида та Йонатана була такою особливою? Намалюй ілюстрацію до цієї історії.
4. Як Ісус Христос виявив Свою любов до нас?

МИ — НЕ БЕЗЛІЧ СТАНДАРТНИХ «Я», А БЕЗЛІЧ ВСЕСВІТІВ РІЗНИХ...

*Інтегрований урок з української літератури
та християнської етики для 7 класу*

Мета: ознайомити учнів з картиною створення світу, акцентуючи увагу на людині як прекрасному і розумному творінні Божому; з'ясувати поняття «індивідуальність» та «стандарт» на прикладі поезії Ліни Костенко «Кольорові миші»; виховувати почуття гідності, доброти, любові до навколишнього світу; формувати в дітях небайдужість до негативних виявів у суспільстві та вміння протистояти злу та жорстокості, виховувати ціннісне ставлення до себе, людини, сім'ї та природи.

Ліана Лозовська,
учитель української
мови та літератури, курсу
«Основи християнської
етики» Семенівського
ЗЗСО І–ІІІ ст. № 3
Чернігівської обл.

*Нам треба жити кожним днем.
Не ждять омріяної дати.
Горіть сьогоднішнім вогнем,
Бо «потім» може й не настати.*
Ліна Костенко

ПЕРЕБІГ УРОКУ

Вступне слово вчителя

Людство потребує осмислення своєї присутності на Землі, яка є нашим спільним домом, який нам треба любити й оберігати.

Щоб нагадати про те, якою була наша земля, згадаємо історію створення світу. (Презентація «Світ, який створив Бог») **Додаток 1*.**

Ми побачили неймовірну красу Божого творіння. Це — зоряне небо, захід сонця, квітка жоржини, яскравий метелик, котик на осонні, море, троянда в росі, соковиті фрукти та овочі. Який прекрасний світ навколо нас!

Серед усього, що створив Господь, людина — Його найпрекрасніше творіння. Бог створив людину, аби вона дбала про Землю, засівала її квітами, оберігала та своїми вчинками була красивою та порядною!

Натомість маємо зовсім іншу картину, протилежну Божому задуму. Поруч із прекрасними слідами Бога на Землі ми бачимо сліди руйнації, які є наслідками гріха. Відколи гріх увійшов у світ, утворилася прірва, яка розділяє людину з Богом. **Додаток 2.**

Актуалізація опорних знань.

Бесіда

На цьому уроці спробуємо з'ясувати:

- Чому відбувається так, що люди, створені за подобою Божою, одні — красиві душею і вчинками, а інші — зі спотвореними душею і вчинками, які призводять до тяжких наслідків для тих, хто живе поруч?
- Що призводить до руйнації людини?
- Як залишатися небайдужою людиною в сучасному світі?
- Які чинники формують у нас людяність, доброту та співчуття?

Первинне ознайомлення з поезією

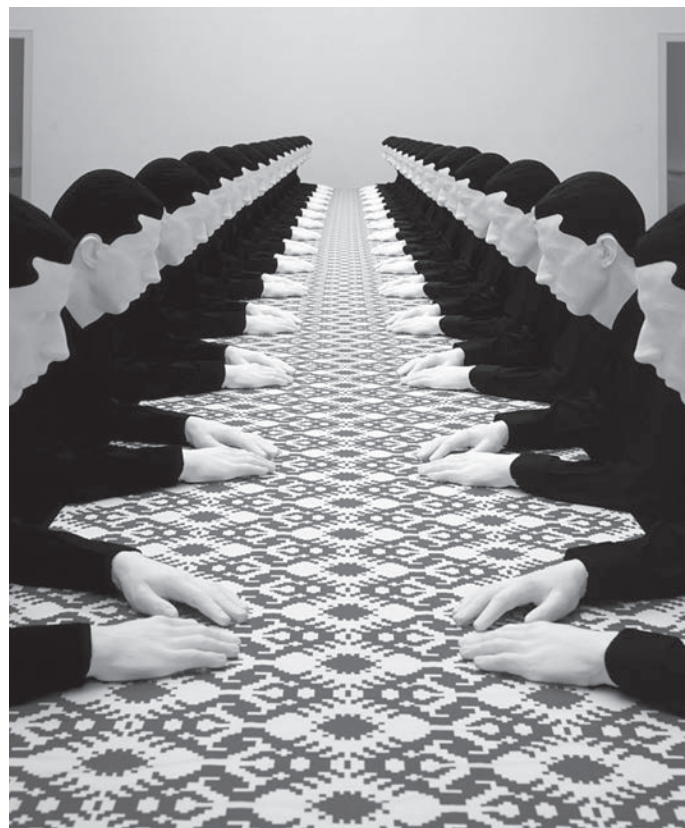
Щоб з'ясувати, чому так відбувається, ознайомимось з віршем Ліни Костенко «Кольорові миші» і спробуємо заглибитися у внутрішній світ двох персонажів. Чому двоє людей живуть на одній землі, дихають одним повітрям, а душею і

вчинками різні?

У творі зіткнулися дві протилежні людини: неповторна дівчинка Анна і приземлений злий сусід. Зійшлися два світи: сірість і яскравість.

Мистецький коментар. (Презентація)

Розгляньмо картину німецької художниці Катарини Фріч «Застілля».

- Які думки викликає ця картина?
- Що в цій картині не так?

* Додатки і презентації до уроку можна отримати, звернувшись до редакції.

А тепер погляньте на картину «Лев» української художниці Марії Приймаченко, яку Бог наділив талантом бачити й творити прекрасне.

- Яким настроєм віє від цієї картини?

«Навіщо копіювати реального лева, — міркувала художниця, — він уже є, цікавіше створити свого!» **Додаток 3.**

Дві картини — два різних світосприйняття. Перша — одноманітність та сірість, друга — індивідуальність та неповторність.

Кожна людина обирає собі шлях: розвивати в собі творчий потенціал чи ігнорувати те прекрасне, що було задумане Творцем.

Робота над змістом тексту

Спробуємо зіставити двох персонажів твору Ліни Костенко «Кольорові миші». **Додаток 4.**

Анна	Сусід
Хоче творити красу, на- дихає.	Спотворює красу, дегра- дує.
Духовно відроджена, світла душа.	Бездуховна людина, за- недбана через жорстоке серце.
У маленькому бачить красиве, багата душевно.	Утратив здатність бачити кольорові сни, порожня душа.
Іскорка, яка запалила дитячі серця й почала їх мінати.	Руйнує життя своїх дітей, пригнічує почуття пре- красного. «...Вони були нормальні..., а ця чаклунка збила їх з пуття».
Висновок: Анна ки- нула виклик сірості та затхлості в суспільстві: пробудила дитячі серця.	Висновок: звершує суд над Анною — знищує духовність. Не може розу- міти, що щось неповторне можна створити винятково заради краси, а не для на- живи.

Анна — оригінальна, романтична, неповторна, індивідуальна, прекрасна, хоче творити незвичайне й ділитися з іншими.

Сусід — приземлений, буденний. Суд над Анною з його ініціативи — розправа з духовно багатою людиною. Чому він такий? Ліна Костенко не дає нам відповіді на це запитання, лише спонукає задуматися й усвідомити призначення людини на Землі: бути красивою в думках, словах, учинках та діях.

Суддя живе в сірій, буденній реальності. Він звик виносити вирок. Потрібно знайти лише докази вини. Йому байдужа доля талановитої дівчинки, він виконує свою справу. Людина, як індивідуальність, його не цікавить.

Жорстока реальність в образі судді?

Чи зустрічалися вам у житті подібні «судді» й «сусіди»?

А що ж Анна? «Сиділа тихо дівчинка на лаві...» Не виправдовувалась, не доводила. Вона вміє створювати кольорові миші, і цього таланту її ніхто не позбавить.

Створення проблемної ситуації

Дівчинка кинула виклик суспільству.

Чи кидаємо ми виклик своїми вчинками, діями, словами, аби привернути увагу людей до певної проблеми на нашій Землі? Серафим Саровський казав: «Спасися сам, і навколо тебе спасуться тисячі».

Бездуховність — саморуйнація людини та нації. Кожен обирає, на який шлях йому стати.

Робота з таблицею «Людська доброчинність»

Додаток 5 (див. таблицю на с. 38)

Презентація «Піклуймося про нашу землю разом»

Систематизаційно-узагальнювальний етап

У творі присутні два різні погляди на світ.

Уявімо собі середньовічне місто. У ньому темно від диму вогнищ, на яких спалюють людей, котрі насмілились думати чи жити по-іншому. Населення темне, неписьменне. Сусід та суддя — бездушна реальність, живуть за шаблонами жорстокого світу.

Маленька дівчинка Анна змогла знайти у своєму серці місце для краси, бачити навколо себе прекрасний світ і ділитися ним з іншими, стати світлом, який проникав у всі темні куточки.

І наостанок!

Чи не з тих пожовклих кленових листочків, що мали служити доказами у чаклунстві, з'явився раптом «кольоровий кіт», який «залив чорнилом вирок на папері». Адже, якщо існують «кольорові коти», мають бути і «кольорові миші».

Додаток 6.

Не втрачаймо здатності бачити світ кольоровим, милуватися ним і оберігати наш спільний дім, який зветься Земля.

Підсумок уроку

Буває, часом спіну від краси.
Спинюсь, не тямлю, що воно за диво, —
оці степи, це небо, ці ліси,
усе так гарно, чисто, незрадливо,
усе як є — дорога, явори,
усе моє, все зветься — Україна.
Така краса, висока і нетлінна,
що хоч спинись і з Богом говори.

Ліна Костенко

Домашнє завдання

1. Написати мінітвір: «Кому легше жити: Аннам, яких не завжди розуміють, чи сусідам?»
2. Виготовити груповий лепбук «Земля — наш прекрасний дім, подарований Богом. Піклуймося про довкілля разом».

Бездуховність у сучасному світі	Що радить Біблія	Уроки доброти від Ліни Костенко	Протистояння злу в сучасному світі
Жорстокість	«Як Я вас полюбив, так любіть один одного і ви» (Ів. 13:34)	«Любіть травинку і тваринку і сонце завтрашнього дня, вечірню в попелі жаринку, шляхетну інохідь коня».	Прийнявши Божу любов, ми стаємо здібними виявляти безкорисливу любов до інших: допомагати хворим людям, турбуватися про людей похилого віку, піклуватися про тварин.
Помста	«Хто яму копає, той в неї впаде, а хто котить каміння — на нього воно повертається» (Пр. 26:27)	«Якби на те моя воля, написала б я всюди курсивами: — Так багато на світі горя. Люди! Будьте взаємно красивими».	Пам'ятаючи те, що Господь простив нам гріхи, вчимося прощати інших, не віддавати злом за злом, ставитися з розумінням, благословляти.
Неповага до батьків	«Діти, — слухайтеся своїх батьків у Господі, бо це справедливо!» (Еф. 6:1)	«Люблю легенди нашої родини, писати можна тисячу поем».	Цінувати спілкування з батьками, виконувати заповідь «Шануй свого батька та матір свою»
Знищення природи	«І зростив Господь Бог із землі кожне дерево принадне на вигляд і на їжу смачне... І річка з Едему виходить, щоб поїти Рай» (Бут. 2:9-10)	«Ще назва є, а річки вже немає. У берегів потріскались вуста. Барвистих лук не знають твої весни. І світить спека ребрами моста».	Дякувати Богові за прекрасний світ, створений для нас, і берегти його. Брати участь в акціях «Чисте довкілля», висаджуванні дерев. Бережливо ставитися до природних ресурсів.
Руйнування інституту сім'ї	«І покине тому чоловік свого батька та матір свою та пристане до жінки своєї, — і стануть вони одним тілом!» (Бут. 2:24)	«Любов — насамперед відповідальність, а потім насолода, радість».	Акції на захист сім'ї, вивчення предмету «Основи сім'ї», просвітницька робота серед молоді.
Мова (суржик)	«Нехай ллється наука моя, мов той дощ, нехай тече, як роса, моя мова, як краплі дощу на траву, та як злива на зелень» (Повт. Зак. 32:2)	«Нація помирає не від інфарктів, спочатку в неї відбирає мову».	Читати українські книжки, дивитися фільми українською мовою, частіше заглядати у словник.
Переривається зв'язок поколінь — знищується мистецтво.	«Бо ми — Його твориво, створені в Христі Ісусі на добрі діла» (Еф. 2:10)	«Людам не те, що позакладало вуха — людам позакладало душі».	Зберігати християнські традиції та звичаї свого народу.
Небажання ходити до церкви	«Шість днів працюй і роби всю працю свою, а день сьомий — для Господа Бога твого» (Повт. Зак. 5:13-14)	«Перехрестилась і заплакала. І тихо вийшла із собору. Ішла на прощу...»	Ходити до церкви, щоб поклонятися Богові й спілкуватися з іншими християнами. Читати Слово Боже й виконувати його. Молитися не лише за себе й своїх рідних, але й за духовний стан нашого народу.

ІВАН ФРАНКО

«СТРАШНИЙ СУД»

Урок позакласного читання для 10 класу

Мета уроку: ознайомити учнів з поемою І. Франка «Страшний суд», композицією; аналізувати твір, формувати в учнів усвідомлення своїх вчинків, учити нести відповідальність за свої дії, виховувати бажання робити добро, жити чесно.

Цілі

Учні знатимуть: хто з митців звертався до теми Страшного суду, зміст і головну думку поеми І. Франка.

Учні вмітимуть: визначати елементи сюжету, аналізувати композицію твору, уявляти прочитане, характеризувати вчинки героя, оцінювати свої вчинки, проводити аналогію із сучасним життям.

Тип уроку: урок формування і застосування умінь і навичок.

Оксана Петришина, Ілона Свиридюк,
учителі української мови та літератури КЗ
«Клеванська спеціальна школа № 1 І-ІІІ ст.»
Рівненської обласної ради

Обладнання: зображення картин та ікон Страшного суду, Біблія, твори О. Довженка та І. Котляревського, поема І. Франка «Страшний суд», терези, серце «Добра і зла».

Методи, прийоми, види, форми роботи: випереджувальні завдання, передбачення, робота в командах, укладання таблиці, гра «Злови помилку», пантоміма, бесіда, «мікрофон», телевізор.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Мотиваційний етап

1. **Забезпечення емоційної готовності до уроку.** (Обмін побажаннями командам.)

— Складіть із розсипаних букв назви своїх команд.

2. **Актуалізація суб'єктного досвіду.** (На екрані зображення Феміди.)

— Чи знаєте ви, хто це? (Феміда — давньогрецька богиня права, законності і порядку, символ правосуддя.)

— Чому вона із зав'язаними очима? Що тримає в руках? (Пов'язка на очах — символ нейтральності, неупередженості. Меч Феміди — духовна сила, покарання або відплата за вчинками. Ваги — емблема справедливості, зваженого рішення.)

— Де використовується зображення терезів? (У судовій системі.)

— А які види суду ви знаєте? Для чого існує суд? А який найвищий? (Духовний, Божий суд.) Що ви знаєте про нього?

3. **Повідомлення теми уроку.**

— Сьогодні ми поговоримо про Страшний суд. Дізнаємося, як цю тему висвітлювали художники, літератори, композитори, іконописці, автори Біблії. Що б ви хотіли сьогодні довідатися? (Учні висловлюють свої очікування й заготовлюють їх.)

— Розгорніть ваші зошити й запишіть число й тему уроку.

II. Цілевизначення та планування (Вибір цілей із загального переліку, доповнення їх власними.)

III. Опрацювання навчального матеріалу

• Наші мистецтвознавці працювали над випереджувальним завданням. (Два учні показують та аналізують картини та ікони Страшного суду художників XV–XX ст.: Ян ван Ейка, Стефана Лохнера, Ієроніма Босха, Віктора Васнецова, іконописців) — 3–4 хв.

— Що об'єднує ці картини? Над чим ці полотна спонукають задуматися?

• Літературознавці мали завдання з'ясувати, як І. Котляревський та О. Довженко торкнулися цієї теми. (Учні аналізують учинки тих, хто потрапив до пекла, за поемою «Енеїда» та кіноповістю «Зачарована Десна») — 3–4 хв.

— Яким змальовують пекло І. Котляревський та О. Довженко?

— За які гріхи та спокути люди потрапляли в рай чи пекло?

• Біблієзнавці розкажуть нам, коли і як відбудеться Страшний суд (учні зачитують уривки з Євангелія від Матвія 25:31–46, з Книги Об'явлення) — 3–4 хв.

— Отже, як бачимо, людина в усі часи переймалася питанням потойбічного життя.

— Свою думку про те, що відбувається з людиною після смерті, висловив Іван Франко — одна з найвеличніших особистостей України. У 1905 році він написав філософську поему «Страшний суд» (діти занотовують у зошит). До якого жанру літератури віднесемо поему?

Гра «Злови помилку» (пригадаймо вивчені твори та їх жанри).

— Твір, присвячений кононівським полям, написав Іван Франко? За жанром це романтична новела?

— Трагедію «Мартин Боруля» написав Іван Тобілевич?

— Соціально-побутовий роман про життя сім'ї Кайдашів написав Панас Мирний?

— Іван Білик із Панасом Рудченком написали соціально-психологічну повість «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

— Кохання бойків Івана Гутенюка та Марічки Палійчук описав Михайло Коцюбинський? За жанром це роман?

— Єгипетський народ із ізраїльського полону виводив Мойсей з однойменного оповідання Івана Франка?

IV. Руханка

Погляньте на зображення (на вибір учителя). Ваше завдання: назвати малюнок, розтлумачити його суть; відтворити за допомогою жестів, міміки, зазнимкувати.

V. Обговорення змісту, проблематики, образів за композицією

Побудова таблиці. До елементів сюжету доберіть цитати з твору (див. Додаток 1). Поясніть ваш вибір.

Бесіда за твором «Страшний суд» І. Франка

— Яким змальовує Божий суд ліричний герой по смерті?

— Про які життєві вчинки звітує «Я» перед Господом на суді?

— Послухайте цитату й дайте відповідь:

Де ми сіяли пшеницю,
Сипав він кукіль невіри;
Де щепили ми покору,
Там він гордощі без міри...
Він ніколи не піддався
Ні намові, ні погрозі.

— Чому панотці проти того, щоб герой був поруч із Богом? (Бо герой стійкий, сильний духом, може відстояти свою думку, відрізняється від інших.)

— Чи мають право люди судити одне одного й вирішувати чиюсь долю? Чому Господь Сам вирішує долю людини?

— Яку пораду дає Всевишній панотчиком?

Та одна моя вам рада,
Щоб держались ви, як добрі
Пастирі своєї стада.

— Послухайте цитату й поміркуйте, чому герой вважає себе негідним бути поруч із праведними?

Але жити в твоїм небі,
І втішатися, й співати, —
Господи, то скільки ж треба б
Напихати в вуха вати,
Щоб не чути криків, стогнань
І проклять, докорів лютих
Тих нещасних, там у пекло
Звержених у тьму й закутих!

— До кого він просить його відпустити? З яким людом він хоче бути?

І пуси мене у вир той
До товаришів недолі.
Там знайду я товариство
Більш до смаку й до вподоби.
Там знайду завзяте плем'я,
Люд свободний і гулящий,
Повний сили й волі, вицвіт
Роду людського найкращий.

— Як ви розумієте відповідь Бога героеві?

Я гадав, що ти піднявся
Духом понад ту худобу,...
Ти проник в духове й вічне
І відкинув шкарлупиння
Грубо антропоморфічне.

(Дух, духовність вище антропоморфічного — людського. Людське — це заздрість, жага влади й багатства.)

— Як може людина злитися із сутністю Бога? (Жити за Божими законами). Що це за закони? Пригадайте їх.

— Що чекає людину, на думку автора, якщо вона прийме в своє серце любов?

Підсумовуючи все сказане про оповідача, виберіть тільки ті вислови, що стосуються головного героя твору «Страшний суд».

(Ніколи не піддався ні намові, ні погрозі; земне створення; поїзду кондуктор; піднявся духом понад ту худобу; панотчик у церкві; що крізь часове й тілесне проник у духове й вічне та відкинув шкарлупиння грубо антропоморфічне; один із добрової дружини; аскет сухоребрый та немитий; повний сили й волі вицвіт, роду людського найкращий; некла ктитор.)

VI. Підсумок

— Ми ознайомилися з поемою «Страшний суд». Спробуйте визначити ідею цього твору. (Жити за Божими законами, любити людей.)

— Чи актуальний цей твір для сучасної молоді й чому? (Світ повний зла.)

— Спробуйте визначити свої позитивні й негативні якості. (Учні на стікерах пишуть свої чесноти.) Подивіться, які якості у вас переважають?

— А тепер наклейте їх на серце «Добра і зла». (Учні приклеюють.)

— Погляньте, що ваше серце наповнене і добром, і злом. А Хто є при-

кладом всеосяжної любові? (Ісус Христос.) Лише від Нього походить любов, і лише в Нього можемо навчитися любові. Приймаючи Ісуса у своє серце, ми зможемо стати кращими, позбудемося своїх вад, будемо прощені за зло, яке вчинили, і будемо здатні робити добро.

— Подумайте, що ви можете вже зробити, щоб не боятися стати перед Божим судом? (Учні висловлюють свої думки.)

VII. Рефлексія. «Мікрофон»

— Що сподобалося на уроці? Що нового дізналися для себе?

— Чи досягли ви цілей, поставлених на початку уроку? Що вдалося, а над чим ще варто попрацювати?

VIII. Самооцінювання, взаємооцінювання.

— Хто з доповідачів сподобався найбільше? Яка команда була активнішою?

— Кого з однокласників хотіли б відзначити?

— Пам'ятайте: Ісус поруч із нами, Він оберігає нас, допомагає долати труднощі, любить усіх нас. Відкрийте своє серце для любові. Сійте зерна доброти й станете щасливі, бо добро походить від Бога. Вірте Йому, моліться, звертайтеся до Нього у важку хвилину, Він ніколи вам не відмовить. Беріть із Нього приклад та дякуйте за кожний прожитий день.

IX. Домашнє завдання

1. Обов'язкове загальне: скласти сенкан або діаманту до «Моя душа».
2. Обов'язкове на вибір: намалювати свою душу або зробити добрий учинок.

Додаток 1.

Експозиція	Зав'язка	Розвиток дій	Кульмінація	Розв'язка
Ну, а що, як справді правда, Що панотчик в церкві править, Що мене по смерті ангел Перед Божий суд поставить? І мертве все стрепенеться... І потягне все на суд той... І відкриються всі тайни... Затремтять найправедніші...	І скажу: «На суд твій, Боже, Я стаю, земне створення... І кладу перед Тобою Весь свій біль і все страждання... Всі надії, всі упадки... І всю гордість, всю нікчемність. Розум весь, і всю сліпоту... Боронитися не буду, Бо Ти Сам все ліпше знаєш, Та яким мене створив Ти, То таким мене і маєш».	«А що ти сповнив задачу, Що була тобі надана, То прийми тепер заплату: Входь у радість свого пана». Тут панотчики й владики, І враз крикнуть: «Боже, Отче!... ми проти Твого суду протестуємо!» Пан Біг довготерпеливий... І таку їм дасть пораду: «Цитуйте, діти! Тут не сеймик. В Своїм небі Я раджуся... Тут Я поїзду кондуктор, В якій хочу кого класі Посаджу... Тут я попрошу о слово І скажу: «...не моя річ Поправляти присуд Божий, Та боюся, до твого Я експресу не пригоний».	Підіймись, напруж всі сили, Безмір обіймай душею І в найвищій тій екстазі Злийся з сутністю Моею!»	Я ростиму й сам в безмежність, Все проникну, все прогляну, Все скуштую — вище, глибше — І розвіюся в нірвану.

НЕБЕСА ОБІТОВАНІ

Заняття для старшокласників

Мета: поглибити й систематизувати знання учнів про Небеса; розвивати в учнів вміння аналізувати, порівнювати та узагальнювати поняття й факти, позитивні емоції, пам'ять, увагу, творче мислення; сприяти формуванню в учнів християнського світогляду.

Обладнання: Біблії; кубик; картки з біблійними віршами для самостійної роботи; ватман зі схемою «Шлях на Небеса»; «ланцюжок» історичних подій; мультимедійне обладнання.

Тип заняття: формування знань, умінь і навиків учнів.

Ольга Прокопович,
м. Рівне

*Покликуй до Мене — і тобі відповім,
і тобі розповім про велике та
незрозуміле, чого ти не знаєш!*

Єр. 33:3

ПЕРЕБІГ ЗАНЯТТЯ

I. Організаційний момент

Вітання. Налаштування контакту з учнями

Учитель. Сьогодні ми продовжимо працювати над темою попереднього заняття. Ви не забули його тему? Спробуйте записати її своїми носиками, як Пінокіо, але в повітрі. (Учні виконують цю вправу, яка допоможе їм розслабити м'язи шийно-плечової зони та покращити кровообіг голови.) Отже, «Небеса обітовані».

II. Актуалізація опорних знань учнів

Перевірка домашнього завдання

[**Методичні рекомендації.** Застосувати метод «кубування» (див. «Слово вчителю» №4/2018, С. 25). Для кожної грані кубика пропоную два варіанти запитань: на вибір учителя, або якщо двічі випаде одна й та ж грань. Метод можна застосувати в усній або письмовій формі. Отже,

1-а грань «назви»:

а) назви всі відомі тобі «рівні неба» (очікувана відповідь: атмосфера, космос, небосхил, небеса, третє небо, сьоме небо, твердь небесна, Небеса небес, Небеса обітовані);

б) назви основні моменти створення світу Богом;

2-а грань «порівняй»:

а) порівняй небо, небеса та Небеса небес;

б) духовний і матеріальний світ;

3-я грань «подумай»:

а) з якою метою Бог повідомляє людям про Небеса небес?

б) що людині треба особисто зробити, щоб потрапити на Небеса?

4-а грань «проаналізуй»:

а) де розміщені Небеса небес?

б) проаналізуй фразу Ісуса Христа: «Я — двері: коли через Мене хто ввійде, — спасеться, і той ввійде і вийде, і пасовисько знайде» (Ів. 10:9);

5-а грань «поясни»:

а) як Бог говорить до людини? (Очікувана відповідь: через усе Своє творіння, через інших людей, через Біблію, через Ісуса Христа);

б) як ти розумієш термін «відкрите небо»? (Очікувана відповідь: «Відкрите небо» — це такий прийом, який Бог використовує, щоб показати людині якусь частинку Небес із певною метою: підтримати людину в її стражданнях, передати людям якесь важливе повідомлення тощо);

6-а грань «запропонуй»:

свої конкретні дії, щоб твої рідні, друзі, однокласники, сусіди могли потрапити на Небеса обітовані. (Заслухати відповіді учнів.)

III. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Якось Фултон Шин (1895–1979), американський католицький архієпископ, розповідав, що заблукав у місті, намагаючись знайти міський театр. Він запитав дорогу в місцевих хлопчаків. Ті вказали напрям, але запитали, що він там шукає. Архієпископ відповів, що має прочитати там лекцію «Шлях на Небеса» і запросив хлопчиків піти з ним. Один із них засміявся: «Як же ви можете вказати шлях на Небеса, якщо не знаєте дороги навіть до театру?»

Оскільки дорогу до театру ми всі знаємо, то залишилось тільки розібратися з дорогою на Небеса:).

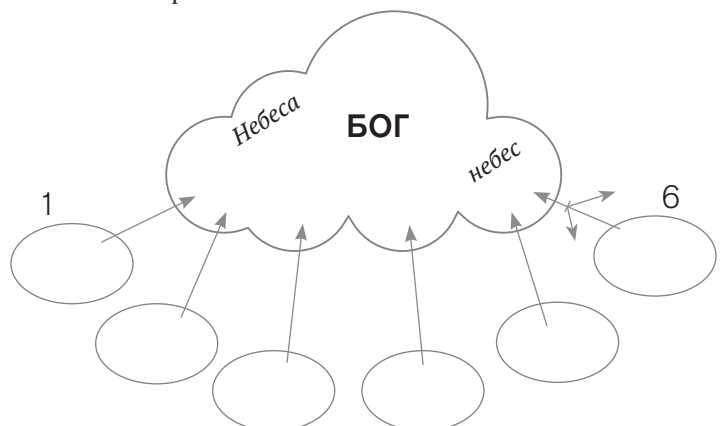
IV. Узагальнення та систематизація знань, умінь і навиків учнів

1. Учитель. Після створення Небес Бог посилає Духа Свого ширяти над Землею. Походячи з Небес, Дух формує людину і її світ (небо і землю) на зразок Небес — у духовному, моральному, соціальному, мистецькому, трудовому та ін. сенсах. Хоча небесна твердь і містить образи Небес, приємна і вражаюча — «Небо звіщає про Божю славу, а про чин Його рук розповідає небозвід» (Пс. 19:2), — однак не дає нам повної уяви про Небеса Бога. Основним «провідником» чи «навігатором» до Небес усе ж залишається Біблія — Слово Боже.

2. Самостійна робота учнів

[**Методичні рекомендації.** Залежно від рівня підготовки учнів та їхньої кількості на занятті роботу учнів можна організувати як індивідуальну чи групову. Завдання полягає в тому, щоб опрацювати вказані вірші з Біблії й заповнити порожні місця на схемі «Шлях на Небеса», яка зображена на дошці чи аркуші ватману.

Біблійні вірші і можливий шлях на Небеса:

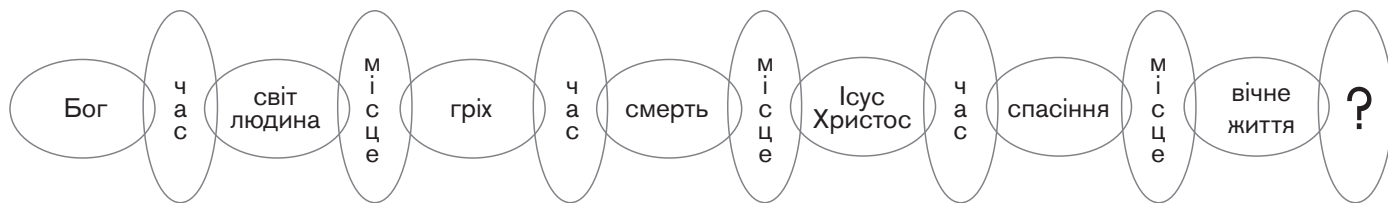
1. Бут. 1:1–3; Еккл. 12:7 — закон смерті.
2. Бут. 5:21–24; Євр. 11:5 — віра Богові (Енох).
3. 2 Цар. 2:11 — на вогняній колесниці (пророк Ілля).
4. 2 Кор. 12:2–4; Об. 1:9–11 — духовний (апостол Павло, апостол Іван).
5. 1 Сол. 4:14–17 — Другий прихід Христа (підхоплення Церкви Христа).
6. Ів. 10:9; 14:6; Рим. 5:18 — особиста віра.

Під час обговорення з учнями тих записів, які вони зроблять на схемі у своїх зошитах, зверніть увагу на рисочку на стрілочці 6-го шляху. Це не помилка. Таким чином я звертаю увагу учнів на те, що ніяка особиста віра (якою б сильною вона не була) в космічний розум, у високотехнологічних інопланетян, у власні сили чи у будь-що інше, крім віри в Ісуса Христа Сина Божого, не приведе до Бога, до Небес. Тільки Ісус Христос є тими «дверима», тим «порталом», тим «пропуском» у Царство Боже, куди «не ввійде ніщо нечисте, ані той, хто чинить гидоту й неправду» (Об. 21:27)]

3. Вправа «Коментатор»

[**Методичні рекомендації.** Намалювати на ватмані (дошці) або виготовити «ланцюжок» історичних подій (будь-яка подія завжди відбувається в просторі і часі) і попросити учнів прокоментувати його. *Заслухати відповіді учнів.*]

4. **Учитель.** Хтось вірить — хтось не вірить, когось ці події торкнулись особисто — когось не торкнулись, хтось інколи замислюється над якоюсь із них у певний період свого життя, а хтось «не париться» і бере від життя все, що може і чим забезпечили батьки.

Але є в цьому «ланцюжку» ланка, якої ніхто не оминє — вірить чи не вірить, хоче чи не хоче... Так, це — смерть. І людина — єдина істота, яка усвідомлює свою смертність і здатна зробити її предметом роздумів. Факт власної смерті викликає зазвичай емоційне потрясіння, зачіпає глибини внутрішнього світу людини, порушує питання про сенс і мету її життя. Смерть завжди була таємницею. Але кінець XIX ст., XX ст. та початок XXI ст. внесли свої корективи в проблему смерті, і вона стає предметом наукових досліджень. Танатологія — розділ медицини, що вивчає смерть людського організму.

Якщо раніше смерть завжди сприймали, так би мовити, як «одноразову акцію», то тепер танатологія говорить про різні етапи (стати чи фази) смерті: так звані термінальні стани (*див. таблицю «Термінальні стани»*).

[**Методичні рекомендації.** Оскільки на уроках біології та захисту Вітчизни тією чи іншою мірою знайомилися з деякими питаннями теми смерті, то цю таблицю можна за допомогою мультимедійного обладнання спроектувати на екран, але спеціально її не обговорювати. Утримуючи таблицю на екрані деякий час, дати учням змогу пригадати відповідний матеріал.]

5. **Учитель** (*продовжує на тлі таблиці*). Як бачимо, тепер відсутність серцебиття, пульсу, дихання і реакції зіниць на світло ще не свідчать про те, що постраждала людина — мертва. Теперішній рівень розвитку медицини, це правда, не дає можливості стовідсотково повертати людей до життя після смерті, але деякі вчені розглядають можливість збереження людини в стані анабіозу (стан, у якому біологічні процеси настільки сповільнені, що всі видимі прояви жит-

тя відсутні) за допомогою дуже низьких температур (кріотехніка — галузь техніки, що пов'язана зі створенням і використанням наднизьких температур). У такий спосіб учені намагаються зберегти тіла людей, щоб, скориставшись майбутніми досягненнями медицини, можна було вирішити проблеми здоров'я цих людей і потім повернути їх до життя. Однак усі ці та інші технології «зав'язані» на енергетиці. А якщо техногенна чи інша якась катастрофа? Цілком може скластися ситуація, як у жарті:

Вікіпедія. Я знаю все!

Гугл. Я знайду все!

Фейсбук. Я знаю всіх!

Інтернет. Без мене ви — ніщо!

Електрика. Ну-ну...

Можна розглядати багато різних варіантів розв'язання проблеми смерті людини (видалення «гена смерті» з ДНК людини, вакцинації від хвороб тощо), але всі вони, рано чи пізно, підтвердять Божу постанову: смерть людини — її універсальний шлях на Небо.]

Припинити проекцію таблиці на екран.

6. **Учитель.** Отже, щоб потрапити на Небеса, — потрібно померти. І ось вам парадокс: усі хочуть потрапити на Небеса, але ніхто не хоче вмирати! Чому люди бояться померти? (*Заслухати відповіді учнів.*) Так, справді, причини різні і їх багато. Спробуємо виділити найпоширеніші: одні бояться передсмертних страждань; інші не хочуть вмирати, бо їм добре тут, на землі — вони багаті, мають владу і вважають

себе вже зараз небожителями різних рівнів; треті вірять, що життя закінчується домовиною, від якої з часом нічого не залишається, а все решта — «бабські забобони» чи «людські видумки»; четверті — бояться померти, бо не знають, куди потраплять після смерті — на Небеса чи в пекло. І мають рацію, бо духовна сфера — це не тільки Бог і Його ангели. Коли діявол повстав проти Бога, — його підтримала третина ангелів (вони стали демонами). Тоді всіх Божих противників скинули з Небес, але Бог залишив їх до певного часу в духовній сфері. Ці «духи злоби піднебесної», як говорить про них Біблія, також невидимі й також мають вплив на людей.

На перший погляд видається, що тільки бідні, знедолені, неосвічені невдахи оспівують Небеса. Але це не так. Про Небеса співають діти Божі! Вони співають про свого Отця Небесного і Його Сина, Ісуса Христа, завдяки Якому Небеса стали досяжними для дитини Божої; про радість спілкування з Богом.

Діти Божі в усі часи й по всій землі не боялися смерті, вважали її за надбання заради пізнання Господа. Апостол Павло каже, що заради цього він «відмовився від усього і вважає все за сміття» (Флп. 3:8).

Ісус Христос, Син Божий, після втілення став і Сином Людським. У цьому стані Він сповна зазнав усіх незгод земного життя, крім гріха. Але Йому теж довелося пройти через смерть, щоб виконати волю Отця Небесного і здійснити місію спасіння Своїх дітей. Усе відбувалося чесно: прийнявши тіло людини, Ісус Христос пройшов і весь її земний шлях аж до смерті. Однак, попри те, що Ісус Христос залишався Богом, у Біблії немає жодної згадки, що Він вільно мандрував між землею і Небесами. Натомість до Нього приходили ангели, щоб укріпити Його, на високій горі відбулося Його

Таблиця «Термінальні стани»

№	Термінальний стан	Коротка характеристика стану
1.	Преагонія (переагонія)	Різке пригнічення функцій центральної нервової системи, порушення дихання та кровообігу, зниження артеріального тиску; триває від декількох годин до декількох діб.
2.	Термінальна пауза (спостерігається не завжди)	Різке прискорення дихання з подальшою його зупинкою, тимчасове згасання функцій кори головного мозку, зниження артеріального тиску до нуля; триває 1–4 хв.
3.	Агонія	Відновлюється неефективне дихання, короточасно підвищується тиск і відновлюється свідомість (це спроба організму використати останні сили для збереження життя); триває від кількох хвилин до 1 год.
4.	Клінічна смерть	Відсутність зовнішніх ознак життєдіяльності без настання незворотних змін, зокрема в тканинах головного мозку, відсутність фотореакції зіниць, пульсу та дихання; непритомність, судоми. Цей стан триває за звичайних умов до 5 хв., але при мінусовій температурі може тривати до 10 хв. і навіть довше. За наявності хоча б двох ознак клінічної смерті негайно розпочинають серцево-легеневу та мозкову реанімацію. 4–6% хворих, яким констатували клінічну смерть, в умовах медичного стаціонару повністю відновлюються, а ще 3–4% виживають, хоча можуть мати деякі порушення вищої нервової діяльності.
5.	Біологічна (танатогенна) смерть	Настає поступово після клінічної і пов'язана з припиненням самовідновлення у клітинах і їх розкладанням; ці процеси відбуваються в різних органах з різною швидкістю, яка пов'язана з їхньою чутливістю до постачання кисню (цим пояснюється ріст волосся і нігтів ще протягом 20 год.); з'являється симптом «котячого ока», знижується температура тіла і виникають трупні плями.

преображення під час розмови з Мойсеєм та Іллею в присутності хмари Божої слави, з якої пролунав голос: «Це Син Мій Улюблений, — Його слухайтеся!» (Мр. 9:2–7). (Пам'ятаєте, подібна ситуація була на горі Синай?) І хоча Ісус Христос вознісся на Небеса в тілі, та Його тіло було вже іншим після воскресіння — «прославленим», як каже Біблія. Цей факт дає впевненість християнам у воскресінні в тілі — у тілі, що матиме неземні властивості. Другий прихід Ісуса Христа на землю для живих вірян означатиме одночасну тілесну переміну й духовно-моральну досконалість.

Що ж стосується Іллі та Еноха, то, мабуть, вони зазнали саме такої зміни під час підхоплення їх від землі. До цих Своїх дітей Бог застосував унікальний спосіб, щоб забрати їх на Небеса. Такий спосіб люди сприйняли як чудо. Але Бог і далі робить чудеса, бо Він — Бог чудес. А в контексті нашого заняття згадаймо про те, що «бачили й відчували» люди, які пережили стан клінічної смерті. Вам щось про це відомо? (*Заслухати відповіді учнів.*)

Так, доки є електрика й інтернет!), ЗМІ час від часу розповідають про людей, що мали такий досвід (інколи цей

досвід називають передсмертним). Про цей досвід у голос заговорили після виходу 1975 року праці Раймонда Моуді «Життя після життя», де були зібрані свідчення пацієнтів, які пережили стан клінічної смерті. Сам собою напрошувався висновок про існування свідомості (або душі) у безтілесній формі, тобто незалежно від наявності тіла. Як завжди в таких неординарних випадках, учені (біологи, нейрохірурги, кардіологи, реаніматологи та ін.) кинулися досліджувати явище. І вже 1985 року Майкл Сабом — кардіолог, викладач медичного факультету в університеті Еморі (США), видав свою книгу «Спогади про смерть: медичне дослідження» з найретельнішою перевіркою фактів своїх пацієнтів.

Як виявилось, різні люди (за віком, статтю, освітою, релігійними переконаннями, соціальним статусом тощо) переживали майже ті самі відчуття (різниця була в незначних деталях). Цей досвід однозначно вплинув на подальше життя людей, що пережили стан клінічної смерті, на свідомому чи підсвідомому рівні (змінився їхній спосіб життя на краще; дехто навіть змінив професію й пішов працювати в лікарні чи будинки для людей похилого віку; стали віруючими людьми і вважають, що те, що з ними сталося, свідчить про небажання Бога їхньої смерті на той момент і таке ін.)

Нейрохірург Ібен Александер, викладач із Гарварду, 2008 року сам упав у кому, тиждень перебував між життям і смертю, а згодом написав: «Я як і раніше лікар, і також людина науки. Але на глибинному рівні я дуже відрізняюся від тієї людини, якою був раніше, тому що я побачив цю нову картину реальності». [2012 року вийшла його дебютна книжка «Доказ безсмертя. Подорож нейрохірурга в інший світ», 2014 року — книжка «Мапа небес: як наука, релігія та звичайні люди доводять існування іншого світу», 2017 року — книжка «Життя в пам'ятливому всесвіті».]

Алоїс Серваті, керівник німецького підрозділу Міжнародної асоціації навколосмертних студій, писав: «Феномен передсмертних переживань залишається однією з найскладніших головокруток науки».

Тривалий час учені вважали, що під час зупинки серця мозок припиняє свою діяльність унаслідок порушення кисневого живлення його клітин. І за той короткий час (± 30 с), доки вміст кисню в клітинах ще не є критично низьким, мозок «видає» спогади («все життя промайнуло перед очима»), а згодом (приблизно до ± 5 хв.) — галюцинації. З 2015 року є підтвердження тому, що мозок «парадоксальним чином генерує нейронну кореляцію підвищеного стану свідомості». Тобто, у процесі помирання мозок є значно активнішим, ніж у стані бадьорості.

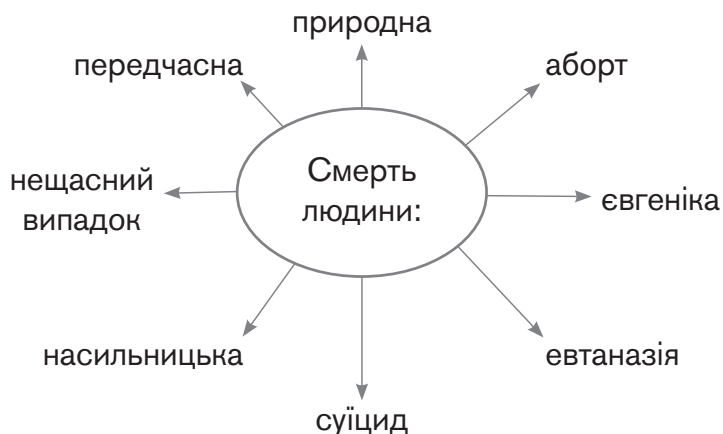
На початку 2017 року британські вчені, вивчаючи час життя різних клітин головного мозку людини, зробили несподіване відкриття: є окремі клітини, які живуть до 48 годин (!) після смерті організму. А ще більше були вражені тим, що за цей час інформація з ДНК ніби перетворювалася на «інструкцію».

І попри ці відкриття величезна кількість учених, лікарів не вірять і чути не хочуть про передсмертний досвід! Подібна ситуація описана в біблійній притчі про багатого і Лазаря: «Йому ж він відказав: «Як Мойсея й Пророків не слухають, то коли хто й із мертвих воскресне, — не йнятимуть віри!» (Лк. 16:31).

І ще маленьке зауваження: «реанімація» і «воскресіння» — це не одне й те ж. Хоча би тому, що після воскресіння люди матимуть тіла з надзвичайними властивостями, а після реанімації таких властивостей вони не мають. Крім того, воскресіння тіл стосуватиметься всіх людей відразу (і живих, і тих, що жили сотні й тисячі років тому), а не тільки тих, що лише наблизилися до смерті.

7. Учитель. Як ви думаєте, чи всяка смерть людини веде її до Небес?

[**Методичні рекомендації.** У процесі обговорення причин і видів смерті людини (учні — у зошитах, а вчитель — на дошці) роблять схематичний малюнок. Наприклад, такий:

За потреби на екран можна спроектувати визначення деяких термінів.

Аборт — переривання вагітності впродовж перших 22 тижнів.

Евтаназія — припинення життя людини в швидкий та безболісний спосіб.

Евгеніка — практика покращення духовного та фізичного здоров'я людини завдяки накопиченню корисних ознак і вилученню шкідливих.

Суїцид — навмисне спричинення власної смерті (часто вчинене з відчаю, причиною якого є депресія, біполярний розлад, шизофренія, алкоголізм, наркотична чи ігрова залежності, стресові фактори чи міжособистісні стосунки тощо).]

8. Учитель. Хотілося б звернути вашу увагу на деякі моменти.

По-перше, наш Бог — Бог абсолютно досконалий; у суті Свій — абсолютно добрий. І всі Його дії щодо творіння зумовлені любов'ю. Бог дає людині життя на землі, і лише Він має право вирішувати, коли його забрати (тобто, коли людина помре). І, повірте, Бог знає, що робить, — не треба Йому допомагати, заважати чи підказувати.

По-друге, ще розмовляючи з фарисеями, Ісус Христос казав: «Ваш батько — диявол, і пожадливість батька свого ви виконувати хочете. Він був душогуб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зо свого, — бо він неправдомовець і батько неправди» (Ів. 8:44). Мета диявола (противника Бога) — знищити образ Божий у людині або підкорити її собі, навіть, якщо це можливо, то і вірян (Мт. 24:24). І не варто його недооцінювати: це досить могутня духовна істота, яка, до того ж, добре розуміється на психології людини. Але не варто його й боятися: його доля давно вирішена й робить він «свою роботу» доти, доки йому це дозволяє Бог.

Диявол розуміє, що відвертій брехні ніхто не йнятиме віри, тому її потрібно «прикрасити» чи перекрутити правду (як було в Едені). У нашому випадку, наприклад, годиться «теза»-«прикраса» про «покращення духовного і фізичного здоров'я людини», яка насправді обертається убивством дітей (які мають «не ті» зовнішні ознаки «справжнього арійця» або «homo советікуса») чи жахливими експериментами в концтаборах та наукових лабораторіях. Годиться «теза» про перенаселення планети й майбутній голод та злидні, а якщо сюди додати інформацію про «вади» майбутньої дитини (які часто є помилкою лікарів або їхнім непрофесіоналізмом) — і вже можна вимагати легалізації абортів. А потім жертв абортів цинічно використовують для виготовлення косметичних

засобів чи нового покоління вакцин та ліків. Годиться також «теза» про «легку й достойну смерть», яка обертається вбивством батьків дітьми (за допомогою лікарів) чи «непродуктивного члена суспільства», як робили нацисти. І байдуже, що внаслідок цих «процедур» змінюється зміст самого терміна «медицина» — тепер це не тільки рятування життя, але й убивство; тепер не будуть потрібні нові дослідження хвороб та ліків від них, бо у важких випадках завжди можна застосувати евтаназію. У жовтні 1987 року в Іспанії було прийнято «Декларацію про евтаназію», де зазначено: «Евтаназія як акт навмисного позбавлення життя пацієнта на його прохання або на прохання його близьких, є неприпустимою... Лікар зобов'язаний полегшити страждання вмираючому всіма доступними та легальними методами». На жаль, у деяких країнах евтаназія дозволена, в Україні ж вона кваліфікується як умисне вбивство.

Можна застосувати ще «тезу» про «надзвичайний кайф», який отримує людина, випивши кінську дозу пігулок, чи дістане свіжий адреналін під час руху електрички заради селфі на її даху або підписавшись у якусь круту «групу смерті». А найсумніше те, що такі випадки стаються з молоддю. В Україні щорічно більше сотні дітей і підлітків здійснюють самогубство. Загалом на планеті кожні 40 с здійснюється суїцид, а щороку — близько 800 тисяч випадків. Шкода... Шкода, що люди забувають, або й не знають, як Бог цінує життя кожної людини й просить: «Не вбивай!» А в скрутних ситуаціях стає «Групою Підтримки» з усіма позитивними наслідками. Але це тільки для тих, хто вірить Йому. Досить часто (вже після того, як сталася трагедія з дитиною) для самозаспокоєння чи потіхи інших покладаються на слова Ісуса Христа: «Пустіть дітей, і не бороніть їм приходити до Мене, — бо Царство Небесне належить таким» (Мт. 19:14; Мр. 10:14; Лк. 18:16). І це правильно. Але є невеличкий нюанс: Ісус Христос говорить про тих дітей, яких батьки привели (принесли) до Ісуса, щоб вони чули Його науку про Царство Боже, про Бога і Його правду.

А тому, отже, по-третє: поспішіть до Бога, Джерела життя, бо від Нього залежить і наше земне життя, і життя у вічності, для якої ми, власне, і створені.

9. Учитель. То як би ви тепер відповіли на запитання: чи всяка смерть людини веде її до Небес? (Заслухати відповіді учнів.)

«Смерть — то короткий подих, мить остання.

Коли вона — закон, не покарання,

навіщо так печалитись мені?» —

писав Франсиско де Кведо, іспанський поет XVII ст. Очевидно, що важливішим є факт духовного стану людини та її стосунків із живим Богом, ніж те, якою саме смертю помре людина.

V. Підсумки заняття

1. Небеса обітовані Богом кожній Його дитині.
2. Небеса легко наповнюються «серце людини» під час її духовного відродження.
3. Духовно відроджені люди (християни) вже під час земного життя вчаться життю на Небесах: слухатись, довіряти і поклонятися Богові. Дух Святий керує цим процесом від початку до кінця.
4. Бог має намір колись оновити Своє творіння (небеса і землю) та створити нову реальність, у якій об'єднати «нові небеса» і «нову землю».

Домашнє завдання

- 1) написати есе на тему «Чи потрібні вам Небеса?».
- 2) переглянути мультфільм «Свідки. Всім народам» (3 частину) [VOM-ru.org].

ХАРАКТЕРИСТИКА ЖИТЕЛІВ ЦАРСТВА НЕБЕСНОГО І РОЛЬ ОСВІТИ В ЇХ РОЗВИТКУ

Чи знаєте ви, як багато з того, що ви зараз викладаєте, може допомогти сформувати жителів майбутнього Царства Небесного? Біблія дає нам лише короткі відомості про царство, яке вона називає Новим Єрусалимом, але цього достатньо, щоб зробити певні висновки. Ось декілька моментів, які нам відомі:

- формування цього царства і його майбутніх мешканців уже почалося на цій Землі; одного разу воно з'явиться у своєму досконалому вигляді;
- у ньому будуть і слава, і честь народів, але в ньому не буде нічого гріховного або недостойного Царя;
- подібно до Христа після воскресіння, його мешканці будуть як звичайні люди з реальними тілами, інтелектом та емоціями, які були оновлені та вдосконалені завдяки чуду їх воскресіння Богом;
- вони будуть служити й царювати з Ним, прославляючи Його вічно як Творця, Отця, Спасителя, Господа і Царя за всі Його величні справи.

Як це може стосуватися уроків рідної мови, математики, музики, іноземної мови, фізичного виховання або того, що ви кожного дня викладаєте дітям у своєму класі?

Відповідь проста — тією мірою, якою ви дієте як «указівники» на Спасителя та Його Царство і сприяєте вияву у ваших учнів особистих якостей (інтелектуальних, моральних, емоційних, соціальних, фізичних тощо), необхідних для розвитку їх такими здоровими й урівноваженими особистостями, якими Бог створив їх, як для цього життя, так і для майбутнього — у Його Царстві.

Усі, хто вирішив слідувати за Христом, стають «будівельним камінням» Його Царства, яке буде очищене, мовби вогнем; тільки їхні очищені якості збережуться для подальшого переходу в Новий Єрусалим. Разом із Церквою шкільні вчителі можуть бути важливими наставниками учнів у підготовці жителів Царства Небесного, зосередивши увагу на трьох основних завданнях, які застосовуються до освітнього контексту: любити Бога, виконувати Його волю, приносити Йому славу.

Любов до Бога передбачає любити не тільки серцем, але й усім розумом.

Це починається з розуміння того, хто Він, і тих великих справ, які Він учи-

нив. Поряд із Біблією, видимі й невидимі аспекти творіння Бога, що вивчаються у всіх дисциплінах, були визнані батьком шкільної освіти, єпископом Яном Амосом Коменським, як важливий засіб пізнання й любові до Творця і сприяння поширенню Його слави. Ця втрачена мета освіти — скорб, який нам і сучасній Церкві необхідно повернути. На жаль, занадто багато з нас поводяться так, ніби творіння не має значення, хоча саме ми є його основними бенефіціарами!¹ Наші незацікавленість і невдячність стосовно найбільших справ Того, Кого ми так «сильно любимо», щонайменше, викликають смуток. Ми нехтували важливим засобом «навчання всіх народів» — засобом, який багато хто називає «передевангелізацією». Але для тих, хто розуміє духовну цінність вивчення Божого світу в усій його глибині й різноманітності, завдання полягає в тому, щоб викладати шкільні предмети, не перетворюючи наші уроки на вивчення Біблії, що більше пасує для церкви, ніж для школи.

Для виконання Божої волі щодо збереження, розвитку та управління творінням людині потрібно щось більше, ніж лише добрі наміри.

Ці завдання неможливо здійснити належним чином без знань про творіння, людське життя та взаємини. Шкільні предмети забезпечують важливу основу для розуміння Його творіння й особливо корисні, коли викладаються в контексті біблійного світогляду. Завдання, надане людині Богом, також вимагає, щоб вона оволоділа багатьма навичками, для того щоб правильно розвивати потенціал творіння, піклуватися про нього й керувати ним — знову ж таки, це важливий аспект навчання.

Вивчення справжніх цінностей і розвиток чеснот необхідні для забезпечення того, щоб усе робилося відповідно до моральних законів Бога і щоб все працювало гармонійно та всім на добро. Правління в майбутньому Царстві з Христом передбачає зрілість і практичне розуміння взаємозалежності всього цього. Завдання полягає в тому, щоб професійно інтегрувати знання (зокрема біблійні), навички, цінності, чесноти й принципи взаємин так, щоб учні набували цілісне розуміння світу й людського життя, формувалися як цілісні особистості, якими Бог із самого початку задумав їм бути, а також були готовими до всього життя, враховуючи майбутнє Царство.

Віддавати Богові славу — це значно більше, ніж прославляння Його співом.

Це містить розкриття всієї пишності, неосаяності й досконалості Бога й усього того, що є в Ньому, особливо Його святого характеру, Його могутніх діянь милосердя і благодаті, а також чудових справ Його рук, які утворюють величезну будову, яку називаємо Всесвітом. Видимі й невидимі аспекти творіння, відображені в кожній академічній дисципліні, є багатограним виявом Його величі, мудрості, впорядкованості та краси.

Здається, що кожна частинка ніби кричить про Його славу, промовляючи: «Це ще один відбиток твого Творця-Отця-Спасителя-Царя. Він заслуговує вашої уваги, любові, вірності, поклоніння і служіння!» Так, Бог доклав чимало зусиль, щоб привернути нашу увагу своїми численними справами. На жаль, дуже багато людей, навіть деякі з Його власних дітей, часто не помічають цих «указівників» до Творця, Спасителя. Наше завдання як вчителів і наставників молоді полягає в тому, щоб зняти з їхніх очей пелену й допомогти їм відволіктися від усього непотрібного, щоб зосередитися на покликанні Того, Хто щиро піклується про їхні інтереси.

Отже, де і як ви зможете дізнатися більше про навчання вчителів, яке допомагає формувати в учнів такі цінні якості?

МАРХО пропонує вам чотирихвилинний курс професійного розвитку для груп учителів під назвою «Навчання по-християнськи 4+», який дає розуміння освіти в контексті «Великої історії Бога», а також практичні інструменти для викладання будь-якого шкільного предмета таким чином, щоб підготувати учнів не тільки до іспиту, а й до життя в цілому, зокрема й у Царстві Небесному.

Щоб дізнатися про це більше та про інші практичні методичні ресурси, які пропонує МАРХО, заходьте на наш сайт marxo.org (див. «Про нас — Що таке МАРХО?»).

Реймонд Ле Клер — філолог, фахівець із міжкультурних комунікацій та підвищення кваліфікації педагогів-християн

¹ Той, хто одержує вигоду чи привілеї.

Царство Небесне

Ми живемо тут і зараз. Для нас важливе місце і час. Ми шукаємо форми втілення чогось і самі відтворюємо форми чогось, бо живемо у світі, що наповнений формами. Ми навіть звикли до словосполучення «форми самовираження» — характеризуючи ним ті художні чи якісь інші засоби, якими ми відкриваємо свій внутрішній світ. І мистецтво — це теж одна із форм вираження цього світу.

Але це стається саме тому, що Бог, створивши нас, Сам надав нам форму. Правда, вдихнувши в неї Своє життя. І вказавши, що саме це життя має формувати нас як особистості, а не ті форми, у яких знаходиться це життя. Власне, це протистояння між формою і внутрішнім змістом лежить в основі нашого нерозуміння багатьох Божих слів чи тверджень. Одне із них — це поняття Царство Небесне, яке проголошував Ісус Христос і про настання якого питали учні в Спасителя вже перед вознесінням.

Власне, питання Царства Небесного не раз порушувалось у різноманітних художніх творах. Навіть Книга Дій апостолів — це теж художній твір, що описує історичні події життя першоапостольської Церкви. І на самому початку книги ми можемо прочитати діалог Спасителя й апостолів, що в прикраманій людям манері спитали: «Чи не часу цього відбудуєш Ти, Господи, царство Ізраїлеві?»¹ Варто зазначити, що для багатьох євреїв поняття Царство

Ізраїлю і Царство Боже, або Небесне, були тотожні. І саме за це Ісус Христос не раз докоряв слухачів. Ототожнення Небесного Царства із якимось земним місцем — це одна із найбільших помилок усіх людей. І висвітлення цієї помилки, або цього помилкового погляду, лежить в основі багатьох художніх творів, які так чи інакше торкаються теми Царства Небесного. Тому сьогодні ми згадаємо фільм Рідлі Скотта «Царство Небесне».

Але спершу — про історичний контекст тих подій, які зображені у філь-

мі. Сама стрічка розповідає про події, що передували, чи то пак спричинили організацію Третього хрестового походу.

Іслам, як релігія, що зародилась у пісках пустелі Аравійського півострова, дуже швидко почав вести активну загарбницьку політику на Близькому Сході. Уже через 100 років після смерті Магомета мусульмани захопили весь Близький Схід, Персію, Єгипет, Палестину, Північну Африку й частину Піренейського півострова (сучасна Іспанія). І якби не перемога Карла Мартела

¹ Дії апостолів 1:6.

при Пуатьє², то невідомо, куди б дійшли мусульмани у своїй інтервенції.

А пізніше — через 100 років — настала пора удару у відповідь. Хрестові походи стали наслідком містичного мислення Середньовіччя, релігійної завзятості багатьох церковних діячів того часу і, звісно, економічних зацікавленостей тогочасних торговельних домів. Назагал нараховують 6 хрестових походів, кожен із яких мав свою передісторію. Важливо вказати, що головною ідеєю всіх походів було звільнення Гробу Господнього, щоби ним володіли християни. І це випливало із тієї парадигми, або способу мислення, який панував на той час, і в принципі, панує й до сьогодні — сакралізація будь-яких матеріальних речей, пов'язаних із життям і діяльністю Ісуса Христа.

У відповідь на подібні дії християн, увесь мусульманський світ на чолі з Салах-ад Діном, або як ми його знаємо Саладдіном, султаном Єгипту, консолідувався і захопив Єрусалим, поставивши під загрозу існування Єрусалимського королівства, яке утворилось унаслідок цих хрестових походів³. А поразка Єрусалимського королівства якраз і призвела до організації Третього хрестового походу.

Саме про події захоплення Єрусалима і зняв 2005 року фільм «Царство Небесне» режисер Рідлі Скотт. Він у довільній формі трактує історичні події того часу і по-своєму тлумачить деякі факти тогочасної історії. Проте головне, що автор кінострічки хотів донести глядачам — це внутрішній стан героїв фільму. Саме в тому, що озвучують люди, ми можемо побачити їхнє ставлення до Єрусалима й тієї землі, на якій вони проживають, і до ідеї побудови Царства Небесного навколо Єрусалима.

Для когось це — справді Царство Небесне. І вони вірили, що захищають основи християнства. Що саме тут, у Єрусалимі, Бог буде будувати чи відновлювати Своє Царство. Для інших — це чудова місцевість, де можна грабувати, прикриваючись християнськими термінами і символами (що певною мірою відповідало дійсності — адже однією із причин початку війни стало те, що знатні християни грабували торгові каравани, що йшли із Сирії в Єгипет). А для когось — як для головного героя стрічки коваля Баліана, — це лише земля, яку потрібно обороняти, щоб не пролилась невинна кров, і не більше.

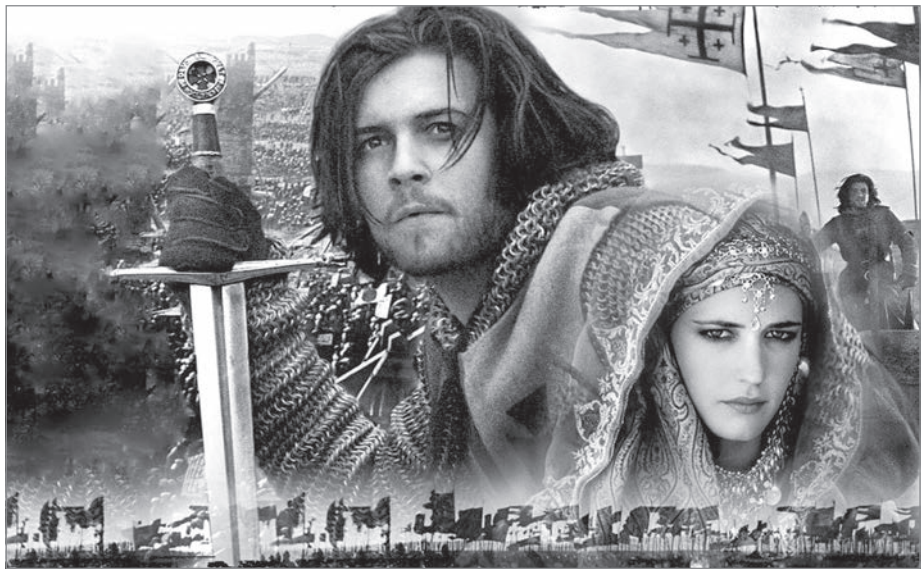
У фільмі яскраво змальовано звичай того часу, пиху європейських лицарів і їхнє зневажливе ставлення до місцево-

го населення, що стало причиною глибокого розділення всередині самого королівства. І ще — гарно показано те, як ми, думаючи, що Боже Царство можна побудувати на землі, починаємо будувати не Його Царство, а царство своєї уяви по Небесах. Тобто ми починаємо втілювати свої прагнення і бажання, а не те, що говорив і задумав Господь.

Стрічка завершується символічно — головний герой зі своєю дружиною повертаються додому. І до них приїздить Річард I Лев'яче Серце, який тоді збирав воїнів для походу на Саладдіна і чув, що тут живе барон, який є героєм облоги Єрусалима. Та Баліан каже, що він — просто коваль. Тобто сам головний

в силі та славі Царя. У тих силі та славі, які Він мав від закладин світу. І саме наше ставлення до цього Царя, або, краще сказати, наші стосунки з цим Царем, будуть визначати наше майбуття й участь у вічності. А де та вічність буде, в якому місці — хіба це важливо, якщо ми знатимемо, що вирішене основне питання?..

Можна довго сперечатись про правдивість фільму, історичність подій чи достовірність фактів. Але не можна не помітити важливу думку, яку режисер хотів донести: те, що ми будемо сакралізувати, те, що будемо освячувати й робити центром нашого життя, те

герой не бачить сенсу в тих жертвах і крові, які хочуть пролити за вигадане Царство Небесне, яке мають десь заснувати на землі.

Саме про це й казав Христос, коли відповідав учням на їхнє питання. «То не ваша справа знати час та добу, що Отець поклав у владі Своїй»⁴. Царство Неба — це стан нашого серця, а не стан земних справ. Адже коли ми промовляємо словосполучення «Царство Небесне», то кажемо про царювання Господа, про Його володарювання. І це володарювання — спершу в серці людини. Про це каже найвідоміша молитва «Отче наш», про це говорив Ісус Христос, на цьому наголошували апостоли. Слово стверджує, що Царство — не місце, а стан. Наш стан перед Богом. Бо коли Бог буде керувати нашим серцем, тоді незалежно, де ми будемо перебувати чи ходити, ми завжди будемо підпорядковані й підзвітні нашому Цареві.

І це найголовніше в житті. Адже остання книга Біблії, Об'явлення Івана Богослова, описує кінець світу з перспективи повернення Ісуса Христа

й буде керувати нами. Те, задля чого ми покладемо своє життя, стане центром цього життя, навіть якщо ми цього не бажаємо.

І ця думка не нова, адже Сам Христос казав: «Де скарб ваш, там буде й серце ваше!» Царство Небесне — це стан, коли закони і заповіді Неба стають центром нашого життя, а Бог стає нашим Царем у всіх життєвих обставинах. І саме тоді ми зможемо відмовитись від багатьох принад світу, які так валять нас, але які так шкодять нашому серцю...

Олег Блощук, магістр теології, викладач народних звичаїв, свят та обрядів, пастор євангельської християнської церкви «Склея» м. Рівного

² Карл Мартел — воєначальник, що зупинив просування маврів у Європі. Найбільша битва — битва при Пуатьє 732 року, у якій війська Абд-ар-Рахмана зазнали нищівної поразки.

³ 1187 року Саладдін захопив Єрусалим.

⁴ Дії апостолів 1:7.

Навчати, щоб навчатися

Нарешті тепло, нарешті Єгипет! Я зняла свою теплу куртку та махрову шапку. Приїхати у +21 після -15 — це неабияке задоволення. Я тягнула за собою валізу та намагалася розгледіти серед натовпу людину, яка мала мене зустріти. «Ви Соломія?» — запитав незнайомець. «Так», — кивнула я. За 5 хвилин я сиділа в таксі, яке мчало автострадами Каїру, відвозячи мене до місця мого тимчасового проживання. «Ось ваша кімната на наступні два місяці», — власник готелю вручив мені ключі. Загалом все було так, як і очікувалося: ліжко, невелика шафа та стіл. Жити можна. З вікна мені відкривався вид на столицю Єгипту. Каїр був як на долоні! Невеликі цегляні будиночки, вузесенькі, переповнені транспортом вулиці, сотні маленьких магазинчиків, а поруч — височенні мінарети та красиві храми. Звуки міста дуже особливі. Першу ніч було доволі важко спати, адже голосні розмови людей, сигнали машин та слова молитви, що звучали звідусіль, створювали якесь неймовірне звучання та задавали місту особливий музичний тон. Проте згодом ти звикаєш до цієї музики, і вона стає ніби частиною твого повсякденного життя.

Для будь-якої дії в житті має бути визначена мета. Саме мета наділяє те, чим ми займаємося, певним сенсом, дає пояснення, чому ми робимо ці дії. Коли я збираюся щось зробити, для мене як віруючої у Бога людини, є надзвичайно цінним не просто зробити те, що мені хочеться, а зрозуміти й виконати Божу волю. Цього принципу я дотримуюся, тому що так учить нас Слово Боже — Біблія, де написано, що «...хто Божу волю виконує, той повік пробуває!» (1 Ів. 2:17).

У Єгипет я їхала з особливою метою. У мене не було планів відпочивати чи розважатися. Від самого початку я знала, що їду працювати вчителем англійської мови для бідних дітей. Варто зазначити, що в мене було багато причин,

які могли перешкодити поїздки в цю африканську країну: карантинні заходи, пов'язані з пандемією, проблеми з власним здоров'ям, відсутність коштів та багато іншого. Я молилася до Бога й просила, щоб здійснився Його задум. Божу волю стосовно поїздки змогла зрозуміти через те, що Господь допоміг подолати труднощі й послав усе необхідне.

Ось і перший робочий день. У голові лунали тисячі запитань: «Де буду працювати? Чи сподобається місце? Чи буде там безпечно?» З цими думками сіла в автобус, який повинен був відвести мене до «Caritas center» — громадської організації, яка надає допомогу дітям із групи ризику. Щоб дістатися до мого місця роботи, потрібно пітнорити години. Не можна сказати, що я не хвилювалася. Хвилювалася і навіть дуже. Проте не було куди відступати й потрібно було рухатися обраним шляхом.

Ось вхід у дитячий центр. Наскільки все красиве, прибране, доглянуте! «Гаразд, — вирвалося у мене, — за безпеку можу не хвилюватися». Заходжу в кабінет менеджера. З якою усмішкою мене зустріли, з якою гостинністю! Відверто кажучи, я була здивована. Усі питання та хвилювання, які супроводжували мене дорогою на роботу, кудись зникли, а на їхнє місце прийшла впевненість, що мені тут буде добре! «Яких дітей мені дадуть навчати?» — поцікавилася я. «Це хлопчики, які жили на вулиці й за якими не доглядали батьки!» — відповів менеджер. До мене повернулося хвилювання, адже я ніколи не працювала з такими дітьми. І знову у голові тисячі питань: «Чи будуть вони мене

слухатися? Чого я зможу їх навчити? Як себе правильно поводити в чужій культурі?»

Мене провели в клас до дітей. Там було 18 хлопчиків віком від 4 до 14 років. Їхні темні очі пильно спостерігали за мною. Ми почали знайомитися, проте моє ім'я виявилось для них надто складним для запам'ятовування. «Ти не проти взяти собі арабське ім'я?» — запитала мене менеджер. Доволі дивна пропозиція, проте я погодилася. Три секунди роздумів і ось я вже не Соломія, а Лейла. Мені сподобалося звучання та значення цього імені. Лейла в перекладі з арабської означає «ніч». Для мене ніч асоціюється зі спокоєм, тишею та відпочинком. Ось саме цього мені не вистачало наступних два місяці.

Перший тиждень був для мене найважчим. Кожного дня, повертаючись із роботи, я падала на ліжко й не мала сил навіть зняти взуття. Я й раніше усвідомлювала, що навчати дітей — справа не з легких. У тих умовах видавалося, що поставлені переді мною завдання виконати неможливо. Як разом навчати дітей різного віку, які, до того ж, не слухаються та постійно сперечаються між собою? Не раз мені доводилося зупиняти жорстокі бійки. Майже ні в кого не було бажання вчитися. І основна проблема — ми абсолютно не розуміли одне одного, оскільки вони розмовляли лише арабською мовою, якою я, на жаль, не володію. Під час проведення своїх перших уроків я витратила майже весь час на те, щоб заспокоїти своїх учнів, створити тишу в класі. На викладання матеріалу залишалося не більше десяти хвилин. Діти ніяк не могли збагнути, для чого їм учити таку незрозумілу для них англійську мову. А мені ж так хотілося закласти в них основи, необхідні для подальшого вивчення іноземної мови.

За цілий тиждень діти не вивчили жодного слова. Я не могла зрозуміти, що не так? Одного вечора я подзвонила до своєї мами, яка є педагогом із великим стажем роботи: «Мамо, чому в мене нічого не виходить?» Відповідь мами я запам'ятаю на все своє життя: «Соломіє, а чи спробувала ти стати цим хлопчикам справжнім другом?» Я замислилася, і справді, у гонитві за досягненням поставленої мети я перетворилася на сувору вчительку, яка за будь-яку ціну прагне «вбити у голову» своїм учням знання. Звісно, головне завдання вчителя — це навчити дитину, проте він може також стати другом та наставником для неї. І досить часто від побудованих дружніх стосунків залежить, наскільки вчитель зможе досягнути своєї мети.

Відтоді я почала шукати спосіб, як стати другом для цих дітей. Спостерігаючи за своїми учнями, я помітила, що всі мої вихованці захоплюються футболом. Заради футболу вони готові на все. Тоді я вирішила скористатися цим і поєднати гру у футбол з вивченням англійської мови. Кожного заняття ми працювали над вимовою, вдосконалюючи фонетичні навички, а потім влаштовували змагання з футболу. Після цього ми знову поверталися в клас і виконували різноманітні лексичні та граматичні вправи. Якщо діти добре працювали та дотримувалися дисципліни, то в кінці уроку на них чекав бонус — огляд футбольних матчів з їхніми улюбленими футболістами. Ця ідея так сподобалася моїм учням, що тепер вони самі просять мене позайматися з

ними англійською. Так ми стали однією дружною командою, діти змінили ставлення до навчання та один до одного, а я змогла досягнути поставлених завдань.

Поясненням, чому все змінилося, було не лише зацікавлення моїх учнів. У своїй практиці викладання я користуюся ще одним дуже важливим і, переконана, дієвим способом досягнення хороших результатів у навчанні — це молитва за кожного свого учня. Ніхто не буде заперечувати, що для того щоб помолитися, потрібно набагато менше часу, ніж на втлумачення знань дітям, які не бажають навчатися. У Слові Божому написано: «...Благословляйте, знаючи, що на це вас покликано, щоб ви впадкували благословення» (1 Петр. 3:9). У тих умовах, де я працювала, не було можливості відкрито говорити про віру в Господа Ісуса Христа, але своєю працею, небайдужістю і любов'ю до ближнього, а також своїми молитвами я мала можливість залиши-

ти хороший слід у житті вісімнадцяти єгипетських хлопчиків.

Дуже приємно, коли ти не лише ставиш перед собою мету, але й досягаєш її. Неможливо передбачити всі труднощі на своєму шляху. Проте я зрозуміла, що кожного разу, покладаючи надію на Бога, докладуючи зусиль і прислуховуючись до цінних порад, є можливість не просто подолати труднощі, але й отримати цінний досвід, який можна далі використовувати в житті. Тобто, навчаючи інших, можеш навчатися сам.

Одемчук Соломія, студентка 4-го курсу LCC International University (м. Клайпеда, Литва), спеціальність «Міжнародні відносини». Впродовж 2019–2020 рр. за програмою обміну студентів навчалася у Kyung Hee University (м. Сувон, Південна Корея). У 2019 р. вступила в Рівненський державний гуманітарний університет, спеціальність «Філологія. Середня освіта. Англійська мова і література» (заочної форми навчання). Волонтер міжнародної молодіжної організації AIESEC.

Небо краще за мрію

Небеса — це віддалена музика, зі спогадами якої ми народжуємось...

К. С. Льюїс

У перші дні березня ми мали чудову сімейну подорож, і наш шлях до місця призначення пролягав через Карпати. Ми їхали й насолоджувалися дивовижним краєвидом, красою і величчю Карпатських гір. Дорога серпантинном то піднімалася вгору, то спускалася донизу. Попри те, що це був лише початок весни, її подих уже був дуже відчутний, і день був яскравий, сонячний і теплий. Тоненькі струмочки талого снігу стрімко стікали з гір, вливаючись у бурхливі гірські ріки, на схилах зеленіли паростки свіжої трави, вздовж дороги діти продавали перші весняні квіти — проліски та фіалки. Я дивилася на всю цю велич та красу і так хотілося злитися з нею, запам'ятати її відтінки, закарбувати цю мить в пам'яті назавжди, але водночас відчувала невимовну тугу. Зовсім скоро буденність забере більшість цих спогадів і залишить мені якісь маленькі уривки. Ці почуття злилися в мені в якийсь дивний коктейль, одночасно солодкого й гіркого, радості й смутку...

Чому так стається, що ми завжди, навіть у найяскравіші миті життя, переживаємо глибинний сум? Навіть тримаючи на руках довгоочікуване немовля, або пірнаючи в теплу воду Середземного моря, ми ніби відчуваємо, що ця насолода не повна. Ми відчуваємо, що знову не змогли вхопити цю мить і відчутти глибину задоволення.

Раніше мені здавалося, що причина криється в тому, що ми дуже грішні й заглиблені в буденні проблеми, і частково це так. Але що більше мені літ, що більше чую різні історії людей,

то я розумію, що причина значно глибша. Чому люди, які, здається, мають усе, ідуть із життя? ВООЗ проводило дослідження на тему, що є причиною самогубств серед заможних людей. Як не дивно 1,4 % заможних людей цього світу йдуть із життя від пересиченості життям. Тобто вони насолодились усім, і це все так і не дало їм повної насолоди. Саме це відчував Екклезіаст: «Я бачив усе, що діється під сонцем, і що ж? Усе марнота й гонитва за вітром» (Пр. 1:14) Чому? Чого бракує нам, коли ми отримуємо те, про що мріяли?

Я не дарма в цій статті про Небо порушила цю глибоку філософську тему. Щоразу, коли мій син ставить мені складні питання про смерть і про Небо, я думаю над тим, що саме я маю розказати йому? Дуже часто я спокушаюсь і починаю розповідати про Небо як про омріяний Діснейленд, де можна буде вхопити мрію і насолодитися всілякими радостями. Але, чи це правильно? Чи може Небо бути самоціллю? Чи не є така розповідь про Небо хибною? І я дійшла висновку, що саме така розповідь віддалить його від найкращого Скарбу, до якого прагне його душа. Вона зміщує акценти від Головного до другорядного. І це знову шлях до порожнечі. Навіть найкраще, найдосконаліше місце, сповнене краси і величі, не зможе позбавити нас від внутрішньої порожнечі, якщо його відділити від Бога... Це дуже важливо розуміти, коли ми говоримо про Небо. Ми не маємо говорити про Небо як про щось відокремлене від Бога. Як про дивовижний курорт, а Бога при цьому використовувати як засіб, як

місток до бажаної мети, літак до омріяного «Діснейленда». Бо це все одно, що вирвати серце з тіла і марити надією, що тіло буде живим і здоровим навіть без серця. Та навіть досконале, красиве й здорове тіло без серця не може існувати, бо серце є необхідним органом для життя.

Цей глибинний сум, який ми відчуваємо всюди, він насправді не за Небом, ми сумуємо за Богом. Французький філософ Жан-Поль Сартр сказав такі слова: «У людини в душі є діра розміром з Бога, і кожен заповнює її, як може». Ось чому навіть у найкращі миті нашого життя ми відчуваємо, що не досягли омріяної мети, бо ми бажали чогось більшого. Ось чому люди, які мають усе, про що тільки можна мріяти, опиняються в безвиході й втрачають жагу до життя, бо ніщо матеріальне не вгамує наш пошук чогось ціннішого. Ми всі від народження і до глибокої старості відчуваємо гостру недостатність Бога, бо ми, на жаль, розділені з Ним. Саме це спотворило рай. Гріх став стіною між Богом і людиною, і вмить той щасливий рай, сповнений краси та досконалості, перетворився на місце розбрату, звинувачень, страху, провини, суму, жалю, а далі й жорстокості та вбивств...

Саме зустріч із Богом стане найбільшою радістю Неба. Бо Він є серцем Неба, Він є його найбільшим скарбом, і тому там так чудово. Ми повернемося в обійми Батька. «Переможний унаслідок це, і буду йому Богом, і він буде мені сином» (Об. 21:7). Тож коли ми говоримо з дітьми про Небо, нехай наша розповідь завжди розпочинається з Бога. Нам

необхідно вести дітей до Скарбу всього життя, тільки Він може стати найвищою насолодою серця. Тому, коли я говорю зі своїм сином про Небо, я намагаюся будувати свою розповідь, спираючись на те, що Слово Боже розказує про Бога.

Що ж я можу розказати про Небо, дивлячись на Бога й на Сина Божого Ісуса Христа? Хочу навести вам декілька простих прикладів.

Небо — місце любові

Іноді мій маленький син приходив до мене зі слізьми й тремтливими губами промовляв: «Мамо, вони мене не люблять». Я обіймаю його й шепочу йому: «Синочку, я тебе дуже люблю, і є Той, Хто тебе любить ще більше. Ти знаєш, на жаль, люди ображають одне одного. Але так буде не завжди. Господь забере нас туди, де панує безмежна любов і де немає місця ненависті та злу». Я розказую йому про Бога, який любить його безмежно, усім Своїм величезним серцем. І це не казки, це не вигадки. Це істина, про яку говорить Слово Боже. **«Хто не любить, той Бога не пізнав, бо Бог є любов!» (1 Ів. 4:8).** Бог є любов, і все, що робить Бог, Він робить із любов'ю. Наш Усесвіт промаркований штампом: «Зроблено з любов'ю». Тому я переконана на всі 100 %, що з Неба нам ніколи не захочеться втекти, як із золотої клітки, бо там панує любов, там усе створене з любов'ю і для любові. Любов — це сутність Бога. Тому все, що Він робить, таке гармонійне й прекрасне, тому наша мертва і порожня планета перетворилась на оазу. Тому Він віддав Сина Свого на хрест, рятуючи людство (Ів. 3:36). Бо Він не може не любити. Кожна квітка, кожна пташка, кожна тварина — це вияв Божої любові. Тож небо — це місце досконалої, безмежної, неосяжної любові, яка виявляється у всьому, що це Небо наповнює.

Небо — місце радості

Небо — це місце, де панує радість, бо наш Бог — Бог радості. **«Тоді підійду до Божого жертовника, до Бога радості й потіхи моєї» (Пс. 43:4).** З Богом не буде сумно. Для дітей це дуже важливо. Бо часом для них церковні служби стають найнуднішим часом у житті. А коли ще батьки кажуть, що на Небі буде як у церкві, то уявіть, як їм «хочеться» піти на таке Небо. Але це не так. На Небі буде багато радості! Бо наш Бог — радісний Бог. І коли говорю із сином, то кажу, що «там тобі точно не буде нудно. Ми ж з тобою, коли роздивляємося різне творіння: комах, птахів, цуценят, то радіємо, сміємось, іноді навіть співаємо від надлишку емоцій, а ти навіть підстрибуєш. Чому це так? Тому що Бог

є радість, і Він наповнює радістю все, до чого торкається». Це так не схоже на того Ісуса, який дивиться на нас з ікон і фресок, образ якого закарбувався в нашій уяві, і, мені здається, саме тому нам так важко уявити Ісуса веселим. Але, спостерігаючи за Ісусом в Євангеліях, я доводжу висновку, що з Ним було добре, біля нього штовхалися діти, а діти ніколи не йдуть до нудних людей. Тож, спостерігаючи за Ісусом у Євангеліях, за Божим творінням, яке нас оточує, я з упевненістю кажу синові, що Небо — це місце, сповнене радості й веселощів, бо там панує радісний Бог, поруч із яким хочеться бути завжди!

Небо — місце краси

Небо — це місце краси, тому що Бог — Творець краси. Я завжди вчу сина бачити красу, кличу подивитись на яскравий захід сонця, на веселку, на чудову квітку, роздивляюся із ним візерунки на жуках, на сніжинках, на листі. Я дуже хочу, щоб він навчився бачити красу Божого творіння всюди. Коли Бог створив нашу планету і наповнив її життям, Він Сам оцінив результат Своєї роботи. У Книзі Буття це описано так: **«І побачив Бог усе, що створив: і воно було дуже добре» (Бут. 1:31).** Але, на жаль, цю красу псують грішні люди, забруднюючи повітря, засмічуючи узбіччя доріг, водою тощо. Від нас страждає чудова оаза Всесвіту, бо грішна людина відмовилась виконувати Боже доручення, дане їй в Еденському саду — дбати й піклуватися, а людина хоче тільки панувати й використовувати. Ми дуже часто говоримо про це із сином, іноді я беру пакет для сміття, ми надягаємо рукавиці й ідемо прибирати засмічені місця поруч із нашим будинком. І я пояснюю синові, що так не мало бути. І колись Бог це все припинить. На Небі не буде бруду, не буде такого ставлення до природи, бо це буде місце досконалої краси, яку не спотворює грішна людина. Там цілком і повністю панує Бог, а Він любить красу!

Спробуйте так подивитися на Небо. Подивитися через Бога, і ви побачите як багато можна розповісти дитині про Небо. Виявляється, Бог не закрив від нас Небо, це ми, дивлячись — не бачимо, слухаючи — не чуємо, торкаючись — не відчуваємо.

Усе перераховане вище — це лише маленька частинка того, що ми можемо розказати про Небо, дивлячись на Бога. Ви будете в захваті від того, що Бог буде відкривати вам у Слові! Але навіть ці знання не дадуть нам повної картини того, що нас очікує в майбутньому! Відомий християнський проповідник

Тім Келлер у своїй проповіді «Небеса» висловився так: «Коли ви уявили, які чудові небеса, зрозумійте, що Небеса нескінченно вищі від усього того, що ви уявили».

Наприкінці хочу навести слова Аврелія Августина: «Усі людські біди відбуваються від того, що ми насолоджуємося тим, чим варто користуватися, і користуємося тим, чим треба насолоджуватися». Зустрівшись із Богом, усе стане на свої місця: ми будемо насолоджуватися Богом і користуватися творінням, а не навпаки. Зустрівшись із Богом, ми відчуємо цю повноту насолоди й радості, які не можемо відчувати за раз. Ми назавжди позбудемося відчуття суму й нудьги, бо набудемо повноту радості, повноту щастя. Ми ввійдемо в радість Господаря, у повноту, якою є Бог. І це Небо буде незбагненно більшим за нашу мрію.

Наталія Педченко,
м. Рівне

ХОЧЕТЬСЯ ДО НЕБА?

Хочеться до Неба? Дуже хочеться! З ніг струсити б пил земних доріг й без тривог (вони позаду товпляться) Вічності ступити на поріг.

І так легко, зовсім не жалкуючи, Відірвавшись від буденних справ, Прошептати, щастям цим дивуючись: «Господи, невже цей день настав?»

Того, що на Небі нам зустрінеться, Не побачити у диво-снах, Адже навіть у земній долині цій Стільки було світлого у нас.

Наче відблиск щастя у майбутньому Братній дух, стосунків чистота І можливість впевнитися кожному В радісній присутності Христа.

Ні, самотність серцю не загрожує, Друзів — наче в небі зір, без меж, Але край небесний нас запрошує... Чи до Неба хочеться? Авжеж!

Галина Везикова
Переклад з російської
Алли Кириченко

«Господи, взиваю до Тебе,
вслухай мене;
вслухай мене, Господи, Господи,
взиваю до Тебе, вслухай мене;
вслухай голос моління мого,
коли буду молитись до Тебе.
Вслухай мене, Господи!
Нехай піднесеться молитва моя,
наче кадило перед Тобою,
підношення рук моїх —
як жертва вечірня.
Вслухай мене, Господи!»

*Стихиря чергового
голосу на вечірній*

Ці слова давно запали мені в душу, а особливо тоді, коли я дізналася, що захворіла на малодосліджену (і невиліковну) хворобу Джеймса Паркінсона.

«Хвороба мимоволі примушує нас пам'ятати про майбутнє життя і не захоплюватися принадами світу. Крім того, і розум після хвороби стає чистішим та прозорішим... Премилосердний Бог посилає тобі тілесну хворобу, піклуючись про твоє душевне спасіння. Адже в гордині ти могла б підпасти під тяжкі і сильні спокуси, які ще важчі за саму хворобу. Пишете, що терпите хвороби та скорботи. Це знак Божої милості до вас».

Прп. Макарій Оптинський

«Бо Господь, кого любить, того карає; б'є кожного сина, якого приймає» (Євр. 12:6).

«Древніх християн ворог спокушав муками, а теперішніх — хворобами й помислами».

Прп. Амвросій Оптинський

Початок третього тисячоліття. Маємо озброєну супертехнікою, науковими відкриттями медицину, котра вже, здається, проникла до найдрібніших структур організму — клітин, ведуться дослідження з розкриття геному людини.

Чи стали ми від цього здоровішими?

Наступна проблема полягає в тому, що етіологію розвитку більшості захворювань, тобто їх першопричину, визначити на фізичному рівні не завжди можливо.

Майже всі люди хворіють. Кого хвороба переслідує в молодості, кого в старості.

Для чого Господь попускає хвороби? Серед земної суєти Господь раптом зупиняє нас хворобою і дає можливість задуматися про наше гріховне життя, про покаєння, про те, куди ми біжимо і чи потрібно кудись бігти.

«Людина, як трава, дні її, немов цвіт польовий, цвіте і відцвітає. Повіє вітер над нею, і не стане її: не знайти і місце по ній» (Пс. 102:15–16).

Життєве ходіння по муках

«Всі дні наші минають у гніві Твоїм, і роки наші щезають, як мрії. Дні віку нашого — сімдесят, а як при силі — вісімдесят літ, і найкраща пора їх — труд і хвороби: час швидко минає, ми зникаємо» (Пс. 89:9–10).

Коли приходить час випробування, Господь допомагає нам пройти важким шляхом страждань, як добрий батько поспішає на поміч своїм малим дітям.

Навчаючи учнів християнських цінностей на уроках «Основи християнської етики» і поєднуючи їх із музикою, я бачила у своїх вихованців бажання завжди поспішати на поміч. І де б ми з ними не були і де б не виступали з концертами, бажання їх не зникало, а навпаки укріплялось у вірі до Господа, у допомозі батькам та нужденним.

Як я раділа за них, що вони вивчали цей предмет, у мене свого часу, на жаль, не було такої можливості... Можливо, я так багато не нагрішила б замолоду...

Хай буде розум для добра,
І доброта від Бога,
І день для віри і тепла,
І ще не пройдена дорога.

С. Павелко

Дорога життя. У кожного вона різна...

У когось рясна і солодка, а у когось колюча, терниста і нестерпна.

Відчуття власної немочі є першим кроком на шляху до Бога.

Так сталося і зі мною. Відтоді змінилось усе моє життя.

Постійна боротьба за укріплення віри, випробування, скорбота, боротьба душі й тіла, самоконтроль, боротьба з гріховними пристрастями та щира молитва.

У молитві душа заспокоюється, хвилювання затихають, пристрасті приборковуються, образа минає, скорботи відступають, а ще молитва діє на гнів, як вода на вогонь.

Якось, коли я щиро молилась, із мене стікав піт, як краплі дощу.

Господи, керуй моєю волею і навчи мене молитись, вірити, надіятись, терпіти, прощати і любити. «Не покинь мене в час старості, коли буде покидати мене сила моя. Не залиш мене» (Пс. 70:9).

Для мене тепер дуже дорога кожна «золота» хвилина мого часу, бо хочу во славу Богу якнайбільше прочитати духовної літератури й зробити добрі справи.

Моє горе ніщо порівняно з тим, що перетерпів за нас Господь наш Ісус Христос. Життя Господа, Пречистої Його Матері, а також усіх святих — це взірці для наслідування.

«Якщо ми почнемо жити праведно, тоді від нас і демони втечуть, і хвороби відійдуть, з'явиться радість і надія на спасіння».

Архімандрит Герман (Чесноков)

Отже, хворобу можна назвати оперативним втручанням Бога у світ душі людини з метою її спасіння. Хвороба це метод спасіння людини, не потрібно її боятися.

І завжди не забувати подякувати Богу за одужання, і навіть за невиліковну хворобу, «бо сила Моя здійснюється в немочі» (2 Кор. 12:9).

Яка б тілесна проблема в нас не виникла, треба пам'ятати, що Бог ніколи не посилає нам випробування, які б перевищували наші сили, оскільки Він завжди любить нас. А терпіння хвороб — це мучеництво. Тому ми завжди маємо зберігати спокій і надіятися на Господа. Хвороба спонукає людину визначати, хто і що в цьому житті для неї є найцінніше.

«Якщо хочеш отримати істинний душевний спокій, — каже прп. Макарій Оптинський, — то послухай Господа, Який заповідав нам: «Навчіться від Мене, бо Я лагідний і смиренний серцем, і знайдете спокій душам вашим» (Мт. 11:29).

Якби в мене не було цієї хвороби, то була б суєта суєт: накопичення гріхів, роздратування та ностальгія.

Позитивні моменти в хворобі

1. Духовне загартування.
2. Часті молитви вдень і вночі.
3. Ціную кожну хвилину свого часу, вона для мене «золота».

4. Набуття смирення. (Це є Божий промисел, і я нічого не можу вдіяти).
5. Набуття терпіння.
6. Бог являє мені чудеса.
7. Переосмислення свого життєвого шляху.
8. Читання духовної літератури.
9. Набуття душевної рівноваги.
10. Дослідження своєї хвороби, свого тіла, читання медичної літератури.
11. Спокій.
12. Стриманість.
13. Поміркованість.
14. Дотримання посту.
15. Самоконтроль.
16. Більше перебувати вдома (цим я менше грішу). Уся в роботі.
17. Постійна боротьба.
18. Самокритичність.
19. Творення добрих справ таємно і швидко.
20. Богобоязливість.
21. Самореалізація.
22. Подяка Богові за все (зокрема й за хворобу, бо це Божа милість).
23. Віра в Бога.
24. Любов до ближнього.
25. Часткове самозречення.
26. Самовдосконалення.
27. Частий самоосуд.
28. Мовчання.
29. Божа підтримка.
30. Справи милосердя.

Хвороба Паркінсона — це хронічне прогресувальне захворювання центральної нервової системи, яке проявляється сповільненістю рухів, напруженням м'язів, тремором, порушенням ходи та рівноваги.

Причиною є ураження невеликої ділянки мозку, яка називається «чорною речовиною». Підступність хвороби Паркінсона полягає в тому, що перші симптоми з'являються, коли 80 % нервових клітин чорної речовини вже незворотно загинуло.

Уперше це захворювання описав у своєму «Есе про тремтучий параліч» англійський лікар Джеймс Паркінсон. Це було 1817 року. І лише 1950 року шведський вчений Арвід Карлссон встановив біохімічні зміни, які відбуваються в головному мозку й спричиняють цю хворобу. За це відкриття він став лауреатом Нобелівської премії.

Перше наукове дослідження про ефективне лікування хвороби Паркінсона було опубліковане 1968 року. Проте

з хворобою Паркінсона жили, працювали, подорожували видатні люди світу — Папа Римський Іван Павло II, художник Сальвадор Далі, боксер Мохамед Алі та інші.

11 квітня — Всесвітній день боротьби з хворобою Паркінсона, який проводиться з ініціативи Всесвітньої організації охорони здоров'я і покликаний привернути увагу суспільства до цього захворювання, збільшити інформованість про нього, надати підтримку хворим та їхнім сім'ям.

Вислови святих отців про хворобу

Коли ви бачите хворобливе руйнування тіла, не нарікайте на Господа, а кажіть: «Господь дав, Господь і взяв... нехай буде ім'я Господнє благословенне» (Йов. 1:21). Ви звикли дивитися на своє тіло, як на невід'ємну власність. Але це вкрай несправедливо, оскільки ваше тіло — Божа будівля.

Св. Іоан Кронштадтський

Ти хворий, і твоя хвороба дуже болісна. Ти занепавав духом, засумував. Думки, одна похмуріша за іншу, опановують тобою. Твої серце і уста готові до нарікання та хули на Бога. Брате мій!

Прийми від мене щиру пораду: терпи великодушно свою хворобу і не тільки не сумуй, а навпаки, якщо можеш, то радій своїй хворобі. Чому ж радіти, запитаєш, коли ламає вздовж і поперек? Радій тому, що Господь випробував тебе тимчасовими покараннями. Нехай очистить твою душу від гріхів, «бо Господь, кого любить, того карає» (Євр. 12:6). Радій із того, що ти тепер не служиш тим пристрастям, яким би служив, якби був здоровим. Радій, що несеш хрест хвороби і, знаючи, ідеш вузьким та скорботним шляхом, який веде у Царство.

Але в премудрого і всеблагого Промислителя Бога жодна хвороба не залишається без користі для нашої душі. Хвороби в руках у Промислителя — те саме, що гіркі ліки для нашої душі, що зціляють її пристрасті, недобрі звички та схильності.

Св. Іоан Кронштадтський

Вражається плоть, щоб зцілилася душа. Умертвляється гріх, щоб ожила правда.

Св. Василій Великий

Не залишай зневаженим недужого, оскільки написано: «Хто затикає вухо своє від воання бідного, той і сам буде волати — і не буде почутий» (Пр. 21:12).

Прп. Єфрем Сирин

Іноді для грішників краще хворіти, ніж бути здоровими, коли хвороба сприяє їм спастися. Адже хвороба притупляє вроджені в людини схильності до зла.

Свт. Григорій Палама

Буває, що хворобою Бог декого ховає від біди, якої неможливо було б уникнути, якби вони були здоровими.

Здоров'я залежить не лише від одних харчів, але найбільше від духовного спокою.

Свт. Феофан Затворник

Ми не знаємо промислу Божого. Він усе творить на користь. Ми прив'язані до теперішніх благ, а Він хоче дарувати нам майбутнє благо теперішніми хворобами.

Прп. Макарій Оптинський

Бог не вимагає від хворого тілесних подвигів, а лише терпіння зі смиренням та вдячністю.

Прп. Амвросій Оптинський

Ви не занепадайте духом, але майте надію на Божу допомогу. Він має силу, щоб подати вам зцілення, і не тільки тілесне, але й душевне.

Прп. Макарій Оптинський

Ніколи не забувайте, що земне життя дане вам лиш для того, щоб достойно приготуватися до життя вічного, бо як проживете ви це земне життя, таким і буде для вас і життя вічне.

Свт. Лука Кримський

Дуже хочу, щоб моя мрія здійснилась, вона записана у Пс. 26:4: «Одного прошу я у Господа, одного бажаю, щоб жити мені в домі Господньому усі дні життя мого, дивитися на красу Господню, щоранку молитися у храмі Його».

Хочу закінчити свою розповідь словами подяки Богові із псалми «Слава Богу за все»:

Слава Богу за все,
Слава Богу за все,
Слава Богу за сум
І за радість.

Оксана Косік, учитель музичного мистецтва та основ християнської етики НВК № 12 м. Рівне (з 1989 по 2015 рік)

ПРО СТАРІСТЬ ІЗ ВІРОЮ, НАДІЄЮ ТА ЛЮБОВ'Ю

Людина — найдосконаліше творіння у створеному Богом світі, найцінніше для Бога. Її високе призначення — бути Його співтворцем на землі. Для успішного виконання свого призначення людина отримала особливі Божі дари: розум як часточку Божої Премудрості, мову як дар спілкування з Творцем і ближніми, вільну волю як здатність розвивати свої інтереси, здібності, таланти, вміння віддавати їх на службу Богові та ближнім, безсмертну душу — для вічного життя у створеному Богом світі.

*...Посаджені в домі Господнім
цвітуть на подвір'ях нашого Бога,
іще в сивині вони будуть цвісти,
будуть ситі та свіжі, щоб розповідати,
що щирий Господь, моя скеля,
і в Ньому неправди нема!*

Пс. 91:14–16

Бог є Любов. Він щедро виливає Свою Любов на все Своє творіння, потребуючи від них натомість лише послуху. З Божого Слова нам відомі наслідки непослуху Богові серед небесного воїнства — ангельського світу, а також непослуху перших людей — Адама і Єви, через яких у світ увійшов гріх, який і досі чинить згубний вплив на людство. Через непослух і гординю частина ангельського світу стала богоборчою і людиноборчою силою на чолі з сатаною. Через сатанинський вплив на людей не виконав свого призначення і вибраний Божий народ.

Саме з цієї причини Бог Отець утілює Боже Слово і Ним виправляє, навчає, викупляє від гріха, змиває Своєю Кров'ю на хресті гріхи людства.

Син Божий — Ісус Христос — перебуває в Небесному раї, залишивши тим, хто вірить у Нього, хто виконує Його заповіді любові й блаженств, надію на Його другий прихід, коли Він з'явиться у славі судити живих і мертвих Своїм справедливим судом.

Пророцтва Старого Завіту, Псалтир, Книги Нового Завіту, Об'явлення чітко й зрозуміло відкривають нам сторінки біблійної історії від початку створення світу і до наших днів. Вони є особливо повчальними для людини, яка живе в цьому світі й має право вільного вибору: жити з Богом у цьому враженому гріхом світі, чи потопати в океані безбожжя. Добре тій людині, яку народжують батьки в любові, виховують у вірі, довіряють Богові з самого малечку, просять Бога берегти дітей від гріхів, згубних впливів, у виконанні Божих Заповідей.

Я відношу себе до того покоління, яке народилося й виховувалося на безбожному ґрунті. Але з Божої ласки жила в середовищі старших людей, які попри безбожницькі руйнування храмів, насаджування світської так званої культури й освіти зуміли зберегти в собі й прищепити дітям і внукам віру в Бога й

християнські цінності. На жаль, не всім, з усіма невтішними наслідками.

Мені, людині, яка прожила відведений Богом відрізок у 77 років у Його Вічності (Пс. 89:10) і який більш як пів століття належав дітям (праця в дошкільних закладах, школах, виховання сина, внуків), боляче дивитися й чути все те, що діється у світі дитинства. Це і сирітство при живих батьках, і відсутність духовного виховання дітей, яке призводить до безбожництва у зрілому віці з усіма трагічними наслідками. Статеві стосунки перетворилися із засобу дітонародження в розвагу. Рекламування стимуляторів потенції для дідухів і бабусь уже втратили будь-які межі розумного. Гріх батьків як інфекційна хвороба передається дітям.

...Ще римський оратор Цицерон помітив дивну властивість такого явища в житті людини як старість: кожен хоче її діждати, а діждавшись, скаржитися.

...Смерть на старості подібна до догорілої свічки, яка згасає сама собою.

...Хвалю того юнака, у серці якого є щось властиве стареньким, і старого, в якому є щось юнацьке!

Із творів Г. Сковороди

Борці за незалежність України, до яких долучаю і себе, велику надію покладали на відродження України духовної. Та демонічні сили, як зовнішні, так і внутрішні, не відпускають Україну й українців з-під своєї влади, готують поклонитися дияволу (див. Євангеліє від Луки, 4-й розділ). Тридцять років топтання на місці не вселяє оптимізму. Але коли згасає остання надія, пригадую слова Спасителя: «Прийдіть до Мене, всі струджені та обтяжені, — і Я заспокою вас» (Мт. 11:28).

Пригадую вірш Вадима Крищенка «Отче наш».

У час важкий нам треба йти до Бога, —
У цьому мудрість, хоч слова прості.
Чого до щастя не веде дорога
І рідний край наш знову на хресті?

Чого ми захлинулись у спокусі,
Чого ми утопились у брехні?
І день прийдешній в драному кожусі
Лякає нас у темному вікні?

Чого такі ми темні та безликі,
Не можемо знайти в житті своє?
За тужним плачем і надричним криком
Ховаємо усе, що в душах є.

Високе небо і земля багата, —
Лише збагни оце і серцем зваж...
Допоможи українцями нам стати —
Звертаємось до Тебе, Отче наш.

Тому, оцінюючи пережите, вдячна Богові за те, що вчить мене любити. Черпаю цей дар у Божому Слові. Люблю своїх учнів, їхніх батьків, учителів нашої школи, рідних, сусідів, членів церковної громади, своїх дітей і внуків, природу з її багатством рослинного і тваринного розмаїття. Великою втіхою для мене є книги. Вони — мій захист від самотності, бо що може бути приємніше, ніж купити книгу улюбленого автора, прочитати її, і ніби сам автор побував у тебе в гостях.

Мабуть, через любов до читання я люблю свою самотність і старість. До речі, сідаючи писати цей лист, я хотіла розповісти про свою благословенну Богом старість, а вийшли роздуми про все життя...

Уперше приміряла до себе старість, коли наближалось моє двадцятиріччя. Досі не можу пояснити, що діялося зі мною. У голові роїлися думки, наче постріли: мені вже 20! Уже ніколи я не буду школяркою, не навчатимусь у педагогічному училищі. Рік праці в сільській школі минув успішно, але в перспективі мав бути педінститут, заміжжя...

Потрібно було якось миритися з тою «старістю», що насувалася, а я панікувала, усе здавалося, що я вже буду помирати. Вийшла я з цього стану, коли здала документи для вступу до педінституту. Під час співбесіди мене загітували вступити на фізмат, і в мене виникло переконання, що помирання треба відкласти років на п'ять. За один день плани змінилися. З юнацької невизначеності я переступила поріг цілеспрямованості. Не лякали ніякі труднощі, які очікували мене в перспективі. Я стала за один день дорослою.

...Рівно через 40 років, коли я не думала й не боялася ні старості, ні смерті, мене ошелешили десятикласники нашої 14-ї рівненської школи. Ідучи з поїзда до школи попід вікнами десятого класу, з квартирки почула комплімент: «Стара, стара!» Зайшовши в приміщення школи, прямую до десятого класу. Коли зайшла, привіталась і запитую: «Хлопці, хто це мені з вікна посилав компліменти?» Мовчать. Знімаю. А я продовжую: «Хочу сказати вам, що ви мене не образили, бо вважаю старість благословенним відрізком життя. Скажіть, будь ласка, чи є серед вас хтось, хто не хоче дожити до старості, а померти молодим?» Мовчання. І прохання: «А, може, ми прийдемо до вас на урок?» (Уроки в мене були з 2-го по 9-й клас). Відповідаю: «Будь ласка! Хоч сьогодні. Зараз у мене урок у 9-му класі». Щоб зацікавити їх, міняю на ходу тему уроку й виводжу на дошці: «Біблійний погляд на кохання». Сиділо два класи у два поверхи. Було дуже цікаво!

Після цього випадку стала темі старості приділяти більше уваги, бо помітила, що навіть серед учителів, сусідів, церковної громади не всі люди «люблять» спілкуватися на цю тему. А я люблю, і тому всім пояснюю за допомогою Божого Слова, що відлік людського життя починається від зачаття, внутрішньо-утробного розвитку, а не від народження: «На Тебе оперся я був від народження, від утроби моєї матері Ти охорона моя, в Тобі моя слава постійно» (Пс. 70:6).

Дітям важко усвідомити, що людина живе в часі, відведеному Богом, а Бог перебуває у вічності, Він Предвічний, безначальний: «Престол Твій поставлений міцно спрадавна, від вічності Ти!» (Пс. 92:2); «Навчи нас лічити отак наші дні, щоб ми набули серце мудре!» (Пс. 89:12); «Дні літ наших у них сімдесят літ, а при силах вісімдесят літ, і гордощі їхні страждання й марнота, бо все швидко минає, і ми відлітаємо...» (Пс. 89:10).

Чомусь у суспільстві панує нав'язлива думка про самотність людей старшого віку. Але багато усамітнених себе самотніми не вважають. Був момент, коли й мене жаліли й співчували, але

якось мені склалось ось таке віршоване пояснення свого усамітнення:

Боже мій!
Як добре жить мені одній!
І наодинці із Тобою
Роздумувати про світ Твій,
Що відвернувся від Творця...
Прости нам всім! —
Твоя вівця.

Кілька років тому мене вразили слова поетичних рядків десятирічної Олеси Коваль із Переяслав-Хмельницького, які перегукуються з моїми рядками:

У бабусі Катрі нікого нема.
Вона як палець у хаті — сама.
— Страшно одній? — питаю.
— Ні, доню! Я з Богом розмовляю.
Прошу прощення за душі грішні
І милосердя в ці дні невтішні.

Мені теж, як і бабусі Катрі, зовсім не самотньо й не страшно. Навпаки, позаду безліч суєтних справ.

Коли відчула негативний вплив інноваційних засобів комунікації на здоров'я (слух, зір), на процес навчання, твердо вирішила йти на відпочинок. Користуючись нагодою, через улюблений журнал «Слово вчителю» хочу подякувати всім, хто мене навчав і з ким я навчалася в НУ «Острозька академія», за найкращі прожиті в спілкуванні з вами роки. Не називаю нікого поіменно, бо всіх не перелічити, боюсь когось пропустити, бо ви мені всі дорогі й улюблені, так само як і мої учні, колеги й батьки. Нехай береже всіх нас Господь. Широ бажаю всім, хто долучився до створення умов для християнського виховання дітей та молоді, Божих благословень. Молитимусь про вас, і хочу заохотити всіх: і редакцію, і читачів та дописувачів, учнів, батьків, учителів українських шкіл, — берегти й примножувати напрацювання освітян України різних поколінь і не падати у відчай, коли демонічні сили вкотре робитимуть спроби знищити напрацювання вчителів-християн. Християнській етиці — бути в українських школах!

Антоніна Мельничук,
вчителька християнської етики
ЗОШ № 14 м. Рівне

МОЛИТВА ПРО СТАРІСТЬ

Поможи мені цю зміну в моєму житті сприйняти врівноважено, без занепокоєння і страху, а в довірі до Тебе, Господи, бо знаю, що Ти любиш мене.

Поможи мені опанувати всі спокусливі бажання висловлюватись у товаристстві інших про все, на кожному темі, за кожної нагоди та домінувати в кожній розмові.

Охорони мене від настирливого бажання звертати увагу на недоліки молоді, виправляти всі їхні помилки, давати їм поради, безкінечно повчати, бо, можливо, я не розумію їхніх проблем і, крім того, я теж є не зовсім досконалою людиною.

Стримуй мене від повторень, самохвальби, розповідей із дрібними деталями про події, які довелося пережити у житті.

Навчи мене стримуватись від безперервного розповідання іншим своїх клопотів і труднощів, не нарікати на свої болі, фізичні терпіння, обезсилення, бо все це є нормальними явищами старості.

Обдаруй мене вмінням не бажати, щоб мене потішали, а щоб я підбадьорював засмучених, не вимагати, щоб мені співчували, а щоб я розумів інших і їм співчував, не вичікувати любові, а самому всіх любити.

Подай мені сміливість заявити моїм співбесідникам, що я також деколи помилявся і, напевно, ще й досі в багато чому помиляюся.

Дай мені мудрість уміти й завжди бути готовому помагати ближнім у потребі, але при цьому не командувати, старшувати і гордовито надиматися, а допомагати щедро, щиро й безпретензійно, бути вдумливо зацікавленим долею інших, але не цікавим.

Зміцни мене витривалістю у вірі, молитві та любові.

Навчи мене бути покірним та терпеливим, щоб завжди зберігати лагідність духа, навіть у найскладніших обставинах.

Господи, Ісусе Христе, вислухай мої моління, щоб моя смерть, як прийде той час, була спокійна і щаслива, бо знаю, що Ти, Христе, зустрінеш мене й будеш при мені.

Господи, Тобі віддаю перше місце у своєму житті. Для себе я жив довго, забуваючи часом про Тебе. Останній час мого життя хочу жити для Тебе в мирі та покаянні. І що б не діялось в останній час мого життя, нехай все буде у Твоїх руках, Господи. Амінь.

Молитву записав Богдан Тарнавський
в одному з англомовних журналів
і передрукував українською мовою
в газеті «Наша віра»

У сонця й тіні на межі

Я — Інна Майданська з Кам'янець-Подільська, що на Хмельниччині. Маю педагогічну освіту, за фахом — філолог. Працювала вчителем у сільській школі, викладачем університету, старшим викладачем у приватній школі. Викладала українську мову й літературу, англійську мову. Любов до світу поезії виникла давно, з раннього дитинства. В юності особливо загострилася. Тоді ж почала писати й сама, та завжди критично ставилася до себе, вважала поезію лише захопленням і просто писала у стіл. Раніше не друкувалась, але дуже хочу прислужитися людям й дарувати їм не таке вже струнке й досконале, але своє слово. Пишу «тиху» пейзажну, споглядальну, інтимну лірику. Окрему нішу займають вірші духовної тематики.

Мій шлях до Бога

Моє дитинство минало в радянські часи, коли про віру не прийнято було говорити. Її берегли прості люди, люди ще воєнного покоління, які пережили війну й голод. Вони й розповідали онукам про Бога, про Його чудеса, про молитву, читали їм притчі з Біблії, засвідчуючи власним життям прості істини. От і я про Бога вперше почула від своєї бабусі. Пам'ятаю, як засинала під супровід бабусиних вечірніх молитов, підсвідомо вбираючи щось невимовно красиве і справжнє.

У часи війни, коли німці знищили церкву в нашому селі, сім'я мого дідуся вберегла й таємно переховувала все церковне начиння, золочені чаші, ікони в людський зріст, хрести, кадила. Коли ж, уже в роки незалежної України, звели нову церкву на місці старої, ці речі було повернуто. І ось, приїжджаючи на канікули, я мала змогу бачити справжню церкву в нашій хаті, розглядала ікони, зображення святих, картини Страшного суду — і це викликало якісь неймовірні, фантастичні відчуття величчя, хвилюючої таїни й страху в дитячій душі.

Уперше в храмі себе пам'ятаю у 3-му класі. Поряд зі школою почала діяти давня церква, що раніше слугувала за планетарій. Я стою перед зображенням Христа, що розпростер руки, символічно обнімаючи весь світ. У цей рідний мені храм люблю приходити і тепер, дивлячись усе тими ж очима в ті самі очі Христа.

У юні роки любила читати Євангеліє, відчувати приховану силу й таємний зміст біблійних символів. На жаль, у молоді роки світ зборов мене, закрутив у вихорі суєти, мої поривання тоді стосувалися лише матеріального й мого шукання Істини до часу було полишене... Але життя (насправді ж, Бог) шліфує нас, посилає нам потрібні ситуації й

людей для навернення на шляхи істинні. Ось і в мої скрутні моменти життя Бог знову нагадав про Себе. Поверталася до Нього вже зі справжніми сльозами розкаяння й болем. І ось тоді, мушу визнати, по-справжньому збагнула Його любов і допомогу, всепрощення і благодать. Із першим свідомим прийняттям Святих Тайн відчула, як неймовірним чином пізнаю Бога через Святе Письмо, через красу природи, через світ і людей. Усе більше відкриваючи Бога, опосередковано пізнавала й себе, тим самим засвідчивши істинність і своєвродинської філософії. Зрозуміла, що найбільше люблю музику і поезію, бо й справді, ці два глибинні світи істинно виявляють велич людської душі, підтверджують її богоподібність.

Тема влади слова, його впливу на окрему людину, людство, історію — банальна, та ми як педагоги добре розуміємо цю диво-силу, можемо використовувати її задля вияву любові й краси у юних душах, їх мотивування до справ добра. Слово ж бо — якоюсь мірою і діло.

«Роби те, що можеш, із тим, що ти маєш, там, де ти є». Ці прості слова Теодора Рузвельта надихнули мене свого часу на створення власного поетичного мікросвіту. Впевнена, що єдиним, істинним інструментом для будь-якої творчості є людська душа. Мрію, щоб якомога більше людей відгукнулися на голос Божий, наповнили своє життя істинною тихою радістю, відчули щастя в праці за покликанням, виявили себе справжніх; щоб через призму чистоти кожен віднайшов радість у буденному, диво — у простоті, світло — у темряві.

«Поспішай, іди скоріше, поки ще день і не настигла ніч». Нехай цита із Святого Письма надихне нас усіх на примноження світла всередині і навколо нас уже сьогодні.

Таке з роками рідне подвір'я,
де проростає моє коріння,

де павутинку хитає вітер,
де донька слово спліта із літер,

де спочиває зав'язь у квітах,
де пам'ять роду у плід сповита,

де лунко мить падає з гілки —
і в яблуках уся долівка,

де все живе буяє рясно,
родить — і мре, цвіте — і гасне.

де днів пожухлих міражі —
у сонця й тіні на межі.

Щаслива нині. Маю дрібку часу,
безсмертну Книгу, весняне вікно,
згадаю те, для чого жити варто,
що бути-збутися нізачо не могло.

Спогадів стежка владно заросла
безсмертником запиленим і мріями,
над нею неможливі небеса
хоралів меланхолію наспівують.

Маски і ролі угрузають в нас,
протоптують упевнено ходи,
по самі вінця серця, про запас
начерпаю небесної води,

щоб мати силу йти
в байдуже тлінне тло
і озиратись нашвидку
в відчинене вікно.

Чудна душі дивина:
звідкись акорд долина,
чимось до болю знайомим
пахне волога імла.

Зілля п'яного долина,
млосна травнева злива,
сповнена тремту хвилина
зі споду серця зрина...

Тріпочуть листу долоні
на незбагненній мові,
дощем, що диха весною,
небо спускається долі.

Знову і знову по колу
вічно нова і німа
буде у серці малому
тремтіти ця таїна.

Тихі, Боже, Твої дива...

Блискавкою Дух Святий
душу освітив:
засновані павутинням
темні закутки.

Не перевершити б блага
терпіння міру:
при корені життя мого
лежить секіра.

Черлене заходу
мереживо
чи не останнього
знак попередження?

Немає сили
добрести до ранку.
Гряди, о Сонце правди,
мій світанку!

Із сил останніх розверзає ґрунт,
аби здійснити в небо зелен бунт,
вгрузає корінь у промерзлу тьму,
наосліп відчуючи весну.

Змиряюсь жити серед цих проваль,
а ти, пагіння, по той бік буяй,
серед веселок росами сіяй,
летючу душу в хмари сповивай.

Тримай мене надією, що в світ
ти принесеш таки солодкий плід,
зими заляклої здолаєш тлін,
на весняних вітрах підеш у гін.

Милуйся величчю бурштинових світань,
дощі і сонце спрагло убирай,
небес не бачивши, дощами оновлюсь,
приречений, небесного торкнуся.

Золотом різьблені хмари
туляться до грозових.

Шукаю блаженну отару
Твоїх овець, Господи.

Не відаю Твого голосу,
вглядаюся у пітьму,

на котрому полі брані
я пажить цілющу знайду?

Якими дверима ввійду
в обітню світлицю Твою?

Чи ще течуть по цей бік
вічні джерела рік?

Чи в грузькому болоті
спраглим скніти повік?

Я — лише чоловік...
Я — лише чоловік!..

...У бурю небо нижче.
У бурю Небо ближче...

Наскрізь проймає бунт весни
той самий ґрунт,
де ти, крилатий й молодий
під небом був.

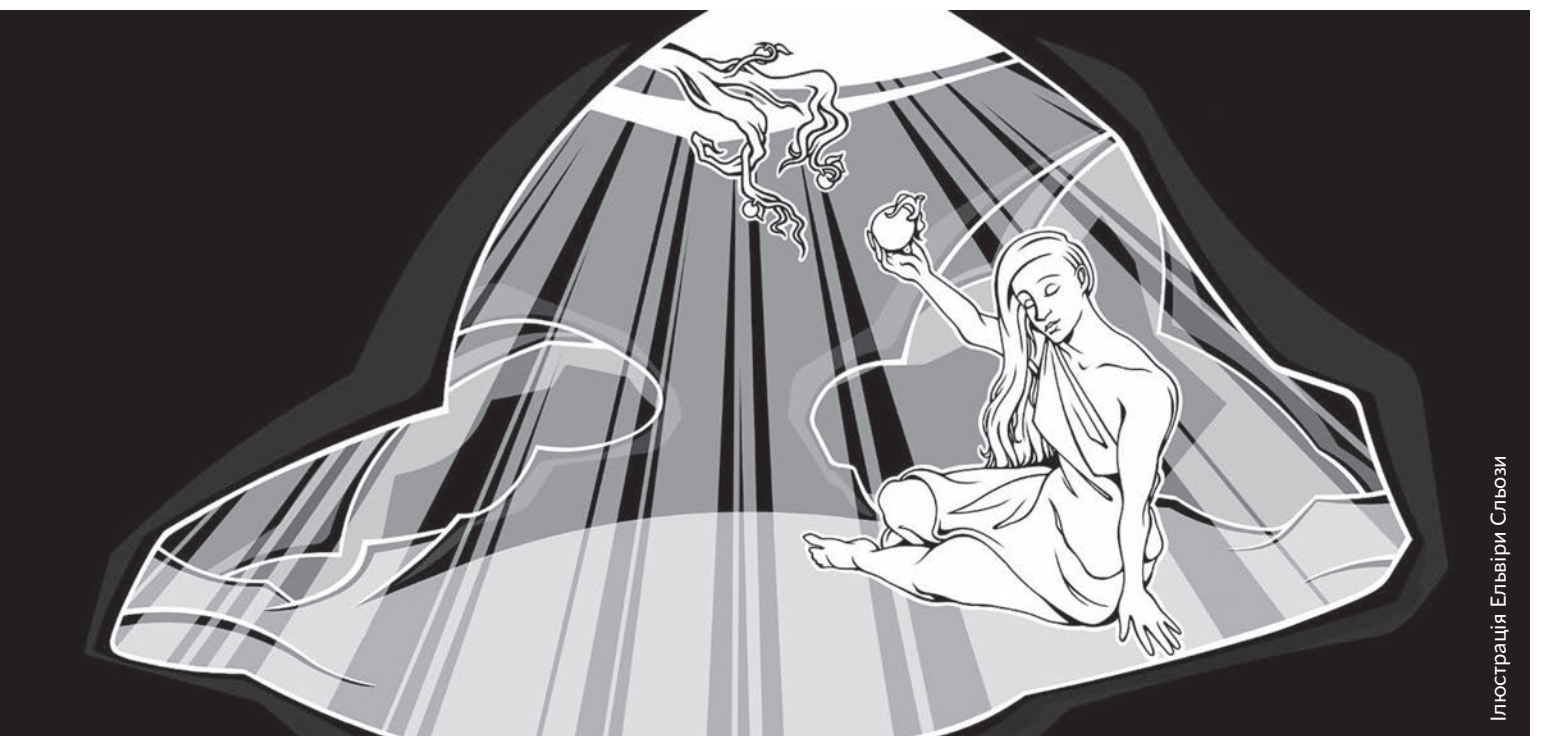
Де тайна з тайн вперто, зятято,
тебе манила:
несила в світі цьому літати,
навіщо ж крила?

Передчував в світах сумних:
як дійдем міри,
в промінні заходу чека
незнаний вирій.

Поки ще серце довіря
мрії крилатій,
поки ще кличе висота —
вчися літати.

Світ перейде, як пар із вуст,
як тлінний плин,
під небом цим, що зараз зводить
тебе з колін.

Вглядаюся в розмитий на дощі
вербовий світ,
в зливі проміння міниться, тремтить
віт малахїт.

Ілюстрація Ельвіри Сльози

Ренді Елкорн «Небеса»

нудного недільного богослужіння, як його уявила моя доня? Тому саме на книгу Ренді Елкорна «Небеса» я звернула увагу на одному із сайтів християнської літератури.

Вічність, покладена в наші серця (Еккл. 3:11), спонукає нас шукати її у відблисках земного. Наші спрагли душі невинно шукають відповіді на безліч запитань. Скажімо, на що буде схоже наше майбутнє життя, де ми будемо жити, які ми будемо на вигляд, які стосунки матимемо і, зрештою, чим же ми будемо займатися всю вічність?

Деякі питання, які автор розглядає у книзі, можуть здатися вам надто сміливими, але вичерпні відповіді і Слово Боже розсіють усі сумніви. Автор закликає нас мислити згідно з Божими одкровеннями. Але таке мислення неможливе без використання уяви та фантазії. К.С. Льюїс писав: «Хоча розум — природний орган істини, уява — орган сенсу». Наша уява в цих питаннях не має летіти від істини, але повинна летіти на крилах істини.

Ми всі так чи інакше маємо певні уявлення або переконання про вічне життя. Як і автор твору, переконана, що основною причиною нашого несприйняття Неба й вічності такими, як їх замислив Бог, — є робота сатани. Він сам, полишивши місце вічного блаженства та радості, не переконує нас, що цього місця не існує. Йому достатньо розповсюджувати брехню про те, що це місце вічної нудьги, тому ми багато не втратимо, якщо не потрапимо туди.

«Ворог не може скасувати викупний подвиг Ісуса Христа, але може завадити побачити всю значущість викуплення», — пише Р. Елкорн.

Перша з тем, яку досліджує автор, розповідає про природу проміжного неба, його відмінність від вічних прийдешніх Небес, його місцерозташування, особливості життя його мешканців тощо. Це місце, де душі померлих до цього часу людей очікують повернення Месії на Землю, тілесного воскресіння, а також творення нової Землі та нового Неба.

Особисто мене найбільше вразив розділ книги, який має назву «Масштаби спокутування». Чи доводилося вам коли-небудь відчувати сум або тугу від того, що ви змушені полишити ваше місце проживання і, скажімо, переїхати назавсім в іншу країну? Або ви подорожуєте й насолоджуєтеся чарівними краєвидами, але вас охоплює сум через

те, що найвірогідніше ці пейзажі вже ніколи не повторяться у вашому житті? Інколи з подібними відчуттями ми очікуємо нової Землі й нового Неба, і з сумом усвідомлюємо, що з теперішнім домом, нашою Землею, нам дуже шкода навечно прощатися... Усе ж таки, Земля нам оселя, чи тимчасове місце проживання?

«Бог створив людину з пороку земного, чим був встановлений наш вічний зв'язок із Землею (Бут. 2:7). Створені із землі, ми створені для земного буття. Але (ви можете заперечити), Ісус говорив, що йде приготувати нам місце, щоб забрати нас туди, де ми вічно будемо з Ним (Ів. 14:2–3). Правильно. Але що це за місце? З Книги Об'явлення, 21 розділ, стає зрозуміло, що йдеться про нову Землю. Саме на неї спуститься з (нових) Небес Новий Єрусалим. І тільки тоді ми справді опинимося вдома» (цитата з книги).

Те, чого я не усвідомлювала раніше, — це матеріальність нової Землі. Біблія ніде не розповідає про те, що у вічності ми будемо безтілесними духами, що існують у нематеріальному духовному світі. Звучить непогано, навіть ультрадуховно, але цілком суперечить Божому задуму.

Бог створив людину для проживання на планеті Земля, і Сам вирішив стати людиною на цій Землі, щоб викупити людство і Землю. Але навіщо? Щоб прославити Себе й вічно насолоджуватися спілкуванням із людьми у світі, який був створений спеціально для них.

Чи творив Всемогутній та Всезнаючий Бог Землю, щоб знищити її? Однозначно ні. Така думка суперечить і самій Божій природі, адже Бог мав передбачити гріхопадіння. Усе, що Він творить, Він називає «що вельми добре воно» (Бут. 1:31). Також, як і людство через гріхопадіння, так і «все створіння разом понині стогне і разом страждає у тяжких муках... очікуючи усиновлення, визволення...» (Рим. 8:22–23, переклад І. Хоменка).

Р. Елкорн наголошує, що Бог завжди прагне повернути нас у первісну чистоту. Так само Він учинить із Землею. Чи припинить своє існування теперішня Земля? Так. Остаточно? Ні. У Книзі Об'явлення 21:1 написано, що перша Земля «минула». Але й люди, коли помирають, не перестають існувати. Як ми повстанемо новими людьми, так і творіння зміниться на нову Землю.

Якщо Небо — наш Дім, а вічне життя — реальне майбутнє, невже ми маємо

Якщо у вас є маленька дитина 5-6-річного віку, вам неодмінно траплялося відповідати на безліч запитань, багато з яких були глибоко філософськими або богословськими. А отже, вам неодмінно траплялися такі запитання, відповідей на які вам не пропонувала жодна з раніше прочитаних книг.

Моїй старшій донечці 6 років, ось-ось буде сім. Як і всі мами, я вважаю, що вона надзвичайно талановита, гарна і, як на свої роки, дуже кмітлива. Також я мрію, що наші розмови з нею стануть основою її подальшого християнського світосприйняття. Ви питаєте: так у чому річ? Одне просте запитання, яке поставила моя доня: «Мамо, а що ми робитимемо, коли потрапимо на небо?». І я, як справжня християнка в четвертому поколінні, впевнено відповідаю, що ми будемо вічно жити з Богом у місці, яке нам приготував Сам Ісус Христос.

— А що ми будемо там робити? — (логічне питання, чи не так?)

— Ну... — почала міркувати я, — ми будемо з Богом, будемо радіти, прославляти Його, напевно що співатимемо пісні хвали Богові!

— А... пісні?...

Чи то від того, що вона не відчувала захоплення від майбутнього у вічності з піснями, чи то вона й на землі втомилася від співів (ходячи другий рік на вокал), але в її очах радісної емоції я не побачила. Це не те місце, яке вона собі уявляла як місце вічної радості. Розумію, що моя відповідь не найширша, але я й сама гадки не мала, який має вигляд обитель Божя. Десь навіть побоювалася фантазувати, спираючись на 1 Кор. 2:9: «Чого око не бачило й вухо не чуло і що на серце людині не приходило...», тож навіщо думати про це, якщо все одно не вгадаю. Але Дух Святий не полишив мене вдовольнитися такою відповіддю, а спонукав почати глибше розмірковувати: і справді, невже це і є наша найзаповітніша мрія? Що таке «небеса»? І, зрештою, чим наша вічність буде відрізнятися від

право так кволо, з острахом зазирати в це майбутнє? Скажу з власного досвіду: для того щоб із радістю говорити й ділитися з навколишніми (навіть зі своїми дітьми) звісткою про нашу справжню домовку, неодмінно треба уявляти це місце, захоплюватися ним, реально бажати його!

Навіть якщо у вас є сумніви щодо того, як поговорити з вашою дитиною про Небо, вічне життя, про те, куди йдуть душі наших близьких і рідних після їх смерті, — книга Р. Елкорна «Небеса» неодмінно стане вам у нагоді. Адже діти надзвичайно допитливі, проникливі, чутливі до нюансів, тонко відчують, як ви самі ставитеся до власних слів, чи іс-

нують інші думки з цього приводу, чи вірите ви в те, про що розповідаєте, тощо. Тож на нас, батьків, покладена велика відповідальність стати «експертом» з усіх важливих питань для своєї дитини. Тому хочу заохотити вас надихнутися від прочитаного, щоб із більшою радістю, ентузіазмом і натхненням розповідати дітям (і дорослим також) Євангеліє Царства Небесного.

Любий читачу, якщо твоя душа сумує, якщо ти проходиш через страждання і біль, ця книга допоможе тобі оновити надію, відчувати реальну радість від очікування зустрічі з Тим, Хто створив тебе, Хто знає особисто твоє ім'я, Хто Свого

життя не пошкодував заради тебе!

З Тим, Хто нескінченний у любові до Свого творіння, ти зустрінешся віч-на-віч і на власні очі побачиш Того, Кого пізнавати, Ким захоплюватися цілої вічності може не вистачити!

Там, у Його присутності, усі твої сподівання і мрії не лише матимуть новий сенс, але й реалізацію. Там розпочнеться твоє справжнє яскраве життя, наповнене новими враженнями, відкриттями, насолодою від праці та спілкування з усіма спасеними та Ісусом Христом!

Ірина Степанова,

м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл.

Всеукраїнський форум «Освіта, базована на цінностях»

З метою сприяння інтеграції моральних і духовних цінностей в освіту, формування ідеалу виховання особистості та його практичного впровадження, формування цілісного світогляду дитини, зважаючи на те, що ми живемо в період серйозних викликів, які загрожують національній безпеці та майбутньому нашої держави внаслідок нехтування фундаментальними законами природи, суспільного життя й суспільної діяльності, з огляду на те, що ефективним розв'язком суперечностей сьогодення є рішуче повернення до духовно-моральних цінностей, які продемонстрували ефективність у вітчизняному й міжнародному досвіді, Громадська рада з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями при Міністерстві освіти і науки України, громадська організація «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання» та благодійний фонд «Живи, Україно!» ініціюють проведення Всеукраїнського форуму «Освіта, базована на цінностях», який має стати платформою для спілкування, обміну досвідом та об'єднання освітян, представників батьківської спільноти, релігійних і громадських організацій, а також народних депутатів України, представників центральних і місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування.

Очікуємо, що проведення Всеукраїнського форуму дозволить, базуючись на результатах наукових досліджень, розкрити роль духовно-морального виховання як відповіді на виклики, що стоять нині перед українським суспільством, а також здійснити аналіз стану, досвіду, проблем духовно-морального виховання, визначити завдання подальшого впровадження духовно-морального виховання у вітчизняній системі освіти тощо.

Всеукраїнський форум відбудеться 5 травня 2021 року в Києві у Міжнародному центрі культури і мистецтв Федерації профспілок України (Жовтневий палац).

Проведення Форуму передбачає можливість участі в його роботі як безпосередньо, так і у форматі онлайн.

Програма Форуму містить пленарні засідання та участь у роботі секційних засідань, а також проведення Другого всеукраїнського з'їзду педагогів із духовно-морального виховання.

Юрій Решетніков,

заступник голови Громадської ради з питань співпраці з Церквами та релігійними організаціями при МОН України

Кафедра педагогіки, управління та адміністрування магістратура «ХРИСТІЯНСЬКА ПЕДАГОГІКА»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

Спеціалізація: Християнська педагогіка

Кваліфікація: магістр освітніх, педагогічних наук, викладач предметів духовно-морального спрямування

Гарант освітньої програми Сіданіч Ірина Леонідівна доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, управління та адміністрування

Наші контакти: 2363395@ukr.net
+380677976207 +380995190588

04053, м.Київ, вул. Січових Стрільців, 52-а

Станція метро «Лук'янівська»

Їхати тролейбусами №16, 18 до зупинки «Полтавська»

XV Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Учитель року предметів духовно-морального спрямування»

відбувся в онлайн-форматі в НаУ «Острозька академія»
20 та 27-28 березня, 3 квітня 2021 року

Тема:

ЗЕМЛЯ — НАШ ВЕЛИКИЙ І ПРЕКРАСНИЙ ДІМ, ПОДАРОВАНІЙ БОГОМ. ПІКЛУЙМОСЯ ПРО ДОВКІЛЛЯ РАЗОМ

*Земля і все, що наповняє її, Усесвіт і всі ті, які
живуть у ньому, — вони Господні.*

Псалом 23:1

Конкурсні випробування склалися з письмового тесту на знання Святого Письма та демонстрації фрагмента інтегрованого уроку/заняття для певного віку дітей/учнів/студентів.

У фестивалі-конкурсі взяли участь 42 учасники
з 24 областей України.

Переможцями стали:

ЗАКЛАДИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

I місце

Василь Шевчук,

учитель інформатики та курсу «Основи християнської етики» Ківерцівської експериментальної школи Волинської обл.

II місце

Руслана Щербачук,

учитель української мови та курсів духовно-морального спрямування ЗОШ І–ІІ ст. с. Хорлути Волинської обл.

III місце

Ірина Лехман,

учитель курсу «Основи християнської етики» Худлівського опорного закладу загальної середньої освіти І–ІІІ ст. Ужгородського р-ну Закарпатської обл.

Галина Смакула,

учитель початкових класів та курсу «Основи християнської етики» Колодіївської ЗОШ І–ІІІ ст. Тернопільської обл.

Ірина Губеня,

магістр християнської педагогіки, учитель курсу «Основи християнської етики» Лебединської ЗОШ І–ІІІ ст. № 1 та учитель Біблії Української церкви християн віри євангельської «Джерело життя» м. Лебедин Сумської обл.

ДОШКІЛЛЯ

I місце

Лариса Перліцану,

вихователь-методист закладу дошкільної освіти № 36 «Пролісок» ясел-садка загального розвитку відділу освіти Добропільської міської ради Донецької обл.

II місце

Валентина Полупанова,

методист Черкаського приватного дошкільного навчального закладу «Умка» Черкаської обл.

III місце

Олена Чумак,

вихователь закладу дошкільної освіти № 36 «Пролісок» ясел-садка загального розвитку відділу освіти Добропільської міської ради Донецької обл.

Передплатний індекс 99864

Адреса редакції:
вул. С. Крушельницької, 71,
м. Рівне, Україна, 33023, тел.: +38 0362 637976
slovo@hopetopeople.org; www.slovovchitelyu.org

